

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İNTERNET ORTAMINDA KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRIDAN DOĞAN
HUKUKİ SORUMLULUK

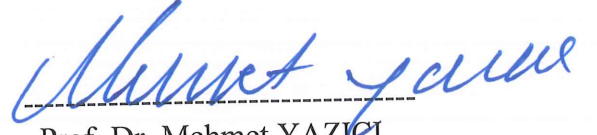
Nurettin KILIÇ

EYLÜL 2018

Tez Başlığı :İnternet Ortamında Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Hukuki Sorumluluk

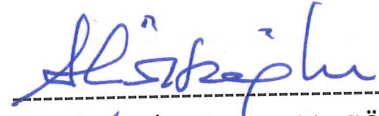
Tezi Hazırlayan :Nurettin KILIÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı:

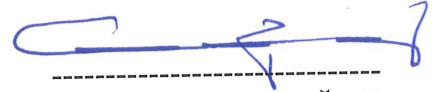
Prof. Dr. Mehmet YAZICI
Enstitü Müdürü

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. İbrahim Sahir ÇÖRTOĞLU
Özel Hukuk ABD Başkanı

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup Yüksek Lisans Tezi olarak uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Cemal OĞUZ
Tez Danışmanı

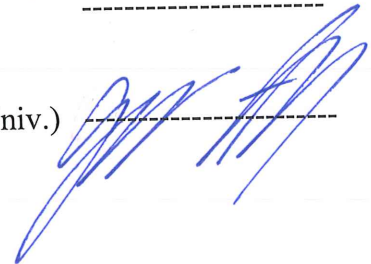
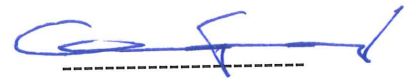
Tez Sınav Tarihi : 13.09.2018

Tez Jüri Üyeleri :

Prof. Dr. Cemal OĞUZ (Çankaya Üniv.)

Prof. Dr. Mehmet DEMİR (Ankara Üniv.)

Dr. Öğr. Üyesi Gamze Turan BAŞARA (Çankaya Üniv.)

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallarını gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. 13.09.2018

Nurettin KILIÇ

ÖZET

İnternet Ortamında Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Hukuki Sorumluluk

Nurettin KILIÇ

Yüksek Lisans Tezi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi : Prof. Dr. Cemal OĞUZ

Eylül 2018, 125 sayfa

Teknoloji ve internet insanlara her geçen gün yeni imkânlar sunmaya devam etmektedir. İnternet üzerinden alışveriş, bilgiye anında ve kolaylıkla erişim sağlanması, ulusal ve uluslararası haberlere eşzamanlı erişim, insanlar arasındaki sosyal ilişkileri kuvvetlendirmesi gibi pek çok olanağıyla internet, insan yaşantısında vazgeçilmez bir öneme sahip hale gelmiştir. Sadece günlük yaşantıda değil, ticaret ve iş alanında da büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

İyiniyetli ve dikkatli bir yaklaşımla faydaları saymakla tükenmeyecek internet ortamının, her gün daha da artan kullanıcı sayısı da göz önüne alındığında hukuki anlaşmazlıklara, maddi ve manevi zararlara sebebiyet verecek olması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bazı kullanıcıların kötünियetli davranışları, internet ortamının yüz yüzelikten uzak olması, çoğu zaman bu kişilerin tespit edilemeyeceklerini düşünmeleri ve bu yolla cesaret edinmeleri internet ortamında kişilik hakları ihlâli ve bu yolla işlenen suç sayılarını artırmaktadır.

Tez çalışması ile kişilik hakları çeşitleri açıklanmıştır. İnternet ortamı hakkında teknik incelemeler yapılmış, kişilik haklarına bu ortamda yapılan saldırı çeşitleri örneklenmiştir. Kişilik hakları saldırıya uğrayan kişilerin, saldırının önlenmesi, saldırıya son verilmesi, zararlarının tazmin edilmesi kapsamında başvurabilecekleri dava yolları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Kişilik hakları, Haksız fiil, Bilgisayar suçları, Tazminat.

ABSTRACT

Legal Liability Arising From The Attack On Personal Rights On The Internet
Environment

Nurettin KILIÇ

Master Thesis

Institute of Social Sciences, Department of Civil Law

Thesis Manager: Prof. Dr. Cemal OĞUZ

September 2018, 125 pages

Technology and the internet continue to define new possibilities for people every day. The Internet has become indispensable in human life because of many things such as shopping on the Internet, instant and easy access to information, simultaneous access to national and international news, strengthening of social relations among people, and communication among people without distinction. Not only in daily life, but also in the field of trade and business it is extremely convenient.

Internet is really useful when it is used with good intentions. However, due to the ever-increasing number of users every day, it causes legal disputes, material and moral damages. The fact that internet environment is far from face to face communication, some people think that they can't be caught and this way they have the courage to violate personal rights and increase the number of crimes committed.

With this thesis study, various kinds of personal rights are explained. Technical examinations have been made about the internet environment and attacks on personal rights are exemplified. The legal ways in which the attacked persons can apply within the scope of preventing, ending and damaging the attacks are examined.

Key Words: Internet, Personality right, Torts, Computer crimes, Compensation.

TEŐEKKÜR

Tez alıőmam sűresince deęerli yardım ve katkılarıyla beni bilgilendiren ve yűnlendiren tez danıőmanım Prof. Dr. Cemal OęUZ'a, her daim yanımda olan aileme ve arkadaşlarıma sonsuz teőekkűrlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM KİŞİLİK HAKKI VE KİŞİSEL DEĞERLER	3
I. KİŞİ KAVRAMI.....	3
II. KİŞİ ÇEŞİTLERİ	4
A. Gerçek Kişiler.....	4
B. Tüzel Kişiler	4
III. KİŞİLİK HAKKI KAVRAMI	5
A. Kişilik Hakkının Tanımı ve Nitelikleri	5
B. Kişilik Hakkının Konusu	7
1. Genel Olarak	7
2. Kişinin Maddi Varlığına İlişkin Hakları	8
a. Yaşam Hakkı	8
b. Vücut Bütünlüğü Hakkı	8
c. Sağlık Hakkı	9
3. Kişinin Manevi Varlığına İlişkin Hakları.....	10
a. Genel Olarak.....	10
b. Özgür Olma Hakkı	11
c. Kişinin Şeref Ve Haysiyeti	11
d. Kişinin Adı Üzerindeki Hakkı.....	13
e. Kişinin Resmi Üzerindeki Hakkı.....	14
f. Kişinin Sır Çevresi Üzerindeki Hakkı	15
4. Kişinin Mesleki Ve Ekonomik Hakları	16
İKİNCİ BÖLÜM İNTERNET KAVRAMI VE İNTERNETİN SÜJELERİ .	18
I. Genel Olarak	18
II. İnternetin Varoluşu	19
III. İnternetin Yapısal Unsurları	20
A. İletim Kontrol Protokolü-İnternet Protokolü (TCP-IP).....	20

B. Dünyayı Saran Ağ (www)	21
C. İtranet.....	22
D. Extranet	23
IV. İnternetin İşlevi	23
A. Elektronik Posta (E-Mail, E-Posta).....	24
B. Forumlar	25
C. Dosya Aktarım Protokolü (File Transfer Protocol).....	26
D. Usenet (Haber Ağları)	26
E. IRC (İnternette Canlı Sohbet).....	27
V. İnternetin Søjeleri	27
A. Telefon- Telekomunikasyon İdareleri.....	28
B. Sunucu/ Server.....	28
C. Web Sayfası, Sitesi	29
D. Alan Adı	29
E. Arama Motoru.....	30
F. İnternet İçerik Sağlayıcı.....	31
G. İnternet Erişim Sağlayıcı	32
H. İnternet Servis Sağlayıcı.....	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İNTERNETTE KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRININ HUKUKİ SONUÇLARI	35
I. Genel Olarak	35
II. Haksız Fiil Sorumluluğu.....	36
A. Genel Olarak.....	36
B. Haksız Fiilin Unsurları	37
a.Hukuka Aykırı Fiil	37
i. Genel Olarak	37
ii. Hukuka Aykırılığı Ortadan Kaldıran Sebepler	40
1. Zarar Görenin Rızası	41
2. Üstün Nitelikte Kamusal Yarar	42
3. Üstün Nitelikte Özel Yarar.....	44
4. Kamu Hukukuna Dayanan Yetkinin Kullanılması.....	44
5. Özel Hukuka Dayanan Yetkinin Kullanılması.....	45
6. Haklı Savunma (Meşru Müdafaa)	45

7. Zorunluluk Hali (İztırar Hali).....	48
8. Kendi Hakkını Korumak İçin Güç Kullanılması.....	50
9. Bilimsel Eleştiriler.....	52
b. Zarar	52
i. Maddi Zarar.....	53
ii. Manevi Zarar.....	55
iii. Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Zarar	56
c. Kusur	56
d. İlliyet Bağı.....	60
i. Genel Olarak	60
ii. Şart teorisi	60
iii. Uygun İlliyet Teorisi.....	61
III. İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali.....	63
A. Genel Olarak.....	63
B. İnternet Ortamında Kişilik Haklarına Saldırı Çeşitleri.....	64
a. Alan Adları İle Kişilik Haklarına Saldırı.....	64
b. E- Posta Gönderilmesi Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı.....	65
c. Spam Gönderilmesi Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı	67
d. WEB Sitelerindeki Yayınlar Aracılığıyla Kişilik Haklarına Saldırı	68
e. Çeşitli Yazılımlar Aracılığıyla Kişilik Haklarının İhlali	70
i. Truva Atları.....	70
ii. Bukalemunlar	71
iii. Solucanlar	71
iv. Virüsler.....	72
IV. Kişilik Haklarına Saldırı Halinde Başvurulabilecek Hukuki Yollar.....	73
A. İçer Karşı Korunma	77
B. Dışa Karşı Korunma	78
a. Koruyucu Davalar	79
i. Taraflar	79
ii. Önleme Davası.....	81
iii. Saldırıya Son Verilmesi Davası	83
iv. Tespit Davası.....	86
v. Kararın İlanı Ve Üçüncü Kişilere Bildirilmesi	88

vi. Düzeltme ve Cevap Hakkı	90
vii. Kişisel Veriler ve Unutulma Hakkı.....	92
b. Tazminat Davaları	94
i. Maddi Tazminat Davası	94
ii. Manevi Tazminat Davası	97
iii. Vekaletsiz İş Görme Davası.....	103
iv. Sebepsiz Zenginleşme Davası.....	104
v. Görevli Ve Yetkili Mahkeme	105
vi. Ad ve Adın Korunması Davası	106
vii. Zamanaşımı.....	109
c. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve Erişimin Engellenmesi Kararı	109
i. Koruma Tedbiri ve İdari Tedbir Olarak Erişimin Engellenmesi Kararı ...	110
ii. İçeriğin Yayından Kaldırılması Talebi ve Kişilik Hakkına Saldırı Halinde Erişimin Engellenmesi Kararı	112
SONUÇ	116
KAYNAKÇA	119
İNTERNET ERİŞİM ADRESLERİ.....	124

KISALTMALAR CETVELİ

AB.	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AD.	: Adalet Dergisi
AİHM.	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
ARPANET	: Advanced Research Projects Agency Network
AT.	: Avrupa Topluluđu
AÜHFD.	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: Bent
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
FSEK.	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HD.	: Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HUMK.	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
HTTP	: Hyper Text Transfer Protocol
IP	: Internet Protocol Address
İBD.	: İstanbul Barosu Dergisi
İSS	: İnternet Servis Sağlayıcı
İÜHFD.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	: Karar, kanun
KOÜHFD.	: Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
LAN	: Local Area Network
m.	: Madde
MHAD.	: Mukayeseli Hukukî Araştırmalar Dergisi
ODTÜ	: Ortadođu Teknik Üniversitesi

RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCP	: Transmission Control Protocol
TBK.	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK.	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK.	: 4721 sayılı Türk Medenî Kanun
TTK.	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
URL	: Uniform Resource Locator
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
vd.	: ve devamı
WAN	: Wide Area Network
www	: Word Wide Web
YD.	: Yargıtay Dergisi
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

İnsan hayatını büyük ölçüde kolaylaştıran teknoloji hızla gelişmeye devam etmektedir. Dünya üzerindeki devletlerin gücü dahi; ürettikleri, geliştirdikleri teknolojilerle doğru orantılı olarak ölçülmektedir. Teknolojinin sunduğu nimetlerden internet de bununla paralel olarak, insan hayatında vazgeçilmez değere sahiptir. Savunma sanayinden iş hayatına; e-ticaretten eğitime; kültür, edebiyattan haberleşmeye ve daha pek çok alanda internet toplumlara hizmet etmektedir. İnternet sayesinde bankacılık işlemleri oturduğumuz yerden yapılabilmekte, mesafe tanımaksızın insanlar arasında yazılı, sesli, görüntülü iletişim kurulabilmektedir. Ülkemizde adalet hizmetlerinde kullanılmak üzere geliştirilen UYAP gibi bilişim ağları sayesinde yargı dahi internetle eşzamanlı hizmet verebilmekte, bu ağ sayesinde pek çok yargı işlemi dijital olarak yapılabilmektedir. İnternetin doğru kullanılması sonucu saymakla tükenmeyecek faydaları olsa da, kötü niyetli kullanımı halinde, toplum ve kişi yaşamında meydana getireceği olumsuzluklar da azımsanmayacak derecede fazla olmaktadır.

Günümüzde kişiler, çeşitli şekillerde hukuka aykırı davranışların hedefi olmaktadır. Kimi zaman sözle, kimi zaman cebir suretiyle kişilerin kişilik hakları ihlâl edilebildiği gibi; son dönemlerde medeniyetin, gelişmişliğin olmazsa olmazı olarak görülen teknolojinin, bilişim sistemlerinin gelişmesiyle internet ortamında gerçekleştirilen hukuka aykırı davranışlarla, suçlarla da kişilik hakkı ihlâlleri yeni bir boyut kazanmıştır. Devletler her ne kadar bu ihlâllerin önüne geçmek için önlem alsalar da çoğu zaman önlemler yetersiz kalmakta, hukuka aykırı fiiller neticesinde kişiler maddi, manevi zarara uğrayabilmektedir. Bunun neticesinde kişiler maddi manevi kayıplarını hukuk yoluyla arayacaktır.

Üç bölüm olarak düzenlediğim “İnternet Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Hukuki Sorumluluk” adlı çalışmamın birinci bölümünde; kişi kavramı ve kişi olmanın sonucu olarak elde edilen kişilik hakları üzerinde durulacak, ikinci bölümde internet kavramı ve internetin süjeleriyle ilgili açıklamalar ve örneklere yer

verilecek, nihayet üçüncü bölümde internet ortamında yapılan kişilik hakkı ihlallerinin çeşitleri, böyle bir durumla karşılaşıldığında kişilerin başvurabilecekleri hukuki yollar, açabilecekleri hukuk davaları medeni hukuk ve borçlar hukuku kapsamında açıklanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİLİK HAKKI VE KİŞİSEL DEĞERLER

I. KİŞİ KAVRAMI

Latince de kişi kelimesinin karşılığı “Persona” olmakla birlikte¹ bu kelime tiyatrolarda artistlerin sahneye çıkarken kullandıkları maske anlamına gelmekteydi². Artistler rollerine göre maskeleri taktığında o rollerin kişiliğine bürünürlerdi. Sonraları hukuk dilindeki şahsiyet kavramı için de bu kelime kullanılmaya başlanmıştır³. Hayatta her insanın bir rolü vardır ve kişi denildiğinde bahis konusu insanın hayatta oynadığı rol ve önem anlaşılmalıdır⁴.

Bugün hukuki anlamda hak ve borçlara ehil tüm varlıklara *kişi* denir⁵. Üst kavram niteliğinde olan kişi kavramı özele indirildiğinde hak ehliyetini haiz gerçek ve tüzel kişileri kapsayıcı niteliktedir⁶. Gerçek kişiler denince akla kuşkusuz insan gelirken, tüzel kişiler dendiğinde kendini oluşturan kişilerden bağımsız olarak hak ve borçlara ehil, kişi ve mal toplulukları anlaşılmaktadır. Kanun koyucu da Medeni Kanunda (TMK. m. 8 vd.) kişileri gerçek ve tüzel kişiler olarak ikiye ayırmaktadır.

¹ **İmre Zahit**, Medeni Hukuka Giriş (Temel Kavramlar Medeni hukukun Başlangıç Hükümleri ve Hakiki Şahıslar Hukuku), İstanbul 1976; **Özta Bilge**, Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar, Ankara 1997, s.5.

² **Özta**, s. 5.

³ **Özta**, s. 5.

⁴ **Özta**, s. 5.

⁵ **Kayhan Şaban / Ünlütepe Mustafa**, Medeni Hukuk Bilgisi, Ankara 2016, s. 183; **Ayan Mehmet / Ayan Nurşen**, Kişiler Hukuku, Ankara 2016, s. 29; **Dural Mustafa / Ögüz Tufan**, Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku, İstanbul 2016, s. 5.

⁶ **Kayhan / Ünlütepe**, s. 183, **Zevkliler Aydın / Havutçu Ayşe / Ertaş Şeref / Gürpınar Damla**, Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Ankara 2015, s. 69).

II. KİŞİ ÇEŞİTLERİ

A. Gerçek Kişiler

Gerçek kişiler insanlardır⁷. Günümüzde tüm çağdaş hukuk sistemleri gerçek kişi olarak insanı ve tüm insanları konu alırlar⁸. Belirtmek gerekir ki, hukukun tarihi gelişimi içerisinde insanın hak süjesi olmadığı zamanlar da olmuştur⁹. Örneğin; eski hukuk sistemlerinden Roma Hukukunda insanlar hak süjesi olarak değil, hak objesi olarak kabul edilmekteydi¹⁰. Kişilik için salt insan olmak yetmekte iken, insanlar arasındaki fiziksel, ruhsal, ekonomik, kültürel, sosyal farklılıklar kişilik kavramının tayininde rol oynamamaktadır¹¹.

Vatansızlık dahi kişi olmaya engel teşkil etmez. Bir şahsın hangi devletin vatandaşı olduğunun tayin edilemediği duruma vatansızlık denir. Bu durumda dahi kişi medeni haklardan, tabiyeti belli kişiler gibi istifade eder¹².

Türk hukuku da insanlara insan olmalarından dolayı hak ehliyetini ve hak süjesi olma özelliğini tanımıştır¹³. Gerçek kişilere ilişkin kurallar esas itibarıyla TMK 8-46. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

B. Tüzel Kişiler

İnsanlar gibi fiziki bir varlığa sahip olmadıkları halde kendilerine başlı başına kişilik hakkı tanınan¹⁴, belli amaç doğrultusunda faaliyet gösteren kişi ya da mal topluluklarına tüzel kişi denir.¹⁵ Tüzel kişiler, toplum yaşamının doğurduğu çeşitli ihtiyaçlar için insanların güçlerini birleştirmeleri sonucunda doğmuşlardır¹⁶.

⁷ Arpacı Abdülkadir, Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler) 1993, s. 2.

⁸ Dural / Ögüz, s. 7; Arpacı, s. 2.

⁹ Dural / Ögüz, 2016, s. 7; Öztan, 1997, s. 7; Berki Şakir, Medeni Hukuk Umumi Esaslar Şahıs Ve Aile Hukuku, Ankara 1961, s. 45.

¹⁰ Öztan, s. 8.

¹¹ Arpacı, s. 2.

¹² Berki, s. 45.

¹³ Öztan, s. 6.

¹⁴ Ayan / Ayan, Kişiler Hukuku, s. 31.

¹⁵ Dural / Ögüz, s. 8; Arpacı, s. 3.

¹⁶ Dural / Ögüz, s. 8; Arpacı, s. 3.

Öğretide tüzel kişiler iki kategoride incelenmektedir¹⁷. Bunlar; kamu hukuku tüzel kişileri ve özel hukuk tüzel kişileridir. Tüzel kişiler de gerçek kişiler gibi hak sùjeleridir. Borçlara ehildirler. Ancak bazı haklar yaradılış gereği salt insanlara mahsustur. Bunun dışında tüzel kişilerin hak ve fiil ehliyetleri amaçlarıyla ilgili olarak da sınırlandırılmıştır¹⁸.

Medeni kanunumuz tüzel kişileri düzenlerken önce genel hükümleri (md. 47-55), sonra sırasıyla dernekler (md. 56-100) ve vakıfları (md. 101-117) düzenlemiştir. Dernekler ve vakıfları ilgilendiren, özel kanunları olan Dernekler Kanunu ve Vakıflar Kanunu da bulunmaktadır.

III. KİŞİLİK HAKKI KAVRAMI

A. Kişilik Hakkının Tanımı ve Nitelikleri

İnsanlar her ne kadar kişi olmalarının bir sonucu olarak haklara sahip olsalar, borç altına girebilselerde bu yetileri hukuki işlemlerle günlük hayatlarında kullanamadıklarında, kişi sıfatını haiz olmanın nimetlerinden faydalanamayacaklardır. Bu sebeple, ayrıca kişilere hukuki işlem yapabilme ehliyetini de tanımak gerekecektir¹⁹. Yine kişinin yaşadığı toplumdaki yeri dolayısıyla diğer insanların kendisine saygı duymasını sağlayacak, kendisini geliştirmesine vesile olacak hukuken korunan birtakım değerlere sahip olması gerekmektedir²⁰. Kişilik hakkı denince kişinin kendisi ile birlikte, hukukun korumaya değer bulduğu hukuki ve manevi nitelikteki varlıklarının tümü anlaşılmalıdır²¹. Görüldüğü üzere, kanun koyucu kişilik kavramını, bir kimsenin sahip olduğu haklar, yükümlülükler ve şahsa bağlı, hukuk düzenince korunan değerler olmak üzere iki değişik anlamda kullanmaktadır²².

¹⁷ **Özsunay**, Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu, İstanbul 1979 s. 11.

¹⁸ **Arpacı**, s. 3.

¹⁹ **Dural / Öğüz**, s. 8.

²⁰ **Dural / Öğüz**, s. 8.

²¹ **Dural / Öğüz**, s. 8; **Zevkliler/ Havuçtu / Ertaş / Gürpınar**, 2015, s. 95; **Kayıhan / Ünlütepe**, s.183; **Akipek Jale G, Akıntürk Turgut, Ateş Kahraman Derya**, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, İstanbul 2012, s. 233.

²² **Öztan**, s. 9.

Kişilik hakkı malvarlığı değil, kişisel varlık ve değerler üzerindeki haktır²³. Kişilik hakkının bu özelliği, kişilik haklarına saldırı halinde maddi zararların oluşmayacağı, talep edilemeyeceği anlamına gelmez²⁴. Kişilik haklarına haksız bir saldırı sonucu müşteri çevresi kendisini terk eden tacir, maddi zararını da haksız fiil failinden talep edebilecektir.

Herhangi şarta bağlanmaksızın, doğumla kendiliğinden kazanılan kişilik hakları ölümle sona erer. Ölümünden sonra ölünün kişilik haklarına saldırıdan söz edilemeyecektir. Çünkü kişi ölümünden sonra hak sahibi olmaktan çıkar²⁵. Bu durumda ölümle kişiliği son bulan ve ceset niteliği kazanan varlık hukukun koruması altındadır. Şöyle ki; kimse izinsiz başkasının cesedi üzerinde tasarrufta bulunamaz. Ancak kişi isterse ölümünden sonra cesedinin bilimsel araştırmalarda kullanılmasına, ya da organ nakli gerçekleştirilmesine rıza gösterebilir²⁶. Hukumuzda cesedi kaçırmak, cesede saygısız eylemlerde bulunmak, cesedi parçalamak gibi davranışlar hukuka aykırı eylem olarak kabul edilmekte, hukuki başvuru yollarına cesedin yakınları gidebilmektedir²⁷.

Yine müteveffanın yakınlarının his yaşamları gibi kişisel varlıklarına saldırılar da söz konusu olabilmektedir²⁸. Cesede hukuka aykırı bir müdahalenin varlığı durumunda, ölenin yakınlarının saygı ve sevgi duygularının dolaylı yoldan saldırıya uğraması söz konusu olmakta, bu tür müdahalelerde ölünün yakınlarının kişilik haklarına saldırı söz konusu olmakta ve onların kendi adlarına hareket hakları doğmaktadır²⁹. Yargıtay da ölen hakkında yapılan gerçek dışı bir haberin, ölünün yakınlarının kişilik hakkına saldırı teşkil edebileceği görüşündedir³⁰.

²³ **Kılıçoğlu Ahmet**, Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk, Ankara 2008, s. 7.

²⁴ **Kılıçoğlu**, 2008, s. 8.

²⁵ **Kılıçoğlu A.**, Medeni Hukuk Temel Bilgiler, 2017, s. 134, **Helvacı / Erlüle**, Medeni Hukuk, İstanbul, 2018, s. 95.

²⁶ **Helvacı / Erlüle**, s. 95.

²⁷ **Helvacı / Erlüle**, s. 96.

²⁸ **Kılıçoğlu**, 2008, s. 7.

²⁹ **Helvacı / Erlüle**, 2018, s. 96.

³⁰ Yargıtay 3 HD. 29.3.2010, E. 2010/4314 K. 2010/5297; "... Dava, manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı, ölen babası hakkında yapılan gazete haberindeki iddiaların gerçek dışı olduğunu ileri sürerek manevi tazminat istemiştir. Mahkemece, yayının murise yönelik olduğu, davacının dava açamayacağı belirtilerek aktif husumet yokluğu nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. ... Ölünün hatırasına saldırı durumunda, onun yakınları yönünden ayrı bir kişilik hakkına saldırı durumu söz konusu olmaktadır. Diğer bir anlatımla ölü hakkındaki nitelendirmeler aynı zamanda yakınlarının kişisel

Kişilik hakkı tekeli ve yasaklayıcı niteliği olan bir haktır³¹. Kişilik hakkı sahibi, diğer tüm kişilerden bağımsız olarak bu hakları üzerinde egemenliğini haizdir ve ayrıca mutlak bir hak olması hasebiyle herkese karşı bu haklarına saygı gösterilmesini, dokunulmamasını isteyebilme yetkisine sahiptir³².

Kişilik hakları şahsa bağlı haklar olduklarından başkalarına devredilemez, kendisinden vazgeçilemez ve zamanaşımına uğramaz haklardır³³.

Tüzel kişiler de gerçek kişiler gibi bu anlamda bir kişiliğe sahiptir. Ancak tüzel kişilerin kişiliği gerçek kişilerden içerik olarak farklıdır³⁴.

B. Kişilik Hakkının Konusu

1. Genel Olarak

Yukarıda tanımını verdiğimiz kişilik haklarının içeriğini oluşturan çeşitli unsurlar vardır. Bu anlamda; yaşam, vücut bütünlüğü, sağlık hakkı, özgürlük hakkı, kişinin şeref ve haysiyeti, kişinin adı üzerindeki hakkı, kişinin resmi üzerindeki hakkı, kişinin özel alanı kişilik hakkını oluşturan belli başlı değerler olmakla, bu başlık altında inceleneceklerdir.

varlığına da yönelmiş bir saldırı niteliğindedir. Somut olayda, ölünün çocuğu dava açarak kendi kişilik hakkına saldırı bulunduğunu ileri sürdüğüne göre dava açmakta hukuki yararı bulunmaktadır. Davacının mirası reddetmiş olması, ölünün kişilik hakkına değil kendi kişilik hakkına saldırı iddiasıyla dava açılması karşısında husumetten reddi gerektirmez. Şu durum karşısında işin esasının incelenerek ölü hakkındaki yayının davacının kişilik hakkına saldırı oluşturup oluşturmadığının incelenip değerlendirilmesi ve varılacak uygun sonuç çevresinde bir karar verilmesi gerekirken, mahkemece husumet yönünden davanın reddedilmesi bozma nedenidir. ...” (<https://legalbank.net/>).

³¹ Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, s. 95.

³² Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, s. 95.

³³ Kılıçoğlu, 2008, s. 7; Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, 2015, s. 95.

³⁴ Akipek/Akıntürk /Ateş Kahraman, s. 233.

2. Kişinin Maddi Varlığına İlişkin Hakları

a. Yaşam Hakkı

Yaşam hakkı kişilik hakları içinde yer alan en önemli hak niteliğindedir. Çünkü kişiye yaşam hakkı tanınmadan diğer kişilik haklarından olan vücut bütünlüğü, sağlıklı yaşam sürme hakkı, şeref ve haysiyet hakkı gibi haklar uygulama alanı bulamayacaklardır³⁵.

Kişilerin en temel hakkı olan yaşam hakkı, Avrupa İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde herkesin yaşam, özgürlük ve kişi güvenliği hakkına sahip olduğu belirtilerek güvence altına alınmıştır. Anayasamız 17. Maddesinde de kanun koyucumuz “*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*” diyerek yaşam hakkını anayasal güvence altına almıştır.

Kişinin yaşam hakkı üçüncü kişiler tarafından ihlâl edilemeyeceği gibi, kişi de kendi yaşamından vazgeçemez ve öldürülmesine muvafakat edemez³⁶. Bu niteliğiyle yaşam hakkı kişilik hakkının yaşam üzerindeki uygulamasıdır³⁷. Bu nedenle hukukumuzda, kişinin hastalığı neticesinde çektiği acıları dindirmek için yaşamına son verilmesini istemesi anlamına gelen ötenazi de yasaktır³⁸.

b. Vücut Bütünlüğü Hakkı

Kişinin vücut bütünlüğü hakkı da, kişinin maddi varlığına giren haklarındandır. Kişinin sesine, vücut estetiğine yapılacak müdahaleler, rızası olmaksızın saçının kesilmesi, bedeninin tıbbi tecrübeler için kullanılması bu hakkı ihlâl niteliğinde davranışlara örnek olarak gösterilebilir³⁹. Kişi bedenini oluşturan en küçük parçalarda bile bu hakkı haizdir⁴⁰. Kişinin rızası olmaksızın vücuduna

³⁵ **Oğuz Habip**, İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali Ve Korunması Ankara 2010, s. 14 ; **Öztan**, 1997, s. 119.

³⁶ **Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar**, s. 96; **Kayıhan / Ünlütepe**, s. 219.

³⁷ **Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar**, s. 96.

³⁸ **Kayıhan / Ünlütepe**, s. 219; **Dural / Öğüz**, s. 105.

³⁹ **Öztan**, s. 119.

⁴⁰ **Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar**, s. 97.

yapılacak müdahaleler hukuka aykırı olacaktır⁴¹. Dokunulmazlık açısından vücut bütünlüğü hakkı da en az yaşam hakkı kadar korunmaktadır.

Yaşam hakkı ve vücut bütünlüğü hakkı arasındaki en temel fark ise; yaşam hakkına müdahale her halükarda hukuka aykırı iken, vücut bütünlüğüne müdahalede hukuka aykırılığın ortadan kalkıp kalkmayacağı rızanın varlığına, neye ilişkin olduğuna ve yapılacak müdahalenin türüne bağlıdır⁴². Hak sahibinin rızası dahilinde olan müdahaleler için hukuka aykırılığın tespitinde, davranışın devamlı bir ihlâl yol açması, kamu düzeni, genel ahlaka aykırı olması gibi hususlar ölçüt alınabilir⁴³. Örneğin; kişinin sağlığı için gerekli olan cerrahi bir müdahaleye rıza göstermesi hukuka uygunluk sebebi teşkil edebilecekken, ortada hiçbir sebep bulunmaksızın bir uzvunun kesilmesine rıza göstermesi hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacaktır.

Kural vücut bütünlüğüne yapılacak müdahalelerin rızanın varlığı halinde hukuka aykırı sayılmayacağı olsa da istisna olarak, kişinin rızasının olmadığı hallerde müdahalenin hukuka aykırı olmayacağı durumlar vardır. Buna örnek olarak; genel sağlığın gerektirdiği durumlar verilebilir⁴⁴. Anayasamızın 17. Maddesine bakıldığında da, genel sağlığın korunmasını gerektiren durumlarda kişi rıza göstermese bile, kanunlara uygun olarak yapılan müdahale hukuka aykırı saldırı sayılmamaktadır⁴⁵. Yine meşru müdafaa, ıztırar hali durumlarında kişinin rızası olmasa dahi bedeni varlıklarına tecavüz hali hukuka aykırı sayılmayabilecektir⁴⁶.

c. Sağlık Hakkı

Kişi sağlığı da kişilik haklarının maddi varlığına giren haklar arasında yer alır. Sağlık hakkını vücut bütünlüğü hakkından ayıran nokta beden bütünlüğünün kişinin yaradılıştan sahip olduğu doğal ve organik tümlük olmasına rağmen, sağlığın bu bütünlüğün; organizmanın düzenli işleyişine yönelik bir kavram olmasıdır⁴⁷.

⁴¹ Oğuz, s. 15.

⁴² Dural / Öğüz, s. 105.

⁴³ Öztan, s. 120.

⁴⁴ Dural / Öğüz, s. 105.

⁴⁵ Dural / Öğüz, s. 105-106.

⁴⁶ Öztan, 1997.

⁴⁷ Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, s. 97; Oğuz, s. 17.

Sağlık vücut denen mekanizmanın aksamaksızın, doğal fonksiyonlarıyla çalışmasını ifade eder⁴⁸.

Kişinin ruhsal sağlığı da sağlık hakkı kapsamındadır. Birinin bozulması diğerini de olumsuz yönde etkiler⁴⁹. Kişilerin ruhsal ve bedensel sağlığını bozucu nitelikteki eylemler hukuka aykırıdır. Hukuki ve cezai yaptırımlara vücut verir.

3. Kişinin Manevi Varlığına İlişkin Hakları

a. Genel Olarak

Bir kimsenin toplumdaki yeri, birlikte yaşadığı ailesi ve yakınlarının değer alanı içerisine giren değerler kişinin manevi varlığına ilişkin haklarıdır⁵⁰. Kişinin toplum içindeki şeref ve haysiyeti, özel yaşamı, mesleki ve bilimsel uğraşları, kişisel, dinsel özgürlüklerini de içeren manevi varlığına ilişkin hakları daha pek çok hususu içermekle, kişi ancak bu hakların varlığının toplumdaki diğer kişilerce kabul görmesi ve bunların onlar tarafından korunmaya değer bulunmasıyla toplum içinde değer kazanarak gelişebilir⁵¹.

Herkes özgürlüklerin, dini ve vicdani inançların üçüncü kişilere karşı korunmasını isteme hakkına sahiptir. Yine kişilerin fikri faaliyetlerinin ürünü olan eserlere başkaları tarafından saygı gösterilmesini isteme hakkı da manevi haklara ilişkindir⁵². Bu başlık altında kişilerin manevi varlığına ilişkin haklarına kısaca değinilecek, örneklendirmeler yapılacaktır.

⁴⁸ Oğuz, s. 17.

⁴⁹ Oğuz, s. 17.

⁵⁰ Y.H.G.K.nun 01.04.1998 gün ve 251-265, Y.H.G.K.nun 25.02.2004 gün ve 61-110, Y.4.H.D 20.10.1994 gün ve 5404-8731 s. Kararı. **Bulut Harun**, Yargıtay Kararları Doğrultusunda Kişilik Hakları Ve Kişilik Haklarına Saldırıdan Kaynaklanan Hukuk Davaları, 2006, s. 7.

⁵¹ **Bulut Harun**, s. 7.

⁵² **Akipek/ Akıntürk / Ateş Kahraman**, s. 346.

b. Özgür Olma Hakkı

Kişi özgürlüğü manevi kişilik hakları arasında önemli bir yere sahiptir. Başta Anayasamız olmak üzere pek çok kanunda kişi özgürlüklerine yer verilmiştir⁵³. İnsan özgürlüklerini anayasamız; 12, 19 ve devamı maddeleriyle güvence altına almıştır. Kişi hürriyetleri sınırsız olmayıp, özlere dokunulmaksızın anayasanın belirlediği sınırlar içerisinde kısıtlanabilecektir. Bu husus anayasamız 13. maddesinde ‘*Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması*’ madde başlığı altında şu şekilde ifade edilmiştir;

“Temel hak ve hürriyetler, özlere dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

Yine anayasamıza bakıldığında; siyasal hakları kullanma özgürlüğü, din ve vicdan hürriyeti, konut özgürlüğü, haberleşme hürriyeti, düşünce ve kanaat hürriyeti, bilim ve sanat hürriyeti, özel hayatın gizliliği (giz alanı) gibi pek çok özgürlüğün güvence altına alındığı görülecektir.

c. Kişinin Şeref Ve Haysiyeti

Kişi şeref ve haysiyeti, şahsın doğuştan sahip olduğu temel kişisel haklardanır⁵⁴. Toplumsal yaşamın bireyi olarak herkesin şeref ve haysiyeti vardır⁵⁵. Hiçbir birey ötekilere göre bu değerden tümüyle ya da bir kısmıyla üstün değildir⁵⁶. Anayasamız 17. Maddesinde kişilere insan haysiyeti ile bağdaşmayan ceza verilemeyeceğini belirtmektedir⁵⁷.

Şeref ve haysiyet kavramına bir taraftan “ahlaki şeref ve haysiyet”, diğer yandan “toplumsal şeref ve haysiyet” kavramları girer⁵⁸. Ahlaki şeref ve haysiyet toplumun kişiye karakteri dolayısıyla gösterdiği, şerefli bir insan olmasına

⁵³ Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, s. 98; Oğuz, s. 18.

⁵⁴ Dural / Öğüz, s. 128.

⁵⁵ Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, s. 99.

⁵⁶ Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, s. 99.

⁵⁷ Öztan, s. 128.

⁵⁸ Öztan, s. 128.

yönelik itibardır. Toplumda benimsenen ahlaki değerlere kişinin sahip olduğu düşüncesiyle gösterilir⁵⁹. Karşımızdaki kişi kasten öldürme suçu faili bile olsa anayasamızın 17. Maddesinde belirtildiği gibi ona insan onuruyla, şeref ve haysiyetiyle bağdaşmayan cezalar verilemez; işkencelerde bulunulamaz. Bu şekilde bir hitap veya muamele o kişinin insan olması sebebiyle sahip olduğu değerlerin ihlâli anlamına gelecektir. Hukuk bu şekilde muameleleri korumayacaktır. Toplumsal şeref ve haysiyet ise, kişinin faaliyetlerini idame ettirdiği alanda kazandığı, toplumun kendisine izafe ettiği şeref ve haysiyetine yönelik itibardır⁶⁰. Toplumsal şeref ve haysiyeti kişi davranış ve yetenekleriyle kendi oluşturmaktadır⁶¹. Hukuk sistemi hem ahlaki hem de toplumsal şeref ve haysiyeti korumaktadır⁶².

Şeref ve haysiyet hakkı nisbi bir kavram olup, hâkim önüne gelen davalarda şeref ve haysiyete yönelik bir saldırının var olup olmadığını, o zaman ve o yerde hâkim olan ahlaki değerlere göre tespit etmelidir⁶³. Ancak kişinin şeref ve haysiyeti her ne kadar nisbi bir kavram olarak karşımıza çıksa da, her insanın asgari ölçüde bir insanlık şerefi olduğu, bunun hukuken korunacağı gözden uzak tutulmamalıdır⁶⁴.

Şeref ve haysiyetin ihlâli; söz, yazı, resim veya hareketle, kişiye toplum tarafından verilen manevi değerde azalmanın meydana gelmesinin sağlanması yoluyla olur⁶⁵. Diğer ifadeyle bu yolla kişiye toplum veya ailesi tarafından verilen değer ve itibarında azalma meydana gelir⁶⁶. Kişinin şeref ve haysiyeti internet ortamında en çok saldırıya uğrayan kişilik haklarından.

⁵⁹ Öztan, s. 128.

⁶⁰ Öztan, s. 128.

⁶¹ Çiftçi Ahmet, Kişilik Hakkının Basın Yoluyla İhlalinden Doğan Sorumluluk Ve Özellikle Manevi Tazminat Davası, Ankara 1987, s. 24.

⁶² Öztan, s. 128.

⁶³ Dural / Öğüz, s. 128.

⁶⁴ Dural / Öğüz, s. 128.

⁶⁵ Kılıçoğlu, 2008, s. 101.

⁶⁶ Kılıçoğlu, 2008, s. 101.

d. Kişinin Adı Üzerindeki Hakkı

İsim kişiyi toplumdaki diğer kişilerden ayıran, yani kişinin ferdileşmesini sağlayan; onu belirten bir kelimedir⁶⁷. Bu anlamdaki ismin diğer adı “özad” olarak nitelenmektedir. İsmi tek fonksiyonu bu olmayıp, aynı zamanda kişinin belli bir aileye mensubiyetini belli ederek ait olduğu ailenin sosyal mevkiinden yararlanma imkanını da kişiye tanımaktadır⁶⁸. Bu anlamdaki isim ise “soyadı”dır. Şahsın bir isminin olmasını kanun koyucu kişiye bir yükümlülük olarak yüklemiştir⁶⁹.

Müstear ad⁷⁰, lakap⁷¹, kısaltılmış ve temsili adlar, elektronik posta adresleri de hukuken adın korunması hükümlerinden yararlanmaktadırlar⁷². Ad ve soyadın kullanılması ve aile kütüğüne kaydı zorunluysen, lakap ve müstear adların kullanımı zorunlu değildir⁷³. Adın korunması bizzat TMK 26. Maddesinde kanun koyucu tarafından “*Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevî tazminat ödenmesini isteyebilir.*” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Ada yönelik bu korumadan gerçek kişilerin yanı sıra, şirket, dernek, vakıf gibi tüzel kişiler de yararlanabilirler⁷⁴.

İsim kişiye sıkı sıkıya bağlı hak olduğundan miras yoluyla intikal edemeyeceği gibi, devir ve temlike de konu olamaz⁷⁵. Ayrıca, mutlak bir hak olduğu için herkese karşı ileri sürülebilecektir. İsme yapılan saldırı, kişiye gösterilen saygının ihlâlidir⁷⁶.

⁶⁷ Öztan, s. 163; Sırabaşı Volkan, İnternet ve Radyo-Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Hukuku), Ankara 2007, s. 32, Dural / Öğüz, s. 165.

⁶⁸ Öztan, s. 164; Sırabaşı, s. 32.

⁶⁹ Öztan, s. 164.

⁷⁰ Kişinin belli bir faaliyet alanında gerçek adını gizlemek için kullandığı addır. Dural / Öğüz, s. 166.

⁷¹ Kimseye belirli fiziki özellikleri yada davranışları temel alınarak diğer kişilerce yakıştırılan ada lakap denir. Dural / Öğüz, s. 167.

⁷² Kaya Mine, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, 2015, s. 36.

⁷³ Kaya, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 36; Dural / Öğüz, s. 166.

⁷⁴ Kaya, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 36; Öztan, s. 170.

⁷⁵ Sırabaşı, s. 33.

⁷⁶ Sırabaşı, s. 33.

e. Kişinin Resmi Üzerindeki Hakkı

Kişinin tuval, kağıt gibi nesnelere çizilen ya da fotoğraf baskı yöntemleriyle basılan görüntüleri kişilerin resimleridir⁷⁷. Kişinin resmi, onun kişiliğini dış dünyaya tanımlayan; dış dünyayla bağlantı kurmasını sağlayan ve onu diğer kişilerden ayıran önemli araçlardandır⁷⁸. Bu sebeptendir ki kişiler resimlerinin çizilmesini, dijital araçlar vasıtasıyla çekilmesini, yayınlanmasını, kullanılmasını üçüncü kimselere karşı yasaklayabilirler⁷⁹. Karikatürler de kişinin dış görünümünün abartılı bir üslupla yorumlandığı resimlerdir. Burada mizah duygusu ön plandadır. Hukuken koruma altına alınan, kişinin resminin yer aldığı nesnelere değil, bizzat kişi görünümünün yansımalarıdır⁸⁰.

Kişi, resminin kullanılmasının yasaklanması hakkında feragat edebilecektir⁸¹. Örnek vermek gerekirse bir stüdyoya gönüllü olarak gidip, fotoğrafını çektiren kişi artık resim üzerindeki hakkının ihlâl edildiğinden bahisle dava yoluna gidemeyecektir. Ancak bu feragat çekilen fotoğrafın stüdyo vitrininde teşhiri için yeterli olmayacak, bunun için ayrıca ve açıkça fotoğraf sahibinin rızası alınacaktır⁸².

Bazı hallerde kişinin rızası bulunmasa dahi resminin kullanılması hukuka aykırı sayılmayacaktır. Ülkenin siyasi ve toplumsal yaşamında rol oynayan kişilerin ve bu kişilerin katıldıkları resmi törenler ve toplantılara ilişkin resimlerin yayınlanması için rızaya gerek yoktur⁸³. Yine basının haber verme yetkisi alanına giren işlerde de rızaya gerek duyulmayacaktır. Bu hususlar FSEK 86. maddesinde sayılmaktadır. Ancak bu hallerde resmin yayınlanmasının hukuka aykırı olmaması için sosyal uygunluğunun bulunması gerekmektedir⁸⁴. Bu doğrultuda kamuya mal

⁷⁷ Oğuz, s. 20.

⁷⁸ Helvacı Serap, Türk Ve İsviçre Hukukunda Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, İstanbul 2001, s. 72.

⁷⁹ Dural / Öğüz, s. 140.

⁸⁰ Oğuz, s. 20.

⁸¹ Oğuz, s. 20.

⁸² Oğuz, s. 20.

⁸³ Dural / Öğüz, s. 141.

⁸⁴ Dural / Öğüz, s. 141.

olmuş bir kişinin, toplumdaki yeri ile alakası olmayan bir resminin izinsiz kullanılması hukukten korunmayacaktır⁸⁵.

f. Kişinin Sır Çevresi Üzerindeki Hakkı

Kişinin mahremiyet alanı, hukukten sır çevresi ismi verilen ve başkalarının bilgisinden uzak kalması gereken giz alanları da manevi kişisel değerler arasındadır⁸⁶. Kişilerin diğer insanların bilgisinden ve görgüsünden uzak tutmak isteyeceği özel hayatına, mahremiyet alanına yapılan müdahaleleri hukuk sistemi korumamaktadır. Bu tarz müdahaleler kişilik hakkına saldırı niteliği taşıyacaktır⁸⁷. Anayasa dahil birçok hukuki düzenlemede özel hayatın dokunulmazlığı, konut dokunulmazlığı, haberleşme hürriyetiyle ilgili hükümler vardır. Kişi yaşamı boyunca birçok yaşanmışlıklara konu olacaktır. Kişi özel yaşantısına ilişkin hususların başkaları tarafından bilinmemesini isteme hakkına sahiptir. Bu haliyle kişinin başından geçen olayların hangilerinin açıklanmasının meşru hangilerinin açıklanmasının gayrimeşru olacağına dair üçlü bir ayrıma gidilmiştir. Doktrin kişinin hayat alanlarını kamuya açık alan, kişinin özel alanı ve kişinin giz alanı olmak üzere üç kısımda incelemektedir⁸⁸.

Kişinin sır alanı herkesten saklı tuttuğu, yalnızca çevresindeki yakınlarından birkaç kişinin bildiği ve bu alana başkalarının müdahale etmesini istemediği alandır. Kişinin rızası olmadıkça bu alana müdahale edilemez⁸⁹. Kişinin özel alanı, sır alanından daha geniş bir kavram olmakla birlikte bu alan kişinin kendisine yakın olan kişilerle paylaştığı, öteki kişilere kapalı olan bir alandır. Bu alandaki bilgilerin kişinin yakın çevresi dışında kalan kişiler tarafından öğrenilmesi ve paylaşılması kişilik hakkına saldırı niteliğindedir⁹⁰. Kamuya açık alana gelindiğinde kişi davranışlarını zaten kamu nazarında gerçekleştirdiğinden diğer kimselerin rahatça

⁸⁵ Dural / Öğüz, s. 141.

⁸⁶ Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, s. 100.

⁸⁷ Zevkliler/ Havutçu/ Ertaş/ Gürpınar, s. 100.

⁸⁸ Dural / Öğüz, s. 135.

⁸⁹ Öğüz, s. 21.

⁹⁰ Öğüz, s. 22.

dahil olabilecekleri alandır. Kişinin kamuya açık yollarda yürümesi bu alan davranışlarına örnek verilebilir⁹¹.

Özel ve gizlilik alanının açıklanmasının hukuka aykırı sayılmadığı haller vardır. Bunlardan ilki kişinin rızası hilafına yapılan açıklamalardır⁹². Özellikle toplumda ilgi çekmek isteyen sanatçıların, yazarların verdikleri röportajlar buna örnektir. Ancak bu açıklamaların hukuka aykırı olmaması için röportajı yapan veya yayınlayan kişilerin açıklamaları olduğu gibi topluma sunması gerekmektedir⁹³.

Özel ve giz hayatına yapılan müdahalelerde hukuka aykırılığı gideren ikinci hal ise üstün bir kamusal ya da özel yararın bulunmasıdır⁹⁴. Kamu görevlisi ya da kamuya mal olmuş kişilere yapılan müdahalelerde hukuka aykırılık unsurunun giderilmesi için sosyal uygunluk ve yakışık alma unsurları gözetilecektir⁹⁵.

4. Kişinin Mesleki Ve Ekonomik Hakları

Parasal sonuçlar doğurmaya elverişli olan mesleki ve ekonomik haklar da kişilik hakları arasında sayılmaktadır. Zira yukarıda açıklanan kişisel haklar tek başlarına kişiliğin bütünüyle korunmasında yeterli olmayacaklardır. Anayasamız da 17/1 maddesinde, kişinin maddi varlığını geliştirme ve ayrıca 48/2 maddesinde, kişinin dilediği alanda çalışma özgürlüğünü temel haklar arasında düzenleyerek, kişinin meslek ve sanat alanının da gelişebilmesine olanak sağlamıştır⁹⁶.

Kişinin mesleki ve ekonomik haklarının başlıcaları kişinin ekonomik özgürlüğü, kişinin mesleki şeref ve haysiyeti, kişinin mesleki ve ticari sır alanı başlıkları altında incelenebilir.

Kişinin ekonomik özgürlüğü Anayasamız 48. maddesinde “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.” şeklinde düzenleme alanı bulmuştur. Bu ekonomik hak hem çalıştıranlar

⁹¹ Oğuz, s. 22.

⁹² Dural / Öğüz, s. 138.

⁹³ Dural / Öğüz, s. 139.

⁹⁴ Dural / Öğüz, s. 139.

⁹⁵ Dural / Öğüz, s. 139.

⁹⁶ Dural / Öğüz, s. 142.

hem çalışanlar için caridir. Bu sebeple boykot, toplu iş bırakma gibi eylemler hukuka aykırılık teşkil eder⁹⁷.

Kişinin şeref ve haysiyetinin yanı sıra maddi kazancını temin için yürüttüğü meslek veya sanat dolayısıyla sahip olduğu mesleki ve ticari bir itibarı vardır⁹⁸. Kişinin mesleki anlamda şeref ve haysiyetinin saldırıya uğraması onun ticari mahvına sebep olabilecektir. Bu nedenle, kişinin mesleki şeref ve haysiyetini ayrı bir kişilik hakkı olarak incelemek yerinde olacaktır⁹⁹. Böylelikle kişilerin yaşamlarını idame etmeleri için zorunlu ihtiyaç olan kazanç elde etme hakları daha etkili şekilde korunabilecektir. Kişinin mesleki şeref haysiyetini zedeleyecek saldırılara örnek olarak; kişinin rüşvet aldığı, kalitesiz ürün sattığı, mesleğinin sağladığı nüfuzu kötüye kullandığı şeklindeki isnatlar verilebilir.

Bir işletmenin ya da tacirin iç işlerine ilişkin kayıt ve belgeleri, defterleri, hesapları, çalışma ve işletme yönetimine ilişkin teknik bilgilerle üretim durumu ve müşterileriyle olan ilişki durumu gibi özellikler, onun mesleki ve ticari sır alanını oluşturur. Kişinin mesleki ve ticari gizlerini gizlice incelemek, fotokopisini almak, bunlarla ilgili bilgi toplayıp başkalarına iletmek kısaca kişinin meslek sırlarının, onun rızası olmadan açıklanması gibi durumlar hep kişinin gizlilik alanına saldırı oluşturur¹⁰⁰.

⁹⁷ Oğuz, s. 23.

⁹⁸ Oğuz, s. 23.

⁹⁹ Oğuz, s. 23.

¹⁰⁰ Demir Peker Esra, İnternet Aracılığı İle Kişilik Haklarına Saldırı Yüksek Lisans Tezi, 2004, s. 23.

İKİNCİ BÖLÜM

İNTERNET KAVRAMI VE İNTERNETİN SÜJELERİ

I. Genel Olarak

Günümüz teknolojisi göz önünde tutulduğunda; internetin gerek kitle iletişim aracı, gerekse insanlığa sağladığı diğer kolaylıklar açısından büyük bir kazanım olduğu yadsınamaz bir gerçektir¹⁰¹.

20. yüzyıldaki teknolojik gelişmeler; bilgisayar çağını kaçınılmaz kılmıştır. Bilgisayar ve yeteneklerinin keşfi pek çok işin yapay zeka tarafından icrasını sağlamış, bilgisayar ve beraberindeki teknolojik gelişmeler insan hayatının vazgeçilmezi haline gelmiştir.

Bilgisayarlar; veri işleyen ve bu verilere göre yeni işlemler yapan makinelerdir¹⁰². Bu makinelere, işletim sistemi kurallarına uygun şekilde komutlar verilir ve komutu alan makine komuta uygun hareket tarzı üretir¹⁰³. Günümüzde klasik anlamdaki bilgisayarların yanısıra akıllı telefonlar, akıllı saatler, televizyonlar ve daha nice teknolojik cihaz bilgisayar görevi görmekte, pek çok veriyi bünyesinde barındırıp, işlemcileri vasıtasıyla verilen komutları yerine getirmektedir.

Dijital bir ortam olan internet ise; bilgisayar teknolojisinin en önemli unsuru olarak veri ağında bulunan bilgilerin işlenmesini ve gönderilmesini mümkün kılmaktadır¹⁰⁴. Söz konusu veri ağı, sunucu üzerindeki kullanıcılar arasında bilgilerin hızlı bir şekilde paylaşılmasına da olanak vermektedir¹⁰⁵. İnternet özetle pek çok bilgisayarın, mobil cihazın ve diğer internet kullanan cihazların bir ağ vasıtasıyla bir

¹⁰¹ Taşkın Cankat, İnternete Erişim Yasakları, Ankara 2016, s. 17; Özbek Özer Veli, İnternet Kullanımında Ortaya Çıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları 2002).

¹⁰² Oğuz, s. 25.

¹⁰³ Oğuz, s. 25.

¹⁰⁴ Özbek, s. 101.

¹⁰⁵ Özbek, s. 101.

araya gelmesinden ibarettir¹⁰⁶. Bu ağ üzerinde iletişimi sağlamak için ise ortak bir dile ihtiyaç vardır. Bu iletişim IP veya TCP esaslarına göre gerçekleştirilebilir¹⁰⁷.

İnternet hiçbir kişinin, devletin, zümrenin aidiyetinde değildir. Dünya üzerinde internet kullanıcılarının sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Dijital pazarlama ajansı We Are Social, Hootsuite işbirliği ile hazırladığı “Digital in 2017 Global Overview” raporunda dünya üzerinde 3.776 milyar internet kullanıcısının olduğunu, Türkiye’de ise bu rakamın 48 milyon olduğunu belirtmiştir¹⁰⁸.

Tüm bu hususlardan hareketle bilgisayar, akıllı telefonlar ve diğer bilgisayar işlevlerini yerine getiren teknolojik cihazlar internet bağlantıları sayesinde iletişimde, bilgi alışverişinde ve daha birçok alanda sınırları kaldırmakta, insan hayatını büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır.

II. İnternetin Varoluşu

İnternet 1950’li yıllarda bilgisayarların gelişmesiyle varlığını göstermiştir. 60’lı yılların başında ABD Savunma Bakanlığınca desteklenen ilk internet protokolünü (IP) kullanan ağ olan ARPANET geliştirilmiştir¹⁰⁹. Farklı ağların daha büyük ağlara bağlanmasını mümkün kılan ARPANET internet konusunda sonraki yıllarda yapılacak olan çalışmalar açısından temel teşkil etmiştir¹¹⁰. Bu ağ, ABD'deki üniversite ve araştırma kuruluşlarının değişik tipteki bilgisayarlarını da içererek büyümeye başlamıştır. 1983'te tüm ARPANET kullanıcıları İletim Kontrol Protokolü/İnternet Protokolü (TCP/IP) olarak bilinen yeni protokole geçiş yapmışlardır¹¹¹. Haziran 1990'da ARPANET kullanımdan kaldırılmıştır. Yerini ABD, Avrupa, Japonya ve Pasifik ülkelerinde ticari ve hükümet işletimindeki

¹⁰⁶ Özbek, s. 101; İçel Kayıhan, Kitle İletişim Hukuku, İstanbul 2017, s. 483.

¹⁰⁷ Özbek, s. 102.

¹⁰⁸ <http://www.dijitalajanslar.com>

¹⁰⁹ Gezder Ümit, İçerik Sağlayıcının Ve Yer Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Muafiyeti, İstanbul 2017, s. 33).

¹¹⁰ <https://www.armadigital.net/bilgi-bankasi/internetin-tarihcesi>

¹¹¹ İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Web Sitesi; <https://bidb.itu.edu.tr/>

omurgalar (backbone) almıştır¹¹² Ancak ARPANET'in kaldırılmasına rağmen, TCP/IP protokolü kullanılmaya devam etmiş ve geliştirilmiştir¹¹³.

Cenevre'de 1989 yılında “ www” (World Wide Web) geliştirilmiş, 1990 yılında ise “http:” (Hyper Text Transfer Protocol) yani yüksek hızda veri aktarım protokolü işler hale getirilmiştir¹¹⁴.

Türkiye'de ise internetin tarihi eskilere dayanmamaktadır. İnternet ile ilgili çalışmalara 1991 yılında ODTÜ ve TÜBİTAK tarafından oluşturulan TR-NET adlı proje grubuyla başlanılmış, ilk bağlantı 1993'te ODTÜ-Washington arasında gerçekleştirilmiştir¹¹⁵.

III. İnternetin Yapısal Unsurları

A. İletim Kontrol Protokolü-İnternet Protokolü (TCP-IP)

Geniş bir ağ olan internet, bünyesinde milyonlarca bilgisayarı barındırmaktadır. Bu cihazlar arasında internet yoluyla bilgi iletimi ve paylaşımı birtakım kurallar vasıtasıyla mümkündür. Bu kurallar “İnternet protokolleri” veya “TCP/IP protokoller ailesidir”¹¹⁶. İnternette veri transferi bu protokoller aracılığıyla gerçekleştirilir¹¹⁷.

Veri aktarımında kullanılan protokoller olan “TCP / IP” iki protokolden oluşur. Bunlardan IP internete bağlanılan cihazın adres bilgilerini içerirken; TCP büyük mesajları paketlere böler. Alıcı TCP zarflarını açarak mesajın bütünü

¹¹² (İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Web Sitesi)

Oğuz, s. 26.

¹¹³ İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Web Sitesi; <https://bidb.itu.edu.tr/>

¹¹⁴ **Oğuz**, s. 27.

¹¹⁵ **Oğuz**, s. 28; **Sırabaşı**, s. 58.

¹¹⁶ **Sırabaşı**, s. 61.

¹¹⁷ **Oğuz**, s. 28; **Özen Muharrem / Baştürk İhsan**, Temel Hak Ve Özgürlükler Bağlamında Bilişim İnternet Ve Ceza Hukuku, Ankara 2011, s. 18.

yeniden oluşturur¹¹⁸. TCP aynı zamanda mesajın doğru adrese ulaştırılmasında rol oynamaktadır¹¹⁹.

TCP/IP protokollerinin yanı sıra TCP ve IP katmanlarına değinmekte de fayda vardır. İletim kontrol protokolü (TCP) katmanı hem yerel, hem geniş alan ağları üzerinde uçtan uca eş düzeyli bağlantı sağlamaktadır¹²⁰.

İnternet protokolü ise farklı bağlantı yolları ve ağlar üzerinden münferit paket iletimini ve yönlendirilmesini sağlayan temel protokoldür¹²¹. IP katmanı kendisine gelen verinin içeriğiyle ilgili bir işlem yapmamakta, sadece verinin doğru IP adresine yollanmasında etkin rol oynamaktadır¹²².

B. Dünyayı Saran Ağ (www)

“www” olarak kısaltılan, dünyayı saran ağ anlamına gelen “World Wide Web” bilgi sayfalarını birbirine bağlayan; internet temelli bir sistemdir¹²³. Hyper Text Transfer Protocol’e (http) bağlı olan World Wide Web, web sayfaları olarak isimlendirilen milyonlarca bireysel dökümanın bir bileşimini koordine eder¹²⁴. Dünyadaki tüm web siteleri www sunucularında barındırılmaktadır¹²⁵. Bu dosyalar yazı, ses, animasyon gibi etkileşimli ortamlar ve bilgisayarlara kaydedilen daha pek çok bilgiyi içermektedir¹²⁶. Kullanıcılar için web; milyarlarca bilgi ve yayın içeren bir kütüphaneye, mal ve hizmetler içeren bir pazara benzetilebilir¹²⁷.

Dünyayı saran ağ; sunucularda yüklü bir belgeden başka bir belgenin çağırılmasına olanak sağlar ve bu işlemi bağlantı (Hyperlink) aracılığıyla yapar¹²⁸. Web sayesinde kişiler ihtiyaç duyduklarında internet sayfaları üzerinden her türlü

¹¹⁸ Oğuz, s. 29.

¹¹⁹ Zorlu Süheyla, İnternet Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması Tez Çalışması, Konya 2010, s. 14; Özen / Baştürk, s. 19.

¹²⁰ Özen / Baştürk, s. 19.

¹²¹ Özen / Baştürk, s. 19.

¹²² Özen / Baştürk, s. 19.

¹²³ Gezder, s. 33; Yılmaz Süleyman, Hukuki Açından İnternet Bankacılığı, Ankara 2010, s. 51.

¹²⁴ Gezder, s. 33.

¹²⁵ Gezder, s. 34.

¹²⁶ Oğuz, s. 31.

¹²⁷ Topaloğlu Mustafa, Bilişim Hukuku, Adana 2005, s. 93; Oğuz, s. 31.

¹²⁸ Oğuz, s. 31.

bilgiye erişim sağlayabilir, ticaret sitelerinden ihtiyaç duydukları ürün ve hizmetleri satın alabilir ve uzağındaki pek çok şeyi yakınına getirebilir. Hatta sunucuda yüklü olmayan bir belge, bir kişinin bilgisayarında yüklü olması ve bilgisayarın internete bağlı olması koşuluyla o sunucuya çağırılabilir.

Web ve internet kavramlarının aynı kavramlar olmadığına, web'in sadece internet üzerinde çalışan bir servis olduğuna dikkat etmek gerekir.

C. İntranet

Intranet, sadece belirli bir kuruluş içindeki bilgisayarları, yerel ağları (LAN) ve geniş alan ağlarını (WAN) birbirine bağlayan, çoğunlukla TCP/IP tabanlı bir iş ağıdır¹²⁹. Küçük bir Internet, Internet'in daha özel bir hali benzetmesi yanlış olmayacaktır¹³⁰. İntranet'ler gateway'ler ile diğer networklere bağlanabilir. Temel oluşturulma amaçları, kuruluş bünyesinde bilgileri ve bilgi işlem kapasitesini paylaşmaktır¹³¹.

İntranet'ler üzerinden HTTP, FTP vb gibi pek çok protokol uygulamaları çalıştırılabilir. İntranet'ler, şirketler içi konferans uygulamalarında ve farklı birimlerdeki kişilerin bir araya gelebildiği iş gruplarının oluşturulmasında da kullanılır.

Bazı şirketlerdeki intranet'lerde, "Firewall" sistemleri üzerinden (bazı emniyet tedbirleri ile), Internet çıkışı da yapılmaktadır¹³². Bu sayede, her iki yönde de ileti trafiği kontrol edilebilmekte ve güvenlik sağlanmaktadır¹³³.

¹²⁹ Sırabaşı, s. 65.

¹³⁰ Sırabaşı, s. 65.

¹³¹ Sırabaşı, s. 65.

¹³² Oğuz, s. 34.

¹³³ http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/64.html

D. Extranet

Extranet ise şirket çalışanlarının dışarıyla işbirliği ve iletişimini sağlayan özel iş ağıdır. Extranet, iş ilişkilerini geliştirmek ve yönetmek konusunda önemli rol oynar. Extranetler İtranetler ile benzerdir fakat Extranetlerde iş partnerleri, önemli müşteriler, tedarikçiler gibi seçili kullanıcılara dışarıdan erişim izni verilmiştir. Extranet kullanıcıları dikkatle seçilmiş bir gruptan oluşur ve kullanıcılara güvenlik açığı verilmemeye özen gösterilir. Extranetleri güncel tutmak için gerekli kaynaklar vardır, bu durum şirket çalışanlarının içerik yönetim yazılımı hakkında eğitilmiş olmasını gerektirir.

IV. İnternetin İşlevi

Günümüzün vazgeçilmezi internet; insanlara uzakları yakın etmekte, bilgi arayışlarında onlara büyük faydalar sağlamakta, alışverişlerinde, iletişimlerinde, ve daha pek çok alanda hizmetler sunmaktadır. Bugün okullarda verilen eğitimler dahi internet vasıtasıyla; öğretmenlerin evlerinden internet kullanarak ders anlatması, öğrencilerin ise eşzamanlı olarak ya da kaydedilmiş görüntüleri daha sonra evde izlemeleri şeklinde istenilen ortamda verilebilmektedir. Yine dünyanın her yanındaki kütüphanelerde bulunan kaynakların taranması (scan etme) suretiyle elde edilen elektronik kitaplara, belgelere yine dünyanın her yerinden ulaşım sağlanabilmekte, dünyanın bir ucundaki ürün internet yoluyla uluslararası sipariş verilerek temin edilebilmektedir. Tüm bunların yanı sıra uzaya gönderilen uzay araçlarında bulunan kameraların kayıt ettiği olağan dışı görüntüler internette canlı olarak yayınlanabilmektedir.

İnternetin hizmet ettiği en temel amaç iletişim kurmak ve bilgiyi paylaşmak olup, bu amacı gerçekleştirmek adına internette yaygın olarak kullanılan işlevler “İnternetin İşlevleri” başlığımız altında incelenecektir.

A. Elektronik Posta (E-Mail, E-Posta)

E- Posta; internet üzerindeki çok sayıdaki kullanıcının birbirleriyle mesajlaşabilmeleri için kullandıkları elektronik mesaj iletim sistemidir¹³⁴. Bu sistem internetin en köklü ve halen de en çok kullanılan işlevi olup¹³⁵, sistemin kullanılabilmesinin şartları hem göndericinin hem alıcının birer e posta adresine yani elektronik posta kutusuna sahip olmasıdır¹³⁶. Bu itibarla E-Postaların, geleneksel posta sisteminden (kağıt, zarf, pul, PTT kullanılmaması dışında) bir farkı yoktur ve onların elektronik ortamdaki yansımalarıdır¹³⁷. E-posta adresine gönderilen mesajlar, e posta hizmeti sağlayan sunucunun 'server'ında (bilgisayarında) kullanıcı tarafından çağırılmak üzere kaydedilir. Kullanıcı dilediği zaman bu iletiyi açıp okuyabilmekte, ve kullanıcı ilgili iletiyi posta kutusundan silene kadar ileti sunucu bilgisayarında kayıtlı kalmaktadır¹³⁸.

E- Posta sistemi ilk zamanlar sadece düz yazıların gönderimine olanak verirken, 1995'ten itibaren geliştirilen tekniklerle düz yazıya ek olarak eklenebilen kompozit yapılar olan; resim, ses, video, çalışabilir program vb. e postanın gelişiminde bir dönüm noktası olmuştur¹³⁹.

Yine elektronik posta sistemi üzerinde posta listeleri (mailing list) kurularak belirli bir konu hakkında birden çok kullanıcı arasında tartışma ortamı kurulabilmektedir¹⁴⁰. Bu durumda belli bir adrese mesaj gönderilmesine rağmen, listeye ekli olan herkes mesajı görüntüleyebilmektedir.

Sanal ortamda kendini daha güvende hisseden, muhatabının vücut dili, göz teması, ses tonundaki anlamlardan yoksun kalan kimselerin yazıp, üzerinde düşünmeden gönderdikleri E- Postalarla kişilik hakları çok kolay şekilde ihlâl edilebilmektedir¹⁴¹.

¹³⁴ Sırabaşı, s. 135.

¹³⁵ Özel Sibel, Ankara 2004, s. 151.

¹³⁶ İnal Emrehan, E- Ticaret Hukukundaki Gelişmeler Ve İnternette Sözleşmelerin Kurulması, İstanbul 2005; Sırabaşı, s. 135.

¹³⁷ Özel, s. 152; Sırabaşı, s. 135.

¹³⁸ İnal, s. 11.

¹³⁹ Sırabaşı, s. 135; İnal, s. 11.

¹⁴⁰ Yılmaz, 2010.

¹⁴¹ Özel, s. 152.

B. Forumlar

Forumlar internetin asıl işlevi olan iletişim fonksiyonunu gerçekleştirmesinde etkin bir rol oynar. Öyle ki; forum diye anılan web uygulamaları aracılığıyla, internet kullanıcıları bir araya gelerek belli konuları, haberleri, bilgileri tartışır ve bilgi alışverişinde bulurlar¹⁴². Forumlar alışverişle ilgili ürün kullanıcı deneyimleri olabileceği gibi, belli haber konularının tartışılması için de kurulabilir. Forumlar aracılığıyla kullanıcılar birbirlerinin gönderdikleri metin yahut görsel formattaki iletileri hemen o an eşzamanlı görüntüleyebilecekleri gibi, daha sonradan da görüntüleyebilirler¹⁴³.

Forum siteleri haber grupları şeklinde olabilecekleri gibi, posta listeleri şeklinde de olabilir. Haber grupları belirli konularda abonelerden gelen görüşlerden meydana gelmektedir¹⁴⁴. Aboneler tarafından haber gruplarına gönderilen mesajlar dünyanın çeşitli ülkelerindeki aboneler tarafından okunmaktadır¹⁴⁵. Gönderilen bu mesajlar ulaştıkları merkezlerde bir işleten tarafından içerik denetimine tabi tutulabilecekleri gibi, Usenet gibi diğer sistemlerde içerik doğrudan foruma yansıtılabilir¹⁴⁶.

Bu tartışma ortamlarının E- Posta yoluyla oluşturulması durumunda ise posta listeleri söz konusu olacaktır. Posta listeleri belli bir konu üzerinde görüş, düşünce alışverişinde bulunmak amacıyla oluşturulur. Bu gruptaki herhangi bir kullanıcı e mailini ilgili listeye göndermekte, sonrasında işlem merkezi bu maili forum üyesi diğer kullanıcılarla paylaşmaktadır¹⁴⁷.

Haber gruplarıyla posta listesi arasındaki asıl fark posta listelerinde ilgili konulara vakıf olabilmek için üyelik şartı öngörülürken, haber gruplarında foruma üye olmaksızın tüm kullanıcılar gönderileri görüntüleyebilmektedir¹⁴⁸.

¹⁴² Oğuz, s. 39.

¹⁴³ Oğuz, s. 39.

¹⁴⁴ Özel, s. 152.

¹⁴⁵ Özel, s. 152.

¹⁴⁶ Özel, s. 152.

¹⁴⁷ Sırabaşı, s. 136.

¹⁴⁸ Sırabaşı, s. 137.

C. Dosya Aktarım Protokolü (File Transfer Protocol)

Bu protokol internet üzerinden yüksek hacimli dosyaların transferinde kullanılan standart yöntem; aynı zamanda dosya transfer protokol işlemlerini yerine getiren programlara verilen isimdir¹⁴⁹. Web sunucusuna bağlı birçok organizasyon ve şirket aynı zamanda FTP sunucusuna da sahiptir. Web sitesinde gezinen bir kullanıcı site üzerinden bir dosya indirmek istediğinde kullanıcı dosya aktarım protokolü sunucusuna yönlendirilir¹⁵⁰. Kişi web sitesi üzerindeyken adres satırı “http://” şeklinde iken dosya indirmek için site üzerinde işlem yaptığında ve dosya aktarım protokolüne yönlendirildiğinde adres satırındaki link “ftp://” şeklinde olacaktır¹⁵¹. Dosya protokolü iki yönlü olup, dosya yüklenebileceği gibi dosya çekilebilir. Hukuki açıdan dosya aktarım protokolünün web sitelerinden farkı bulunmamaktadır¹⁵².

D. Usenet (Haber Ağları)

Usenet, bünyesinde birden çok haber grubu barındıran mekanizmadır¹⁵³. İletiler haber gruplarından sorumlu Usenet işletenine gönderilir. Usenet işleteni gelen haberleri hem haber grubunun amacına uygunluk, hem de suç unsuru taşıyıp taşımadığı hususlarında denetimden geçirir¹⁵⁴. Sonrasında iletileri toplu olarak dağıtıma sokar.

Usenet'in diğer haber gruplarından farkı konularına göre sahip olduğu hiyerarşik yapı ve aboneliği zorunlu tutmasıdır¹⁵⁵.

¹⁴⁹ İnal, s. 12; Oğuz, s. 38.

¹⁵⁰ İnal, s. 12.

¹⁵¹ İnal, s. 12.

¹⁵² İnal, s. 12.

¹⁵³ Demir, s. 52.

¹⁵⁴ Demir, s. 52; Oğuz, s. 41.

¹⁵⁵ Oğuz, s. 41.

E. IRC (İnternette Canlı Sohbet)

IRC, internet kullanıcılarının yazdıkları iletileri eşzamanlı ve karşılıklı olarak interaktif bir platformda paylaşmaları ve bunu sağlayan programlara verilen isimdir¹⁵⁶. IRC dünya üzerindeki kullanıcıların internete bağlı oldukları ve aynı sunucuyu ya da birbirlerine bağlı sunucuların ağlarını seçtikleri durumlarda birbirleri ile eşzamanlı iletişim kurmalarını sağlar¹⁵⁷. Kullanıcıların yorumları diğer kullanıcılar tarafından izlenmekte ve kullanıcılar bu platformda gerçek isimleriyle değil, takma isimleriyle var olabilmektedirler¹⁵⁸.

IRC sohbet kanalları salt internetteki eğlence aracı olmayıp, dünya üzerindeki birçok kullanıcıyı tek kanala topladığından eşsiz bir iletişim zenginliği gerçekleştirmekte ve gelecekteki pek çok teknolojik gelişmenin ilhamı olmaktadır¹⁵⁹.

Günümüzde en çok kullanılan IRC programlarına örnek olarak ICQ ve MIRC verilebilir. Bu tarz sohbet programlarının denetim mekanizması zayıf olduğundan bu yolla kişilik haklarına saldırı eylemleri oldukça yüksek boyutlara varabilmektedir. Bu tarz olaylarda haksız saldırının faillerine IRC şirketlerinin paylaştığı IP bilgileri vasıtasıyla ulaşılabilir.

V. İnternetin Søjeleri

İnternetin søjeleri, internetin öznelere veya internetin aktörleri söylemleriyle vurgulanmak istenen; internet aracılığıyla iletişim fonksiyonunun gerçekleşmesi esnasında, iletişim faaliyeti içinde yer alan tüm taraflardır¹⁶⁰. İnternetin søjelerini oluşturan unsurlardan birinin dahi eksikliği, bir kullanıcının bilgisayar ve internet vasıtalarıyla diğer bir kullanıcının bilgisayarına erişim sağlamasını engelleyebilmektedir¹⁶¹. Bu başlık altında internet iletişiminin vazgeçilmez unsurları incelenecektir.

¹⁵⁶ Oğuz, s. 41; Özel, s. 155.

¹⁵⁷ Oğuz, s. 41.

¹⁵⁸ Özel, s. 155.

¹⁵⁹ Sırabaşı, s. 138.

¹⁶⁰ Özen / Baştürk, s. 74.

¹⁶¹ Özen / Baştürk, s. 74.

A. Telefon- Telekomünikasyon İdareleri

Telefon- telekomünikasyon idareleri, anlaşmalı oldukları kuruluşlara internet ağı altyapı hizmeti sunarlar¹⁶². Ülkemizde kendi altyapı hizmetini sunan erişim sağlayıcıları da bulunmakla birlikte, yer sağlayıcılar veya erişim sağlayıcılar direkt ağ bağlantısına sahip olmak için bu hizmeti almalıdırlar¹⁶³. Telekom kuruluşları yalnızca teknik altyapı sunmakta, içeriğin hazırlanması, sunulması, depolanması gibi hususlarda katkıları bulunmamaktadır¹⁶⁴.

B. Sunucu/ Server

Dijital bilgilerin saklandığı manyetik ortama sunucu denir¹⁶⁵. Belli bir kapasitesi olan ve diğer bilgisayarlara hizmet sağlayan bir diğer bilgisayar olarak da tanımlanabilir¹⁶⁶. İnternette yayınlanan bilgiler server üzerinden yayınlanmaktadır¹⁶⁷. Server başka bilgisayarlara veya manyetik ortamlara hizmet sağlama fonksiyonunu yerine getirir. Kendisine ait bilgileri manyetik bir ortama depo eden bir özel veya tüzel kişi de kendi başına server hizmeti verebilmektedir¹⁶⁸. Sunucuların kendisi de hizmet verdikleri bilgisayarlar gibi bilgisayardır ve sunucu bilgisayarları sürekli açık tutulduklarından ısınmamaları için özel klimalı odalarda tutulur¹⁶⁹. Bu bilgisayarların depo sürücülerinde yer alan web sayfaları yazılım sunucuları vasıtasıyla internet ortamındaki yerlerini alırlar¹⁷⁰.

Sunucu internete erişim yükümlülüğünde olduğu bilgiyi ya anlaşma yaptığı İSS'ye ait alanda yayınlar ya da kendisine İSS'den alan tahsis ederek yayını gerçekleştirir¹⁷¹. İSS şirketleri çoğu kez sunucu olarak da hizmet verebilmekte,

¹⁶² Özen / Baştürk, s. 82.

¹⁶³ Özen / Baştürk, s. 83.

¹⁶⁴ Özen / Baştürk, s. 83; Sırabaşı, s. 141.

¹⁶⁵ Arçılı İslim, İnternet Yoluyla Kişilik Hakkı İhlalinde Manevi Tazminat, İstanbul 2014, s. 32; Sırabaşı, s. 144; Özel, s. 157.

¹⁶⁶ Sırabaşı, s. 143; Özel, s. 157; Oğuz, s. 52.

¹⁶⁷ Sırabaşı, s. 144.

¹⁶⁸ Sırabaşı, s. 144.

¹⁶⁹ Oğuz, s. 53.

¹⁷⁰ Oğuz, s. 53.

¹⁷¹ Özel, s. 157.

bununla birlikte sunucular da aynı zamanda internet bağlantısını gerçekleştirebiliyorlarsa artık İSS konumunda olmaktadır¹⁷².

C. Web Sayfası, Sitesi

Web sitesi, web istemcisinin bir web servisine bağlandıktan sonra tek seferde transfer ettiği, kompozit tüm verilerden oluşan html sayfasıdır¹⁷³. Web sayfaları yazı, resim ve müzik içerebileceğinden kompozittir. Ziyaretçiler bir web sitesine, http veya https protokollerinde benzersiz bir adres kullanarak ulaşırlar. Site adresi web tarayıcısının adres linkine yazılır. Bu adres gerekli dosyalara ulaşımı ve sergilenmesi sağlanarak ziyaretçiye görsel sunum şeklinde hizmet verir. Ayrıca web siteleri çok güncel kullanılmamasına rağmen özel bir ip adresinden de sergileme hizmeti verir.

D. Alan Adı

Alan adı; internet üzerinden web sitelerine ulaşmak için kullanılan ulaşım adresidir¹⁷⁴. Bir web sitesinin internetteki adı ve adresidir. Bu adres olmadan bir İnternet kullanıcısı Web sitesine sadece IP adresiyle ulaşabilir. Alan adları, IP adresi denilen; bilgisayarların (sunucuların/serverların) birbirini tanımasını sağlayan numara sisteminin daha basitleştirilmiş ve akılda kalması için kelimelerle ifade edilmiş halidir. Alan adı olarak kaydedilen bir adın, sonradan tekrar kaydının yapılması mümkün değildir¹⁷⁵.

Ülkemizde alan isimlerinin kaydı ODTÜ tarafından tutulmaktadır(Orta Doğu Teknik Üniversitesi DNS Grubu). Ayrıca alan isimlerinin daha önceden alınıp alınmadığının denetimini de yine bu kurum yapmaktadır¹⁷⁶. Alan isimlerine ait bilgiler gizli nitelikte olmayıp, kamuoyuna açıktır. Kaydı daha önceden yapılmış bir alan ismi hataen başka bir kişiye verilmiş ve bu durum fark edilmişse, yanlışlık fark

¹⁷² Özel, s. 157.

¹⁷³ Yılmaz, s. 52.

¹⁷⁴ Oğuz, s. 59.

¹⁷⁵ Bulut, s. 199.

¹⁷⁶ Arğılı, s. 33; Sırabaşı, s. 174.

edildiği anda alan adı yeniden ilk sahibine verilecektir¹⁷⁷. Bu alan adını kullanmada teklik ilkesidir ve bir alan adı sadece tek bir kişi, kurum, şirkette tarafından kullanılabilir¹⁷⁸.

E. Arama Motoru

Günümüzde internet üzerinden bilgiye ulaşmamızı kolaylaştıran en temel araç arama motorlarıdır. Yine bir web sayfası üzerinden hizmet veren, kelime bazında ve ilgiye göre arama ve sıralama yapan arama motorları yazılan kelimeleri baz alarak ilgili site linklerini kullanıcılara sunmaktadır. Bunun yanı sıra arama motorlarından; '.pdf' , '.ppt' ,'.xls' ve daha çeşitli dosya türüne sahip belgeler de aranabilmektedir.

İlk arama motoru 1990 yılında, bir üniversite öğrencisi olan Alan Emgate tarafından Archie adıyla kuruldu. Arama motorlarına 1990'ların sonlarına kadar büyük çapta bir yatırım yapılmasa da, o yıllardan itibaren büyük şirketler ortaya çıkmış ve bu şirketler yeni arama motorlarından kazanç elde etmeye başlamışlardır. 1998 yılında Google'ı kuran Larry Page ve Sergey Prin, Pagerank adlı teknolojilerini satmak istemelerine rağmen alıcı bulamamışlardır. İnternet ağındaki her sayfayı puanlayan bu sistem; o sayfaya ne kadar çok link verildiyse ve link veren yerlerin puanı ne kadar çoksa, söz konusu sayfaya da o kadar çok puan verme mantığına dayanıyordu. Google'ın sahipleri bu teknolojiyi satamayınca büyüme kararı aldılar ve 1999'da Google Search'ü kurdular. 2000'li yıllarda öne çıkan Google arama motoru'nun ardından kısa sürede gelişip 2000 yılında Google Araç Çubuğunu çıkararak ekip, 2004 yılında kütüphanelerdeki binlerce kitabı Google Book Search adıyla aramaya açtı ve 1 GB kapasite ile Google Mail yani Gmail hizmetini başlattı. Google 2007'in sonları itibarıyla, en popüler web arama motoru olarak dünya çapında tanınmaya başladı.

¹⁷⁷ Arğılı, s. 33.

¹⁷⁸ Sırabaşı, s. 174.

F. İnternet İçerik Sağlayıcı

İnternet İçerik Sağlayıcısı, web sitesinde yer vereceği verileri hazırlayarak, yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcının teknik destekleri ile hazırladığı içeriği internet üzerinden dileyen herkesin ulaşabileceği şekilde erişime hazır bulunduran kişi veya kuruluşlardır¹⁷⁹. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da 2/1-f maddesinde içerik sağlayıcı, "*İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişiler*" şeklinde tanımlamıştır. Kanundaki tanımıyla içerik sağlayıcılar sadece web sitesi yöneticilerini değil, aynı zamanda web sitesi sahiplerini, yayın sorumlularını, web sitesi tasarımcılarını da kapsamaktadır¹⁸⁰. Dolayısıyla vakıf, dernek, ticaret şirketleri gibi tüzel kişiler de içerik sağlayıcı olabilmektedirler¹⁸¹.

Kanundaki tanımın lafzi yorumu yapılacak olursa bir kimsenin içerik sağlayıcı olabilmesi için bir bilgi veya veriyi hem üretmesi, hem değiştirmesi hem de sağlaması şartlarının tek bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak bunların farklı kişiler tarafından gerçekleştirilmesi olağan olduğundan, hatta bu işlemlerden salt birinin dahi birden fazla kişi tarafından yapılabileceğinin kabulü gerektiğinden burada genişletici yorum yöntemine başvurulması, bunlardan her birinin farklı kişiler tarafından yapılabileceğinin kabul edilmesi gerekmektedir¹⁸². Aksi halde kanununca öngörülen yükümlülüklerden kaçmanın yolu açılacaktır. Genişletici yorumla kanun maddesi "*İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten veya değiştiren ya da sağlayan gerçek veya tüzel kişiler*" şeklinde anlamak gerekecektir.

5651 Sayılı Kanununun 4. Maddesi içerik sağlayıcının sorumluluğunu düzenlemektedir. Maddenin birinci fıkrasına göre içerik sağlayıcı internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur. Sorumluluğun istisnası aynı maddenin ikinci fıkrasında öngörülerek, "*İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı*

¹⁷⁹ Özen / Baştürk, s. 74.

¹⁸⁰ Özen / Baştürk, s. 74.

¹⁸¹ Özen / Baştürk, s. 74.

¹⁸² Özen / Baştürk, s. 75.

sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur.” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

G. İnternet Erişim Sağlayıcı

5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanun internet erişim sağlayıcısını *“Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişiler”* şeklinde tanımlamıştır.

Erişim sağlayıcıları, doğrudan internet bağlantısıyla kullanıcılarının internete erişimini sağlayan, ancak bilgi ve verileri kendi sunucularında depolamayan; yalnızca bu bilgilere internet üzerinden erişme imkanı sağlayan kişilerdir. Erişim sağlayıcıların kendileri iletişim sağlamamakta, sadece diğer içerik sağlayıcılarının iletişimde bulunmalarına aracılık etmektedir¹⁸³.

Erişim sağlayıcının yükümlülükleri 5651 Sayılı kanun 6 maddesinde düzenlenmiştir;

“ a) Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde (...) (3) erişimi engellemekle, (3

b) Sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla,

c) Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usûllere uygun olarak Kuruma teslim etmekle,

ç) Erişimi engelleme kararı verilen yayınlarla ilgili olarak alternatif erişim yollarını engelleyici tedbirleri almakla,

d) Kurumun talep ettiği bilgileri talep edilen şekilde Kuruma teslim etmekle ve Kurum tarafından bildirilen tedbirleri almakla yükümlüdür.

¹⁸³ Özel, s. 158.

(2) Erişim sağlayıcı, kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.

(3) Birinci fıkranın (b), (c), (ç) (...) (3) bentlerinde yer alan yükümlülüklerden birini yerine getirmeyen erişim sağlayıcısına Başkan tarafından onbin Yeni Türk Lirasından ellibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.”

H. İnternet Servis Sağlayıcı

Diğer adı Yer Sağlayıcı da olan İnternet Servis Sağlayıcıları, 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanunumuzda “Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilerdir.” şeklinde tanımlanmıştır. İnternete bağlanmayı sağlayan bu aracı kurumlar, kişilere, kurumlara internet servislerini tamamen ya da kısmen, belirli bir ücret karşılığında sunan kuruluşlardır¹⁸⁴.

İnternet Servis Sağlayıcıları; kendi bilgisayarlarının, hizmet verdikleri internet kullanıcılarının internete girebilmeleri için giriş kapısı olarak kullanılmasına izin veren kişileri ifade eder¹⁸⁵. Servis ya da yer sağlayıcılarının özelliği, içerik sağlayıcılarının hazırlayıp ürettiği verileri kendi sunucularında depolamak ve doğrudan bağlantılarını kullanarak bu içeriği internet üzerinden erişilebilir kılmak suretiyle hizmet vermektir¹⁸⁶. İnternet servis sağlayıcıları genel olarak ticari bünyeye sahip olmakla, ticari amaç gütmeyen; bünyesindeki üyelerine hizmet veren kurumlar ve kendi öğrencilerine hizmet veren akademik kuruluşlardan da oluşabilmektedirler.

Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri 5/1. Maddesinde “Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla

¹⁸⁴ **Meran Necati**, İnternet Yoluyla İşlenen Suçlarda Erişimin Engellenmesi Ve İçeriğin Yayından Çıkarılması, Terazi Hukuk Dergisi 2010, s. 119; **Turan Metin**, Bilişim Hukuku, Ankara 2016, s. 134.

¹⁸⁵ **Meran**, s. 119.

¹⁸⁶ **Meran**, s. 119.

yükümlü değildir” şeklinde yaptığı düzenlemeyle yer sağlayıcıları yayınlanan içerikten sorumlu tutmamıştır. Ancak aynı kanun maddesinin 2. Fıkrasına bakıldığında yer sağlayıcıya onun hukuka aykırı içerikten haberdar edilmesi ve kanuna göre talep edilmesi durumunda ilgili içeriği yayından çıkarması yükümlülüğü yüklenmiştir.

İlgili kanun maddesinin devam fıkralarında yer sağlayıcıya kullanıcı trafik bilgilerini en az iki yıl saklama, kurum tarafından talep edilen bilgileri verme yükümlülüğü yüklenmiş; yükümlülüğe uyulmaması halinde yaptırım öngörülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNETTE KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRININ HUKUKİ SONUÇLARI

I. Genel Olarak

Teknolojinin ilerlemesi, dünya iletişiminin geldiği son nokta, “Sosyal Medya” diye adlandırılan alan kullanımının gün geçtikçe artması ile kişilerin kişilik haklarına saldırı oranları artmıştır. Sanal olmayan hayatta kişinin şeref ve haysiyeti, vücut bütünlüğü, yaşam hakkı gibi kişilik haklarına karşı yapılan reel davranışlar kişilik haklarını ihlâl ederken; sanal ortamda kişi hakkında yalan haber yapılması; özel fotoğraflarının izni olmadan ele geçirilerek paylaşılması; truva atı, bukalemun, virüs, solucan gibi çeşitli yazılımlarla bilgisayarına nüfuz edilerek bilgi ve belgelerin elektronik ortamlarda ele geçirilmesi gibi yöntemlerle kişilik haklarına zarar verilebilmektedir. Her geçen gün teknoloji, internet, kullanılan yazılımlar gelişmekte; kişilik haklarını ihlâl edici yeni davranışlarla karşılaşılabilir.

Haksız fiiller çeşidine göre ceza kanunumuzda ya da özel kanunlarda suç olarak düzenlenmiş ve ceza yaptırımları olan hapis cezası, adli para cezası yahut güvenlik tedbirleri öngörülmüş olabilir. Her suç, haksızlık teşkil eden bir insan hareketi (davranışı) olması nedeniyle, haksız fiil oluşturmaktadır. Buna karşılık, her haksız fiil suç teşkil etmez. Suç oluşturan ve dolayısıyla ceza hukuku yaptırımını uygulanmasını gerektiren fiiller, aynı zamanda haksız fiil niteliği taşıdığı için, Borçlar Kanununun haksız fiil nedeniyle tazminat sorumluluğuna ilişkin hükümlerinin uygulanmasını da gerektirmektedir. Bu bakımdan, ceza hukuku ile borçlar hukuku arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Yeni ceza mevzuatı sisteminde, mağdur veya suçtan zarar görenin, ceza mahkemelerinde şahsî hak davası açabilmesi sistemi artık terk edilerek, bu konu tamamen genel hükümlere bırakılmış olduğundan, ceza hukuku ile borçlar hukuku arasındaki ilişki daha da önem kazanmıştır. Her suç özü itibarıyla, haksızlık teşkil eden bir fiil; bir insan

hareketi (davranışı) olması nedeniyle, haksız fiil oluşturmayken, her haksız fiil suç teşkil etmemektedir.

Borçlar Kanunumuz kapsamında kanun koyucu borçların kaynakları hakkında tüm ihtimalleri gözeterek eksiksiz bir sınıflandırma yapma yoluna gitmemiş, borcun kaynaklarını sıralarken; sözleşmeler, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlar olarak düzenleme yapmıştır. Tez çalışmamın bu bölümünde; haksız fiiller hakkında bilgi verilecek, internet ortamında meydana gelen kişilik hakkı ihlallerinin ne şekilde gerçekleştirildikleri açıklanacak, internet ortamında kişilik haklarına saldırı haksız fiilinin hukuki sonuçları, saldırıların önlenmesi, durdurulması, eski hale getirilmesi, zararların giderilmesi için başvurulabilecek hukuki yollar üzerinde durulacaktır.

II. Haksız Fiil Sorumluluğu

A. Genel Olarak

Genel anlamıyla kusur sorumluluğu, dar anlamıyla ise haksız fiil sorumluluğu; bir kimsenin hukuka aykırı ve kusurlu bir davranış ile sözleşme dışında diğer bir kimseye vermiş olduğu zararın giderilmesini düzenleyen sorumluluk çeşididir¹⁸⁷. Haksız fiil sorumluluğunda “kusur”, sorumluluğun kurucu unsuru olduğundan bu sorumluluk çeşidine “Kusur sorumluluğu” adı verilmektedir¹⁸⁸. Hangi fiillerin haksız fiil sorumluluğu dahilinde olacağını kanun belirler¹⁸⁹. Kişilerin haklı veya hukuka uygun fiillerinin borç doğurmaları mümkün değildir¹⁹⁰. O halde ortada haksız fiilin borç doğurması için gerekli diğer koşullar oluşmuş olsa bile, eylem haksız yani hukuka aykırı nitelik taşııyorsa, eyleme bağlı borç doğduğundan bahsedilemeyecektir¹⁹¹.

¹⁸⁷ **Eren Fikret**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2017, s. 538; **Nomer Haluk**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2017, s. 149.

¹⁸⁸ **Eren**, s. 538.

¹⁸⁹ **Nomer**, s. 149.

¹⁹⁰ **Kılıçoğlu Ahmet**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2015, s. 284.

¹⁹¹ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 284.

Özel hukukun bireylere tanıdığı, herkese karşı ileri sürülebilen haklar olan mutlak haklara diğer bireyler saygı göstermek, uymak zorundadırlar. Bu kurallar emredici kural niteliğindedir¹⁹². Bu bakımdan kişilerin mutlak haklarına, telif haklarına veya kişilik haklarına saldırı teşkil eden fiiller haksız fiillerdir¹⁹³. Bir kimse haksız fiiliyle bir başkasına zarar verdiğinde, zarar görene karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu bir borcunu ihlâl etmiş olmaz. Çünkü zarar gören ve kendisi arasında borç doğuracak bir hukuki ilişki yoktur. Buna karşın haksız fiilin işlenmesiyle birlikte karşı tarafta zarara sebep olan kişi ile haksız eylemi gerçekleştiren kişi arasında kanundan kaynaklanan bir hukuki ilişki, yani borç ilişkisi doğmuş olur¹⁹⁴. Bu borç ilişkisinde zarar veren borçlu, zarar gören ise alacaklı konumundadır.

B. Haksız Fiilin Unsurları

a.Hukuka Aykırı Fiil

i. Genel Olarak

Haksız fiilin varlığından söz edebilmek için gerekli olan ilk şart, zarara sebep olan fiilin haksız; yani hukuka uygun olmayan nitelikte olmasıdır. Hukuka aykırı fiil, hukuk düzeninin kişilerin malvarlığını ya da şahıs varlığını korumaya yönelik öngördüğü kurallara aykırı davranılması suretiyle ortaya çıkan davranışlardır¹⁹⁵.

Başkasına zarar verici davranışın bir insan davranışı olması gerekmektedir. Herhangi bir doğal olay ya da hayvan davranışı haksız fiilin konusu olmayacaktır¹⁹⁶. Kimi zaman görünüşte insan davranışından kaynaklanmayan bir eylem dolayısıyla da sorumluluk söz konusu olabilir. Örneğin; parkta köpeğini dolaştıran kişinin köpeği bir başkasına saldırıp ona zarar verirse burada her ne kadar davranışı gerçekleştiren

¹⁹² Demir, s. 91.

¹⁹³ Demir, s. 91.

¹⁹⁴ Bilgili Fatih / Demirkapı Ertan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Bursa 2017, s. 90.

¹⁹⁵ Remzi Mehmet / Aydın Sezer, İstanbul 2016, s. 425.

¹⁹⁶ Gökcan Hasan Tahsin, Haksız Fiil Sorumluluğu Ve Tazminat Hukuku, Ankara 2016, s. 33.

köpek olsa da hayvan tutucu tedbirsiz davrandığından borçlar kanunumuz anlamında sorumluluğu söz konusu olacaktır¹⁹⁷.

Haksız fiiller bir kimseyi yaralamak, kişinin şahıs ve malvarlığına zarar vermek gibi genellikle aktif davranış içeren eylemlerde söz konusu olurlar. Bu durum kural teşkil ederken, kanun başkasının zarara uğramasını engellemek için alınması gereken önlemleri almayan, ya da aktif olarak müdahaleyle yetkili tuttuğu kişilerin yükümlülüklerine aykırı davranışları halinde onların herhangi bir eylemde bulunmayarak zararın doğmasına sebebiyet vermelerini de haksız fiil sorumluluğu kapsamına almıştır¹⁹⁸. Bu kişiler herhangi bir harekette bulunmamakta, pasif olarak nitelendirilebilecek davranış sergilemek suretiyle, zararın oluşmasına seyirci kalmaktadırlar.

İnternet üzerinden kişilik haklarına saldırı anlamında incelediğimizde haksız fiiller yine genellikle aktif davranışlar şeklinde kendini göstermektedir. Bunlara örnek olarak kişilerin izni dışında fotoğraflarının kullanılması, yalan haberler yapılması, sosyal medya üzerinden hakaret edilmesi, küçük düşürücü ithamlarda bulunulması halleri verilebilir.

Tüm bunların yanında pasif davranışlarla sorumlu tutulabilecek kişiler internet erişim sağlayıcıları ve internet servis sağlayıcılarıdır. İnternet erişim sağlayıcılarının yükümlülükleri; 5651 Sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”un 6. maddesinde düzenlenmiştir. Erişim sağlayıcılarının kanun maddesinde öngörülen yükümlülüklerle uymayıp, pasif davranarak zarara sebebiyet veren içeriklerin yayında kalmasına sebep olması onların sorumluluklarını doğurur. Aynı şekilde internet servis sağlayıcılarına da 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”un 5. Maddesinin 2. Fıkrasında yer sağlayıcıya onun hukuka aykırı içerikten haberdar edilmesi ve kanuna göre talep edilmesi durumunda ilgili içeriği yayından çıkarması yükümlülüğü yüklenmiştir. Servis sağlayıcının bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, pasif davranışlar sergilemesi halinde davranışı haksız fiil niteliğinde olacak ve sorumluluğu gündeme gelecektir.

¹⁹⁷ Gökcan, s. 33.

¹⁹⁸ Remzi / Aydın, s. 425.

TBK.m. 49/I'e göre "Hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren bu zararı gidermekle yükümlüdür." Yine TMK. m. 24/I "Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırıda bulunulan kimse, hâkimden saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir." Haksız fiil sorumluluğuna gidilebilmesi için önemli unsurlardan biri de fiilin hukuka aykırı olmasıdır. Hukuka aykırılık, hukuka uygunluk sebeplerinin bulunmaması halinde, başkalarına zarar vermeyi yasaklayan veya zararlı sonucu önlemek amacıyla belirli davranışlar gerçekleştirmeyi emreden hukuk kurallarına aykırı her davranış hukuka aykırıdır¹⁹⁹. Diğer bir deyişle hukuka aykırılık; başkalarının mal ve şahıs varlıklarını doğrudan doğruya veya dolaylı şekilde koruma amacı güden, yazılı ya da yazısız emredici hukuk kurallarının ihlâli halinde hukuka aykırılık unsuru söz konusu olacaktır²⁰⁰.

Hukuka aykırılık kavramı ile haksız fiilin unsurlarından biri olan kusur kavramı birbirine karıştırılmamalıdır. Bir fiilin hukuka aykırı olması o fiilin hukuk kurallarıyla uyumlu olmaması anlamına gelirken, kusur failin fiilinin hukuka aykırı olması sebebiyle kınanabilir olmasını ifade etmektedir²⁰¹. Fiilin hukuka aykırı olması objektif husus arz ederken, kusur haksız fiili icra eden kimse açısından sübjektif bir değerlendirmedir²⁰². Yani kişinin kusurlu olup olmaması hukuka uygun davranma ihtimali varken, hukuka aykırı davranma ihtimalini seçmiş olması demektir²⁰³.

TBK. 49/2 maddesi ahlaka aykırı bir fiil ile başka bir kimsenin zarara uğramasına bilerek (kasten) zarar veren kimse, o zararı tazmine mecburdur şeklinde düzenlemeyle, ahlaka aykırı bir fiille kasten zarar vermeyi de hukuka aykırı fiilleri düzenleyen kurallara (TBK m. 49 vd.) tabi kılmıştır. Ortada zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, adalet ve ahlak duygularının verilen zararın tazmin edilmesini gerektirdiği durumlarda bu madde hükmü uygulanacaktır. Bu hükme göre tazminat istenebilecek hâllere örnek olarak; bir kimseyi diğer bir kimseye zarar vermek kastıyla sözleşmeye aykırı davranmaya teşvik etmek, talep edilmemesine rağmen kasten yanlış tavsiyelerde bulunmak; bilgiler vermek, yaşamsal önemdeki bir edime ilişkin sözleşme yapmayı haklı neden olmaksızın reddetmek gibi davranışlar gösterilebilir.

¹⁹⁹ Eren, s. 608.

²⁰⁰ Eren, s. 608.

²⁰¹ Oğuz, s. 122.

²⁰² Oğuz, s. 122.

²⁰³ Oğuz, s. 122.

TBK 49/2. maddesine dayanılarak, sadece maddi değil; koşulları varsa manevi zararların giderimi talebinde de bulunulabilecektir.

ii. Hukuka Aykırılığı Ortadan Kaldıran Sebepler

Bazen yapılan fiil zarar doğurmasına ve hukuka aykırı olmasına rağmen, hukuki yani haklı bir sebebi içinde barındırabilir²⁰⁴. Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran sebepler Türk Borçlar Kanununun 63. Maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir;

“VI. Hukuka aykırılığı kaldıran hâller

Genel olarak

MADDE 63- Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan bir fiil, zarara yol açsa bile, hukuka aykırı sayılmaz.

Zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar, zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması, yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması veya zorunluluk hâllerinde de fiil, hukuka aykırı sayılmaz.

Sorumluluk

MADDE 64- Haklı savunmada bulunan, saldıranın şahsına veya mallarına verdiği zarardan sorumlu tutulamaz. Kendisini veya başkasını açık ya da yakın bir zarar tehlikesinden korumak için diğer bir kişinin mallarına zarar verenin, bu zararı giderim yükümlülüğünü hâkim hakkaniyete göre belirler.

Hakkını kendi gücüyle koruma durumunda kalan kişi, durum ve koşullara göre o sırada kolluk gücünün yardımını zamanında sağlayamayacak ise ve hakkının kayba uğramasını ya da kullanılmasının önemli ölçüde zorlaşmasını önleyecek başka bir yol da yoksa, verdiği zarardan sorumlu tutulamaz.”

Yine Türk Medeni Kanunumuzun 24/II maddesi de “*Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına*

²⁰⁴ **Bilgili / Demirkapı**, s. 96.

yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.” şeklinde düzenlemeyle kişilik haklarına saldırılarda hukuka aykırılığı ortadan kaldırılan halleri düzenlemiştir.

Kanun düzenlemesine bakıldığında hukuka aykırılığı önleyen sebepler; kanunun verdiği yetkinin kullanılması, zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte kamusal ve özel yarar, haklı savunma(meşru müdafaa), kişinin kendi hakkını kendi eliyle koruması ve zorunluluk (ıztırar) halidir.

1. Zarar Görenin Rızası

Zarar görenin rızası TBK. 63/2 de düzenlenmiş olup, hukuka aykırılığı önleyen sebeplerden biridir. Ancak zarar görenin rızasının hukuka aykırılığı bertaraf edebilmesi için aranan temel koşul, verilen rızanın geçerli olmasıdır²⁰⁵. Rızanın geçerli olması demek; TBK. 27/I’de belirtilen geçerlilik koşullarını taşıması²⁰⁶; yani kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olmaması ve konusunun imkânsız olmamasıdır.

Buna göre zarar görenlerin kendi kişilik haklarını ihlâl eden rızaları geçerli olmayacaktır²⁰⁷. Bir kimsenin kendisinin öldürülmesine veya vücut bütünlüğünün ihlâl edilmesine rıza göstermesi hukuka aykırılığı kaldırmayacaktır. Ötenazi de hukukumuzda yasaktır²⁰⁸. Her ne kadar kişilerin organlarını bağışlayabilseler de, hayati organların bağışlanması gibi bir durum yaşam hakkına olumsuz müdahale olacağından mümkün olmayacaktır²⁰⁹. Hukuka aykırılığı önlemeyen rıza sadece kişilik hakkı ihlâl edilen kişiye ödenecek tazminatta indirimle gidilmesini sağlayacaktır²¹⁰. Spor müsabakalarında gerçekleşebilecek haksız fiillerde önceden verilmiş rıza hukuka uygunluk sebebidir. Ancak spor kurallarının dışına çıkılırsa önceden verilmiş rıza indirim sebebi dahi teşkil etmeyecektir²¹¹. Zarar görenin rızasının hukuka uygunluk sebebi teşkil etmeyeceği hallerden biri de rızanın haksız

²⁰⁵ **Nomer**, s. 155.

²⁰⁶ **Nomer**, s. 155.

²⁰⁷ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 298.

²⁰⁸ **Nomer**, s. 155; **Remzi / Aydın**, s. 427.

²⁰⁹ **Remzi / Aydın**, s. 427.

²¹⁰ **Nomer**, s. 155.

²¹¹ **Remzi / Aydın**, s. 427.

fiil yapıldıktan sonra verilmiş olmasıdır. Rıza haksız fiil yapılmadan verilmelidir. Aksi halde bu rıza hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacak; tazminattan feragat anlamına gelecektir²¹².

Kişiler kendilerine tıbbi müdahalede bulunulmasına rıza gösterebilirler. Rıza olmadan hastaya yapılan tıbbi müdahaleler hekim hatası olmasa dahi hukuka aykırıdır ve tazminat sorumluluğu doğuracaktır. Ancak üstün nitelikte özel yarar veya kamu hukukuna dayanan bir yetkinin varlığı halinde müdahale hukuka aykırı olmayacaktır. Üstün özel yarar irade beyanında bulunamayacak durumdaki kişiler için geçerlidir²¹³.

2. Üstün Nitelikte Kamusal Yarar

Üstün nitelikte kamu yararı özellikle kitle iletişim araçlarıyla kişilik haklarına yapılan saldırılarda önem taşımaktadır. Televizyonda, radyoda, gazetelerde, internette yapılan yayınlarda kamunun aydınlatılması söz konusu olabilmektedir. Böyle bir durumda örneğin bir kişi hakkında yapılan haberde o kişinin kişilik hakkıyla, kamunun bilgi edinme hakkı çatışabilir. Bu durumda karşılıklı menfaat çatışması söz konusu olacaktır. Menfaatler tartıldığında üstün kamusal yarar baskın çıkarsa, kişilik hakkının ihlâli hukuka aykırı sayılmaz. Ancak yapılan yayının kamunun aydınlatılmasına yönelik ve doğru olması şartları aranmaktadır²¹⁴.

Basın kamuyu aydınlatma görevini yerine getirirken kimi zaman kişilerin kişilik haklarını ihlâl etmekte ve hukuki, cezai sorumlulukla karşı karşıya kalmaktadır. Basının haber verme hakkı doktrinde hukuka uygunluk nedeni olarak kabul görmektedir²¹⁵. Haber verme hakkı; kamu yararı taşıyan bir olayı topluma haber vermek, bildirmektir²¹⁶. 5187 Sayılı Basın Kanunumuzun basın özgürlüğü ve sınırlarıyla ilgili 3. Maddesi şu şekildedir;

²¹² **Remzi / Aydın**, s. 427.

²¹³ **Nomer**, s. 155.

²¹⁴ **Nomer**, s. 156.

²¹⁵ **Doğan Pınar Bahar**, Çatışan İki Değer: Haber Verme Hakkı ve Kişilik Hakkı, Ankara Barosu Dergisi 2014/4, s. 486.

²¹⁶ **Doğan P. B.**, s. 486.

“Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir.”

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi de bu konuya 2017/3753 E, 2017/7881 K sayılı kararında *“Ne var ki basın özgürlüğü sınırsız olmayıp, yayınlarında Anayasa'nın Temel Hak ve Özgürlükler bölümü ile Türk Medeni Kanunu'nun 24 ve 25. maddesinde yer alan ve yine özel yasalarla güvence altına alınmış bulunan kişilik haklarına saldırıda bulunulmaması da yasal ve hukuki bir zorunluluktur. Basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin çatışan iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği, bunun sonucunda da, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir. Bunun için temel ölçüt kamu yararadır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini gözetmeli, haberi verirken özle biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır. Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapmalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basın sorumlu tutulmamalıdır.”²¹⁷* şeklinde açıklık getirmiştir.

Anayasamızın 83/1 maddesi uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclis tarafından başka bir karar alınmadıkça, bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar. Ancak vekillerin kişisel kinlerinin tatmini için başkalarının kişilik haklarına saldırması, yasama dokunulmazlığı kapsamına girmez²¹⁸. Burada önemli

²¹⁷ <https://emsal.yargitay.gov.tr>

²¹⁸ **Nomer**, s. 158.

husus; yasama dokunulmazlığının sorumluluğa ilişkin olduğu, fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmadığıdır²¹⁹.

3. Üstün Nitelikte Özel Yarar

TBK. 63/II maddesi uyarınca zarara uğrayan kişi ile zarar veren kişinin menfaatleri çatıştığında; failin korunmaya değer daha üstün nitelikte bir özel yararı mevcut ise, fail doğan zarardan sorumlu tutulmayacaktır²²⁰. Örneğin dağda bir halata bağlı kalan iki dağcıdan birinin halatın gevşemesi sonucu tek kişiyi taşıyabilecek hale gelmesiyle diğer ucunu keserek diğer dağcının ölümüne ya da yaralanmasına sebebiyet vermesi halinde, kendi yaşamı daha üstün nitelikte özel yarar teşkil edecektir²²¹.

Yine bilinci yerinde olmayan kişinin ameliyata alınıp, rızası olmamasına rağmen tedavi amacıyla vücut dokunulmazlığının ihlâlinde ya da rızası alınmış olmasına rağmen sonradan ortaya çıkan ve acil müdahale gerektiren tıbbi müdahalelerde tedavi altındaki kişinin üstün nitelikteki özel yararı hekimin fiilindeki hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaktadır²²².

Faydalı vekaletsiz işgörme fiileri de üstün nitelikli özel yarar varlığından hukuka uygun kabul edilmektedir. Örneğin; komşusu evde yokken evinde yangın çıkması halinde komşunun kapısı kırılarak yangına müdahale edilmesi durumunda; kapının kırılması hukuka uygun kabul edilecek, zarar gören herhangi tazminat talebinde bulunamayacaktır²²³.

4. Kamu Hukukuna Dayanan Yetkinin Kullanılması

Türk Borçlar Kanunumuzun 63/I maddesi uyarınca kamu hukukuna dayanan yetkinin kullanılması da kural olarak hukuka aykırılığı ortadan kaldırır. Örneğin

²¹⁹ Nomer, s. 158.

²²⁰ Bilgili / Demirkapı, s. 98.

²²¹ Bilgili / Demirkapı, s. 98.

²²² Gökcan, s. 44.

²²³ Gökcan, s. 47.

polisin görev icabı kimseyi yakalaması, haciz memurunun bir eşyayı haczederek yediemine teslimi eylemleri kanuna dayanan yetkiler olduğundan hukuka aykırılık teşkil etmezler²²⁴. Ancak kanun maddesinde hukuka aykırılığın ortadan kalkması için tek koşul kanunca verilen yetkinin içerisinde kalınmasıdır. Polisin görevi icabı yakaladığı kimseye anlamsız şekilde kaba kuvvet uygulaması halinde, polis sorumluluğu söz konusu olacaktır. Kamu kudretinin kullanılmasında, kamu menfaati özel menfaate üstün geldiği için özel menfaat hukuki korumadan mahrum bırakılmıştır²²⁵.

5. Özel Hukuka Dayanan Yetkinin Kullanılması

Kanuni koşullar içerisinde kalmak kaidesiyle; özel hukuktan kaynaklanan bir hakkın kullanılması hukuka aykırılık teşkil etmez²²⁶. Örneğin; komşunun komşuluk hukukundan doğan ilişkilerden kaynaklanan, malikin mülkiyet hakkını kullanmasına katlanması gerekir²²⁷. Ancak söz konusu hak kötüye kullanılmamalıdır. Çünkü hakkın kötüye kullanılması hukuka aykırılık teşkil eder. Türk Medeni Kanunumuz 2/II. maddesinde, bir hakkın kötüye kullanılmasının hukuk sistemi tarafından korunmayacağını düzenlemiştir. Şu halde her hak amacı içinde kullanılmalıdır. Örneğin mülkiyet hakkı sahibi taşınmazını dilediği şekilde kullanabilir. Ancak sırf uçakların iniş, kalkışlarını engellemek amacıyla arazisine yüksek bir direk dikmesini hukuk korumayacaktır²²⁸.

6. Haklı Savunma (Meşru Müdafaa)

Borçlar Kanunumuzun 64/1. Maddesinde; haklı bir savunma nedeniyle tecavüz edenin malına veya şahsına verilen zararın meşru müdafaa niteliğinde

²²⁴ Nomer, s. 160; Gökcan, s. 42.

²²⁵ Oğuz, s. 123.

²²⁶ Eren, s. 625.

²²⁷ Narter Sami, Kusursuz Sorumluluk, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Ankara 2016, s. 416.

²²⁸ Remzi / Aydın, s. 426.

olduğu ve bundan dolayı herhangi bir tazminatın doğmayacağı düzenlenmiştir. Şu halde haklı savunmanın da fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldıracığı belirtilmiştir. Ancak haklı savunmanın fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldıracabilmesi için bir takım şartların varlığı gerekmektedir. Bunlar;

Haklı savunmada bulunan kişinin kendisinin veya üçüncü bir kişinin şahıs ya da malvarlığına karşı yönelmiş olan bir saldırı olmalıdır: Kişiyeye ilişkin saldırı, hayat, vücut bütünlüğü, sağlık, özgürlük, ırz, namus veya şerefe karşı yönelmiş olabilir²²⁹. Saldırı mağdurun kendisine veya üçüncü kişiye yönelik olabilir. Önceden ceza hukukumuzda mal için haklı savunma kabul edilmezken, sadece borçlar hukukumuzda mal için haklı savunma mümkündür²³⁰. Ancak yeni TCK madde 25/I'de meşru müdafaa ile ilgili; “*Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*” şeklinde düzenleme yapılarak, mal için meşru müdafaa da kapsama alınmış ve artık ceza hukukumuzda da mal için meşru müdafaa kabul edilmiştir²³¹. Mala yönelik saldırının konusunu zilyetlik teşkil eder²³². Bu sebeple TMK madde 981, zilyede güç kullanarak zilyetliğini koruma yetkisi vermiştir.

Bir kimsenin hukuka aykırı bir tecavüzü bulunmalıdır: Bir hayvan veya eşyadan kaynaklanan tehlikeden kaçınmak amacıyla bir başkasının malına verilen zarar sonraki başlıkta değinileceği üzere zorda kalma(ıztırar) halidir, haklı savunma kapsamına girmez²³³. Tehlike bizzat insandan kaynaklı olmalıdır²³⁴. Aynı zamanda kamu hukukundan doğan bir görevin ifası sırasında veya bir hakkını koruyan kimseye karşı haklı savunma imkanı yoktur²³⁵.

Saldırı yakın ve gerçek olmalıdır: Saldırı zarara yol açmasa dahi, yakın bir zarar tehlikesi doğurması yeterlidir. Haklı savunmada asıl amaç zararı değil, zarar tehlikesini önlemektir²³⁶. Zarar doğmuş ve saldırı tamamlanıp sona ermişse artık

²²⁹ Eren, s. 629.

²³⁰ Kılıçoğlu A. , 2015, s. 292.

²³¹ Kılıçoğlu A. , 2015, s. 292.

²³² Eren, s. 629.

²³³ Remzi / Aydın, s. 428.

²³⁴ Kılıçoğlu Mustafa, Tazminat Hukuku, Ankara 2016, s. 98.

²³⁵ Remzi / Aydın, s. 428.

²³⁶ Kılıçoğlu, 2015, s. 292.

haklı savunmadan söz edilemeyecektir. Tamamlanmış ve sonuçlarını doğurmuş bir saldırıya karşı müdafaa söz konusu değildir. Haklı savunma ancak zararın doğma tehlikesi varsa veya zarar doğmuş, ancak tekrarı tehlikesi söz konusu ise mümkündür²³⁷. Aynı zamanda saldırı gerçekten var olmalıdır. Yakın bir tehlike olmadığı halde, varsayıma ya da tahmine dayalı haklı savunma mümkün değildir²³⁸. Saldırı ciddi olmamasına rağmen saldırıya uğrayan kişi bunu elinde olmadan ciddi algılasa ve onun bu hatası mazur görülebilecek nitelikte ise, yapılan davranışlar haklı savunma kapsamında kabul edilebilir²³⁹.

Haksız fiil saldırıyı önleme amacına yönelik ve bu amaçla sınırlı olarak işlenmelidir: Zarar tehlikesini önlemek amacıyla haklı savunmada bulunan kişi, tehlikeyi önlediğinde haksızlık teşkil edebilecek davranışlarına son vermelidir. Zira haklı savunmada bulunan kişinin amacı saldırganı cezalandırmak değil; kendi hakkına verilebilecek zararları önlemektir²⁴⁰. Aksi halde haklı savunma, ölç almaya ya da, kendiliğinden hak almaya araç haline gelecektir. Bu durumu ise hukuk devleti korumayacaktır²⁴¹.

Saldırımı defetmek adına kullanılan araç da, mevcut tehlike ile tehdit edilen varlığın değerine uygun olmalıdır²⁴². Bu saldırıda kullanılan silah ile savunmada kullanılan silah arasında mutlak eşitliği ifade etmemekle, dengenin bulunup bulunmadığı her somut olaya göre hâkimin takdirinde olacaktır²⁴³. Saldırımı giderecek pek çok ihtimalden, saldırganın hukuken korunan varlıklarına en az zarar verecek araçlar seçilmelidir²⁴⁴. Aksi halde haklı savunmada sınırın aşılması hali söz konusu olacaktır. Bu durumun diğer adı “aşkın savunma”dır. Kendini haksız bir fiilden sakınması için kişiye tanınan bir hak olan haklı savunmada sınırın aşılması hakkın kötüye kullanımı olur ve hukuken korunmaz²⁴⁵.

²³⁷ Kılıçoğlu, 2015, s. 292.

²³⁸ Remzi / Aydın, 2016, s. 429; Kılıçoğlu, 2015, s. 293; Kılıçoğlu M. , s. 98.

²³⁹ Kılıçoğlu M. , 2016 s. 98.

²⁴⁰ Kılıçoğlu A. , s. 293.

²⁴¹ Kılıçoğlu A. ,2015, s. 293.

²⁴² Kılıçoğlu M. , s. 98.

²⁴³ Ayan Mehmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2016.

²⁴⁴ Kılıçoğlu M. , s. 98.

²⁴⁵ Eren, s. 630; Nomer, s. 161.

7. Zorunluluk Hali (İzttırar Hali)

Borçlar kanununun 64/II maddesinde “*Kendisini veya başkasını açık ya da yakın bir zarar tehlikesinden korumak için diğır bir kişinin mallarına zarar verenin, bu zararı giderim yükümlülüğünü hâkim hakkaniyete göre belirler.*” şeklinde düzenlenen zorunluluk hali, bir kişinin, kendisinin veya başkasının şahışvarlığı veya malvarlığı değerlerine karşı derhal meydana gelecek bir tehlikeyi defetmek için, tehlikeyle ilgisi bulunmayan üçüncü bir kişinin mallarına zarar vermesidir²⁴⁶. Kuduz bir köpektan kurtulmaya çalışan kişinin, bir başkasına ait sandalyeyi siper ederken kırması; freni patlamış bir otomobilin yolda oynayan küçük bir çocuğı ezmek için direksiyonu kırıp dükkanın vitrininden içeri girmesi; dağ gezisi sırasında soğuktan donmak üzere olan dağcıların ısınmak için boş bir dağ evinin kapısını kırarak içeri girmesi gibi haller zorunluluk haline örnek verilebilir²⁴⁷.

Zorunluluk hali ceza hukukumuz açısından da bir hukuka uygunluk halidir. TCK. 25/II maddesinde zorunluluk hali “*Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğı ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*” şeklinde düzenlenmiştir. Borçlar hukuku anlamında, hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldırılan zorunluluk hali fiili, ceza hukukunda suç unsurunu ortadan kaldırmaktadır²⁴⁸.

Faile ya da üçüncü bir kişiye yönelik zarar tehlikesinin bulunması: Zorunluluk hali zarar verene olduğı kadar, üçüncü bir kişiye yönelik zarar tehlikesi için de hukuka uygunluk sebebidir²⁴⁹. Bu nedenle bir üçüncü kişiyi zarar tehlikesinden kurtarmak için işlenen fiiller de hukuka uygunluk sebebinden yararlanacaktır²⁵⁰. Örneğın; kaza sonucu yaralanıp acil müdahale edilmesi gereken

²⁴⁶ **Ayan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 266; **Narter**, s. 409; **Bilgili / Demirkapı**, s. 96.

²⁴⁷ **Ayan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 266.

²⁴⁸ **Narter**, s. 409.

²⁴⁹ **Eren**, s. 294.

²⁵⁰ **Narter**, s. 410.

kişiyeye ilk müdahaleyi yapmak isteyen doktorun, orada bulunan bir aracın camını kırarak acil müdahale setini almasında zorunluluk hali vardır.

Zarar tehlikesi şahıs varlığına karşı olabileceği gibi malvarlığına karşı da olabilir²⁵¹. Aracı yanmakta olan kişinin park halindeki başka bir aracın camını kırarak yangın söndürme setini alması halinde de zorunluluk hali vardır.

Üçüncü kişiyeye verilen zarar, failin kendisini veya üçüncü bir kişiyeye zarar tehlikesinden koruma amacına yönelik olmalı ve bu amaçla sınırlı kalmalıdır²⁵². Örneğin donmak üzere olan dağcılarının dağ evinin kapısını kırıp içeri girmeleri, içerideki eşyaları da tahrip etmeleri halinde haksız eylemleri hukuken korunmayacaktır.

Failin kendisine ya da üçüncü kişiyeye yönelik zarar tehlikesini önlemesi için başkasına zarar vermesinin zorunlu olması: Söz konusu zarar tehlikesini başka yollarla önlemek mümkün ise hukuka uygunluk sebebinden söz edilemez²⁵³. Kendi aracında duran bir ilk yardım seti ya da yangın söndürücü varken acil durum bahanesiyle bunları bir başkasının aracının camını kırarak alan kişi için zorunluluk hali yoktur. Zarar tehlikesini başka yollarla önlemek mümkünse, verilen zarardan sorumluluk söz konusu olacaktır²⁵⁴.

Zarar, zarar tehlikesiyle ilgisi olmayan kişiyeye verilmiş olmalıdır: Bu unsur zorunluluk halini haklı savunmadan ayıran en önemli unsurdur. Haklı savunmada zarar, saldırıda bulunan kişiyeye verilmekte iken, zorunluluk halinde; ilgisiz bir üçüncü kişiyeye verilmektedir. Örneğin dağ evinde donma tehlikesi yaşayan dağcılarının hiç tanımadıkları ve tehlikeyle ilgisi olmayan kişinin evinin kapısını kırarak içeri girmeleri.

Üçüncü kişinin malvarlığına zarar verilmiş olmalıdır: Zorunluluk halini haklı savunmadan ayıran diğer bir unsurdur. Haklı savunmada, saldırıda bulunan kişinin şahıs varlığına veya malvarlığına zarar verilebilirken; zorunluluk halinde üçüncü kişinin ancak malvarlığına zarar verilmesi hukuka uygun olacaktır²⁵⁵. Köpek saldırısından sakınan kişi bir başkasını kendine siper ederken o kişinin kolunu kırarsa bundan sorumlu olurken, kişinin elindeki şemsiyeyi köpeğe vurmak için alır ve

²⁵¹ Kılıçoğlu, 2015, s. 294; Narter, s. 410.

²⁵² Narter, s. 410.

²⁵³ Kılıçoğlu, 2015, s. 294.

²⁵⁴ Narter, s. 410.

²⁵⁵ Narter, s. 411.

savunma sırasında şemsiyeyi kırarsa bu verdiği zarar için zorunluluk hali hükümlerinden faydalanır²⁵⁶.

Medeni Kanunumuz, taşınmaz mallar için zorunluluk halini özel olarak düzenlemiştir. Bu husus Medeni Kanunumuzun 753. Maddesinde “*Bir kimse kendisini veya başkasını tehdit eden bir zararı veya o anda mevcut bir tehlikeyi ancak başkasının taşınmazına müdahale ile önleyebilecek ve bu zarar ya da tehlike taşınmaza müdahaleden doğacak zarardan önemli ölçüde büyük ise, malik buna katlanmak zorundadır. Malik, bu yüzden uğradığı zarar için hakkaniyete uygun bir denkleştirme bedeli isteyebilir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu sebeple Borçlar Kanunumuzun 64’üncü maddesinin ikinci fıkrası sadece taşınır mallar için uygulanır²⁵⁷.

Yasa koyucu zorunluluk halinde, haklı savunmadan farklı olarak; olayla hiçbir ilgisi bulunmayan kusursuz bir kişiye verilen zararın kısmen giderilmesinin hakkaniyet gereği olduğunu kabul etmiştir²⁵⁸. Zarar gören başkasına verdiği zararlar kendisini bir zarar tehlikesinden kurtardığına göre verdiği zararın bir kısmını tazmin etmelidir²⁵⁹. Burada zarar görenin verdiği zarara katlanan kişinin katlandığı fedakarlığın taraflar arasında denkleştirilmesi söz konusudur²⁶⁰.

8. Kendi Hakkını Korumak İçin Güç Kullanılması

Bir kimsenin güç kullanarak hakkını araması hukuka aykırıdır. Kanunun bu kurala getirdiği istisna; TBK. 64/III madesinde “*Hakkını kendi gücüyle koruma durumunda kalan kişi, durum ve koşullara göre o sırada kolluk gücünün yardımını zamanında sağlayamayacak ise ve hakkının kayba uğramasını ya da kullanılmasının önemli ölçüde zorlaşmasını önleyecek başka bir yol da yoksa, verdiği zarardan sorumlu tutulamaz.*” şeklinde düzenlenmiştir.

Kişinin hakkını kendi gücüyle korumasından söz edilebilmesi için gereken şartlar;

²⁵⁶ Narter, s. 411.

²⁵⁷ Nomer, s. 267.

²⁵⁸ Kılıçoğlu, 2015 s. 295; Nomer, s. 162.

²⁵⁹ Kılıçoğlu, 2015, s. 295.

²⁶⁰ Kılıçoğlu, 2015, s. 295.

Öncelikle bir hakkın korunması söz konusu olmalıdır: Hak yoksa, hakkın korunmasından da bahsedilemeyeceği aşıkardır. Haklı savunma ve zorunluluk halinin aksine, üçüncü bir kişinin hakkını korumak için bu yola gidilemez²⁶¹. Kişiler söz konusu hüküm çerçevesinde sadece kendi haklarını korumak için kuvvet kullanabilirler²⁶².

Kolluk gücünün zamanında müdahale imkanı bulunmamalıdır: Hakların aranması ve elde edilmesinde ana kural, bu konularda yetkili devlet birimlerine başvurulmasıdır. Hukuk devletlerinde hakların temini için, kimlerin ne derecede kuvvet kullanabileceği kanunlar vasıtasıyla belirlenmiştir²⁶³. Kişinin kendi hakkını, bu makamlara başvurmadan kendi gücüyle temin edebilmesi sadece bu makamlara başvurulmasının zaman ve yer itibariyle mümkün olmaması hallerinde olanaklıdır²⁶⁴. Kanun maddesinde kolluk gücüyle kastedilmek istenen polis, jandarma gibi güvenlik güçleridir²⁶⁵.

Failin kuvvet kullanmaması halinde hakkını elde etmesinin mümkün olmaması ya da güçleşmesi gerekir: Hakkın kaybolması ve elde edilmesinin olanaksızlaşması gibi bir durum söz konusu olmayacaksa, kuvvet kullanma hukuka aykırıdır²⁶⁶. Hakkın kaybolması veya elde edilmesinin olanaksız hale gelmesi, kendisine karşı kuvvet kullanılan kişinin kimliğinin ya da yakalanmasının olanaksızlaşması şeklinde gerçekleşebileceği gibi; hakkın ispatının olanaksız hale gelmesi şeklinde de gerçekleşebilir²⁶⁷.

Kuvvet kullanma hakkın korunmasına yönelik olmalı ve bunun sınırları içinde kalmalıdır: Fail hakkını koruma amacının dışına çıktığı an, verdiği zarardan sorumlu tutulacaktır²⁶⁸. Kaçan bir hırsız yakalayan kişinin amacı, hırsızın kimliğinin tespiti ve malını geri almak olmalıdır²⁶⁹. Hırsız yakalayan kişi bu amaçlarını gerçekleştirmesine ve hırsız etkisiz hale getirmesine rağmen ayrıca döverse, bu

²⁶¹ **Ayan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 269.

²⁶² **Ayan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 269.

²⁶³ **Narter**, s. 412.

²⁶⁴ **Narter**, s. 412.

²⁶⁵ **Ayan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 269.

²⁶⁶ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 296.

²⁶⁷ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 296.

²⁶⁸ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 297.

²⁶⁹ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 297.

eylemi hukuka aykırı olacaktır. Bu durumda kuvvet kullanmanın hakkı koruma amacına değil, öç alma amacına hizmet etmesi söz konusu olacaktır²⁷⁰.

9. Bilimsel Eleştiriler

Bir eserin veya sanat olayın bilimsel olarak öğretme ve aydınlatma amacıyla eleştirilmesi hukuka aykırı olmayacak, tazmin yükümlülüğü doğurmayacaktır²⁷¹.

b. Zarar

Zarar, tüm hukuki sorumlulukların en genel ve en temel koşuludur²⁷². TBK. 49. maddesine göre, haksız fiilden söz edilebilmesi ve failin sorumluluğuna gidilebilmesi için; hukuka aykırı fiil sonucunda bir zararın meydana gelmesi gerekmektedir²⁷³. Fiilin hukuka aykırılığına rağmen herhangi zarar söz konusu değilse, failin ceza sorumluluğundan söz edilse bile haksız fiil sorumluluğu doğmayacaktır²⁷⁴.

Eğer zarar söz konusu değilse tazminat da söz konusu olmayacaktır²⁷⁵. Zarar vermeye teşebbüs tazmin borcu doğurmaz. Zira sorumluluk hukukunun temel amacı cezalandırmak değil, zararı tazmin etmektir²⁷⁶. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da 2017/1334 E., 2017/545 K. Sayılı kararında tazminat sorumluluğunu “*BK. 41 (TBK 49). maddesine göre, kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Yine BK. 49 (TBK.58) maddesinde "Şahsiyet hakkı hukuka aykırı bir şekilde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat namıyla bir miktar para ödenmesini dava edebilir."* Haksız fiile dayalı bir borcun doğabilmesi için, hukuka aykırı bir fiil bulunmalı, fiili işleyenin

²⁷⁰ Kılıçoğlu, 2015, s. 297.

²⁷¹ Reisoğlu Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2014, s.166.

²⁷² Narter, s. 418.

²⁷³ Remzi / Aydın, s. 431; Narter, s. 418.

²⁷⁴ Oğuzman Kemal & Öz Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2 , 2017, s. 38.

²⁷⁵ Eren, s. 542.

²⁷⁶ Narter, s. 418; Eren, s. 542.

kusuru olmalı, sonuçta bir zarar doğmalı, zarar ile işlenen fiil arasında da uygun nedensellik bağı bulunması gerekir."²⁷⁷ şeklinde ifade etmiştir. Zarar tazminat sorumluluğunun olmazsa olmazlarından.

TBK. 49. maddesi, zarardan söz etmekle birlikte zararın tanımını yapmış değildir. Zararın tanımı, doktrin ve yargıya bırakılmıştır²⁷⁸. Doktrin ve uygulamada zarar, "geniş anlamda zarar" ve "dar anlamda zarar" olarak iki şekilde ele alınmaktadır. Dar anlamda zarar, teknik anlamdaki maddi zararı ifade eder²⁷⁹. Bu zarara malvarlığı zararı da denilmektedir. Geniş anlamda zarar ise, kişinin malvarlığında uğradığı zararlar birlikte şahıs varlığında, yani manevi dünyasında uğradığı zararları da kapsamaktadır²⁸⁰.

i. Maddi Zarar

Bir kişinin malvarlığının, zarar verici fiil olmasaydı bulunacağı durum ile; bu fiilin gerçekleşmesi sonucunda aldığı durum arasındaki rıza dışı eksilmedir²⁸¹. Malvarlığı ise; ekonomik değer arz eden, para ile ölçülebilen hukuki değerlerden meydana gelen bir bütündür.²⁸² Başka deyişle maddi zarar; kişinin malvarlığındaki rıza dışı eksilmedir²⁸³. Zarar malvarlığının aktifinin azalmasından, mahrum kalınan kardan veya pasifin artmasından kaynaklanabilir²⁸⁴. Ancak belirtmek gerekir ki haksız fiilden söz edebilmek için, malvarlığındaki azalmanın kişinin iradesi dışında gerçekleşmiş olması gerekmektedir²⁸⁵. İrade dahilinde, bir sözleşmeyle borç üstlenen ya da mülkiyeti devreden veya bir malı tüketen kimsenin aktifindeki azalma zarar

²⁷⁷ <https://emsal.yargitay.gov.tr>

²⁷⁸ Eren, s. 542.

²⁷⁹ Eren, s. 543.

²⁸⁰ Eren, s. 543.

²⁸¹ Oğuzman / Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2 , 2017, s. 38 Antalya Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-II, İsyambul 2017, s. 86.

²⁸² Narter, s. 419.

²⁸³ Antalya, s. 86.

²⁸⁴ Oğuzman / Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2 , 2017, s. 38 Narter, 2016, s. 419.

²⁸⁵ Remzi / Aydın, 2016, s. 432; Oğuzman / Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2 , 2017, s. 38.

niteliği taşımaz²⁸⁶. Doktrinde dar anlamda zarar olarak adlandırılan zarardır. Yargıtay'a göre farkın belirlenmesinde prensip olarak olay anı esas alınır²⁸⁷.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 31.01.2005 gün 2004/6859 E, 2005/515 Karar numaralı kararında “Deprem sonucu bir bina diğerinin üzerine yıkılmıştır. Yıkılma gerçekleşmeseydi dahi zarar görenin binası depremde hasar görecekti. Dolayısıyla zarar binanın şimdiki durumuyla binanın varsayımına dayanan hasarlı durumu arasındaki farka göre belirlenir.”

Tazminat talebine esas olacak zararın üç niteliği vardır. Bunlar; zararın kişiselliği, zararın belirliliği ve zararın doğrudan doğrudandır²⁸⁸. Bu niteliklere göre ancak belirli olan ya da belirlenebilir olan zararlar talep edilebilir. Bu zararı ancak zarar gören veya bu hak, hukuka uygun olarak kendisine intikal eden kişi tarafından talep edilebilir. Ayrıca zarara doğrudan doğruya maruz kalan kişiler maddi tazminat talebinde bulunabilirler²⁸⁹. Dolaylı (yansıma) zarara maruz kalanların tazminat talep etmeleri Borçlar Kanunumuzun 53/3 maddesinde; “Ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar.” şeklinde istisnai olarak düzenlenmiştir²⁹⁰.

İnternet ortamında kişilik haklarının ihlâl edilmesi dolayısıyla da kazanç elde edilebilmektedir. Sık görülen, kişinin ekonomik haklarının hukuka aykırı şekilde umuma arzı suretiyle kazanç elde edilmesidir. Bu kazançlar da mesleki ve ekonomik hakları ihlâl edilenler bakımından yoksun kalınan kar olarak ortaya çıkmaktadır²⁹¹. Örneğin lisans korumasıyla satılan bir bilgisayar programının, lisanslama sistemi devre dışı bırakılmak suretiyle normal satış değerinden çok daha aşağı fiyatlarda satılması; yine müzik ve film sektöründe korsan yöntemlerle pazarlama, hak sahiplerini maddi zarara uğratmaktadır²⁹².

²⁸⁶ **Remzi / Aydın**, s. 432.

²⁸⁷ **Nomer**, s. 163.

²⁸⁸ **Narter**, s. 419.

²⁸⁹ **Narter**, s. 419.

²⁹⁰ **Narter**, s. 419.

²⁹¹ **Oğuz**, s. 135.

²⁹² **Oğuz**, s. 135.

ii. Manevi Zarar

Manevi zarar, kişinin manevi değerlerine (şahsiyet haklarına, kişilik değerlerine) karşı yapılan haksız bir saldırı dolayısıyla, iç dünyasında duyduğu acı ve elem sonucu, yaşama sevincinin azalması olarak ifade edilmektedir²⁹³. Manevi zarar çalışmamın ilk bölümde detaylıca yer vermiş olduğum, vücut bütünlüğü, şeref, haysiyet, isim ve resim üzerindeki haklar, özel hayatın gizliliği gibi kişilik haklarının ihlâlinde gündeme gelmektedir. Kişinin malvarlığı değerlerinde bir azalma olmasa da, haksız fiil neticesinde onun duygu aleminde oluşan istenmeyen durumun da telafisi gerekmektedir. Böylece üzüntüye maruz kalan kimsenin çektiği elemin, ızdırabın bir parça da olsa giderilmesi; aynı zamanda haksız fiili ika eden kimsenin de cezasız kalmaması hedeflenmektedir²⁹⁴.

Doktrinde manevi zarar objektif unsur ve sübjektif unsur şeklinde ayrıma tabi tutulmaktadır. Objektif unsur, kişilik hakkının ya da değerlerinin haksız bir saldırıya uğraması, yani bu değerlerde objektif bir eksilmenin meydana gelmesidir²⁹⁵. Objektif unsur tek başına yeterli olmamakta, manevi zarar için sübjektif unsurun da gerçekleşmesi gerekir. Sübjektif unsur ise; zarar görenin söz konusu ihlâl sonucu kişiliğinde, manevi varlığında objektif olarak meydana gelen bu eksilmeyi yaşaması, onu hissetmesi, bunun sonucunda da acı, elem, ızdırıp duymasıdır²⁹⁶. Objektif ve sübjektif unsurlar aynı olayda birlikte gerçekleşmelidir. Sübjektif unsur yoksa manevi zarar da yoktur. Objektif unsur, zarar görenin kişilik varlığını oluşturan kişilik değerlerinden birinin, örneğin yaşama hakkı, vücut bütünlüğü, şeref, ticari itibar, özel hayat veya aile hayatı gibi bir değer objektif olarak saldırıya uğramasını ifade eder²⁹⁷.

²⁹³ **Kayhan Şaban**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2016, s. 217.

²⁹⁴ **Oğuz**, s. 136; **Gürsoy Kemal Tahir**, Manevi Zarar Ve Tazmini, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi 1973, s. 8.

²⁹⁵ **Eren**, s. 554.

²⁹⁶ **Eren**, s. 554.

²⁹⁷ **Eren**, s. 554.

iii. Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Zarar

İnternet ortamında kişilik haklarına saldırı sonucu ortaya çıkan zarar maddi olabileceği gibi, manevi de olabilir. Bir İSS'nin sunucularına ağ virüsleri, ağ solucanları vasıtasıyla ulaşım sağlanması ve orada tahribata sebebiyet verilmesi, veya özellikle form elemanları kullanılarak gönderilen spam iletilerle ya da “dos attack²⁹⁸” olarak bilinen yöntemlerle sunuculara erişimi güçleştirmek, maddi zarar olarak ortaya çıkan zarar çeşidine örnek verilebilir²⁹⁹.

İnternet ortamında kişilik haklarına saldırıdan doğan manevi zararların büyük çoğunluğunu ise, kişi ya da ölen kişilerin hatıralarına hakaret, kişilerin özel yaşamlarına ilişkin sırlarının paylaşılması, kişilere ait resim ya da videoların izinsiz paylaşılması fiilleri oluşturur³⁰⁰. Özellikle günümüzde sosyal medya kullanımının artması, kişilerin paylaştıkları video ve fotoğraflara saniyeler içinde binlerce kişi tarafından erişim sağlanabilmesi, fotoğraf ve video paylaşılması yoluyla yaşanan mağduriyetleri arttırmaktadır.

c. Kusur

TBK. 49. maddesinde “*Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.*” şeklinde düzenlemeyle, kusuru haksız fiil sorumluluğunda vazgeçilmez kılmıştır. Kanun kural olarak; kişilerin hukuka aykırı fiillerinden dolayı sorumlu tutulmalarını kusurlu olmalarına bağlamıştır. Kusur; hukuk düzenince kişiden belirli durumlarda beklenen ortalama hareket tarzını sergilememesidir³⁰¹. Yani haksız fiile sebebiyet veren kişideki

²⁹⁸ “**Denial of service**” (hizmeti engelleme) sözcüklerinin kısaltılmışı olan DoS, bir sistemi veriye maruz tutma yoluyla düzenlenen saldırıya denir. Burada çoğu zaman bir web sitesinin sayfalarını üst üste talep etme yolu izlenir. Farklı yollar izleyen DoS saldırıları da vardır, ancak ortaya çıkan sonuç aynıdır: Kullanıcıların belirli bir sisteme veya siteye girişi engellenir. DDoS (distributed denial-of-service) saldırısı ise internette farklı konumlardaki birden fazla cihazın saldırıya katılmasıyla gerçekleşir. <https://www.chip.com.tr>

²⁹⁹ Oğuz, s. 137.

³⁰⁰ Oğuz, s. 137.

³⁰¹ Gökcan, s. 41.

sübjektif unsurdur. Kusur haksız eylemin sübjektif unsuruyken, hukuka aykırılık objektif unsurdur³⁰².

Haksız fiillerde kusur denildiğinde, her ne kadar zarar verenin kusuru anlaşılrsa da; zarar görenin yahut üçüncü bir kişinin kusuru da söz konusu olabilir. Bu durumlarda bu kişilerin kusurları da zararın belirlenmesinde dikkate alınacaktır³⁰³.

Kusurdan söz edilebilmesi için, davranış sahibinin kusur yeteneğini haiz olması gerektiği unutulmamalıdır. Kusur yeteneği; temyiz, fark ve ayırt etme yeteneğine sahip olmayı ifade eder³⁰⁴. TMK.' da 13. Maddesinde ayırt etme gücünü; *“Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir.”* şeklinde tanımlamıştır. Ayırt etme gücü veya temyiz kudreti bulunmayan kişilerin iradesinden, dolayısıyla kusurundan söz edilemez³⁰⁵.

Eğer bir kimse hukuka uygun davranma ihtimali olmasına rağmen, bireylerden beklenen hareket tarzına uygun davranmayarak; hukuk kurallarını ihlâl etmişse kusurlu sayılacaktır³⁰⁶. Bu sebeple kusurlu davranış daima hukuka aykırı davranıştır. Hukuka uygun kusurlu davranıştan söz edilemez.

*“Kusur, hukuka aykırı neticeyi istemek (kast) veya bu neticeyi istememekle beraber, hukuka aykırılıktan içtinap (kaçınmak) için iradeyi kafi derecede yormamaktır (ihmal) “.*³⁰⁷ Bu tanımdan anlaşılacağı üzere kusurun biri kast, diğeri ihmal olmak üzere iki türü vardır.

Kast, hukuka aykırı sonucu önceden görerek bu sonucun doğmasını istemektir³⁰⁸. Örneğin kan gütmede zarar veren, zarar görene silahını doğrultmuş; onu öldürmek isteğiyle tetiği çekmiştir. Burada zarar veren fiilinin sonucunu öngörmekte ve bunu istemektedir.

³⁰² Gökcan, s. 42.

³⁰³ Gökcan, s. 42.

³⁰⁴ Gökcan, s. 42.

³⁰⁵ Gökcan, s. 42.

³⁰⁶ Oğuz, s. 137.

³⁰⁷ Saymen Hakkı / Elbir Kemal, Türk Borçlar Hukuku Umumi Hükümleri C.I-II, İstanbul 1958, s. 392.

³⁰⁸ Akıntürk Turgut / Kahraman Derya Ateş, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, Ankara 2014, s. 90.

İhmal ise hukuka aykırı sonucun doğmasını istememekle beraber, bu sonucun doğmaması için gerekli dikkat ve özenin de gösterilmemesi halidir³⁰⁹. Örneğin bir kişi silahını temizlerken tedbirsiz, dikkatsiz davranması neticesinde karşısında oturan arkadaşını vurursa burada ihmalden söz edilecektir. Çünkü kişi eyleminin sonucunu istememiş, ancak dikkat ve özen yükümlülüğünden uzaklaşmıştır.

İhmalin belirlenmesinde objektif ölçütten faydalanılır. Burada orta seviyede, aklı başında (normal), makul bir kişinin somut olayda durumun özellik ve gereklerine göre alması gerekli önlemlere, göstereceği özene, harcayacağı çabaya göre ihmal değerlendirilecektir³¹⁰. Böyle bir kimsenin alacağı tedbiri almamış, göstereceği özeni göstermemiş olması o kişinin ağır ihmalde bulunmuş olduğunu gösterir³¹¹. Ancak burada olayın özelliklerine göre hareket edileceği için, rastgele bir insan değil, o olayla ilgili; yani olayda rol oynayan kimsenin mesleği, failin yaşı, cinsiyeti gibi unsurlar göz önüne alınarak sorumluluk belirlenecektir³¹². İhmalin belirlenmesi ve değerlendirilmesinde sorumlu kişi olan zarar verenin kişisel özellikleri; yani kişiliği ve kişisel, bireysel durumları göz önünde tutulmaz. Bu nedenle hâkim önüne gelen olayda makul bir failin fiziki, fikri, ahlaki güç ve yeteneklerini, teknik ve mesleki becerilerini göz önünde tutmalıdır³¹³.

Kusur kavramının objektifleştirilmesi, kusur sorumluluğunu belirli bir ölçüde kusursuz sorumluluğa yaklaştırmış bulunmaktadır³¹⁴. Bu ise, sorumluluk ve tazminat hukukunun sübjektif ve ahlaki unsurunu geri plana atma sonucunu doğurur³¹⁵.

Hukuk hâkiminin ceza davasındaki kusur oranlarıyla bağlı olmadığı hususu, Türk Borçlar Kanunu madde 74'teki: "Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk

³⁰⁹ Akıntürk / Kahraman, s. 90.

³¹⁰ Eren, s. 599.

³¹¹ Demir, s. 103.

³¹² Demir, s. 103.

³¹³ Eren, s. 599.

³¹⁴ Eren, s. 599.

³¹⁵ Eren, s. 599.

hâkimini bağlamaz.” hükümlerle belirtilmiştir. Bu sebeple hukuk hâkimi, ceza davasındaki kusur oranlarıyla bağlı değildir.

Uygulamada yerel mahkemeler tarafından ceza davasındaki kusur oranlarıyla yetinilmekte, tekrar araştırma yapılmadan hüküm kurulmakta olduğundan, Yargıtay tarafından bu tür kararlar bozulmaktadır. Aşağıda buna ilişkin bazı Yargıtay kararları sunulmuştur.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 07.06.1999- 3912/5360: “... Ceza mahkemesinde davalı belediye sürücüsünün kusur oranı 6/8 olarak tespit edilmiş, sanığın itirazı üzerine Adli Tıp Kurumu raporunda adı geçen kusurunun 8/8 olduğu belirlenmiş ve ceza kararında sanık tam kusurlu olarak cezalandırılmıştır. Kusur hukuki bir kavramdır ve ceza mahkemesindeki kusur oranı kural olarak hukuk hâkimini bağlamaz. Bu davada davalı, tanık bildirip yeniden kusurun belirlenmesini istemiştir. Ceza davasında tanıklar dinlenilmediğine göre tüm kanıtların toplanarak oluşacak durum çerçevesinde yeniden kusur oranının belirlenmesi gerekir. Mahkemece bu hususta bir karar verilmeksizin itiraza ve tanık bildirimine rağmen ceza davasındaki kusur benimsenerek hüküm kurulmuş, ne var ki bunun inandırıcı bir nedeni de açıklanamamıştır. Bu nedenle hükmün bozulmasına ...³¹⁶”

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 2004/13237 E.N , 2005/530 K.N.: “... Diğer taraftan saptanacak her kusurlu hareketin hukuki yönden suç teşkil ettiği de söylenemez. Ceza Hukuku yönünden suç teşkil etmeyen “kusur” hafinin genel anlamda Medeni Hukuk yönünden sorumluluğu gerektirebileceği de açıktır. Bu nedenle; hukuk hâkiminin “...kusur mevcut olup olmadığına...” karar verebilmesi için ceza hükmü ile bağlı olmayacağı ilkesinin sebebi ortadadır. Bu ilkenin tabii sonucu olarak da kusur derecesinin takdiri ve bundan doğacak “...zarar miktarının tayini...” hususlarında da hukuk hâkiminin ceza mahkemesi karar ile bağlı olmayacağı ilkesinin nedeni yasada kabul edildiği şekilde açıktır...³¹⁷”

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi 2007/17891 E., 2007/20495 K. “...Somut olayda tazminat davasına bakan bu mahkeme, Ceza Mahkemesinde alınan 12.02.2004 tarihli kusur raporundaki kusur dağılımı ve Ceza Mahkemesince verilen davalı işveren Necla'nın beraat kararı ile bağlı olmayıp...³¹⁸”

³¹⁶ <http://hukukdestegi.com>

³¹⁷ <http://hukukdestegi.com>

³¹⁸ <http://hukukdestegi.com>

d. İlliyet Bağı

i. Genel Olarak

İlliyet bağı; sebep-sonuç bağı demektir³¹⁹. Buna göre zarar dediğimiz sonuç, failin haksız hareketinden ileri gelmelidir. Haksız fiil faili, ancak kendi fiilinin sonucu olan zararlardan sorumlu tutulabilir³²⁰. Zarar bu fiilden değil, başka fiilden kaynaklanıyorsa, haksız fiilden sorumluluk söz konusu olmayacaktır³²¹. Örneğin; bir kimse hakkında bir web sitesindeki yazının altına ziyaretçilerden bir tanesi hakaret içerikli bir yorum yazmıştır. İşte hareket içerikli bu yorum sebebiyle site sahibini (hukukî anlamda içerik sağlayıcıyı) sorumlu tutabilmek, illiyet bağı sayesinde mümkün olabilecektir³²².

Bir zararın doğumuna birden çok sebep yol açabilmektedir. Bunlardan hangisi ile zarar arasında illiyet bağı kurulabileceğine dair doktrinde iki teori tartışılmaktadır. Bunlardan ilki şart teorisiyken, diğeri uygun illiyet teorisidir.

ii. Şart teorisi

Şart teorisi; her zararın, bunun doğumu için zorunlu bulunan bütün fiillerle sebep-sonuç bağı içinde olduğunu savunmaktadır³²³. Bu teoriye göre, zarar için zorunlu şartlar gereklidir. Bu zorunlu şartlar olmazsa, zarar doğmayacaktır³²⁴. Bu teoride zorunlu olmayan şartlar önem taşımaz. Çünkü zararlı sonucun doğmasına veya artmasına katkıda bulunmayanlar, hukuki önem taşımadıkları için dikkate alınmazlar³²⁵. Şartlardan her biri diğer şartı illi kılar. Bu nedenle sonucu meydana getiren şartlardan herhangi birini gerçekleştiren kişi, yalnız bu şartı gerçekleştirmiş olması sebebiyle zarara sebep olan sonuçtan sorumludur³²⁶. Sorumluluk için bu

³¹⁹ **Bilgili / Demirkapı**, s. 93.

³²⁰ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 313.

³²¹ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 313.

³²² **Oğuz**, s. 143.

³²³ **Kılıçoğlu**, 2015, s. 313.

³²⁴ **Kılıçoğlu M.**, s. 66.

³²⁵ **Kılıçoğlu M.**, s. 66.

³²⁶ **Eren**, s. 561.

kişinin diğer şartları da gerçekleştirmiş olması gerekmez. Zararlı sonucun sebeplerinden biri olan failin fiiline, ondan önce mevcut veya onunla birlikte ya da ondan sonra gerçekleşen fiil ve şartlar eklense bile, ilk fiil ve zararlı sonuç arasındaki illiyet bağı geçerliliğini korur³²⁷.

Şart teorisine göre sonucu meydana getiren bütün şartlar birbirine eşittir. Her şart, sonucun meydana gelebilmesi için zorunlu olup, biri olmadığı takdirde sonuç meydana gelmeyecektir³²⁸. İlliyet bağı yönünden nazara alınacak şartlar sadece hukuken önem arz eden sebepler olacağından, somut olayda mevcut, sınırı olmayan şartların sayısı da azalmış olur. Örneğin kapakları açılan bir barajdan boşalan suyun yerleşim yerlerini zarara uğratmasında baraja bir bardak dolusu su atmış kişinin bu davranışı, sel baskınına bir katkıda bulunmadığından; hukuken önem arz eden bir şart niteliği kazanamaz³²⁹.

Şart teorisi, sonucu meydana getiren şartlar bütününden her biri sebep sayıldığı takdirde, sorumsuzluk sınırsız şekilde genişletilmiş olacağından, böyle bir sonucun hukuk ve adalet duygularına ters düşeceği gerekçesiyle doktrinde eleştirilmektedir³³⁰.

iii. Uygun İlliyet Teorisi

Zarardan sorumlu tutulabilecek fiilin belirlenmesinde, yaşam deneyimlerine ve olayların akışına göre en uygun olanının araştırılması gerekir³³¹. Zarara en uygun olan sebebin sorumlu tutulması gerekir. Bir zarara sebep olan birden fazla fiil varsa, bunlar arasında en uygun olanıyla illiyet bağı kurulmalı ve sorumluluk tespitine gidilmelidir³³². Örneğin; bir trafik kazası neticesinde doğan zarara yol açan birden çok sebep vardır. Bunların başında, kazaya yol açan kişinin fiili bulunurken, bunun dışında aracın imalatçısı, karayolunda araç seyrini sağlayan alt yapıyı gerçekleştirenler bunlara örnek verilebilir. Ancak bunlara bakıldığında, yaşam

³²⁷ Eren, s. 561.

³²⁸ Eren, s. 561.

³²⁹ Eren, s. 561.

³³⁰ Eren, s. 562.

³³¹ Kılıçoğlu, 2015, s. 314.

³³² Narter, s. 423; Kılıçoğlu, 2015, s. 314.

deneyimlerimiz ve olayın akışı, bu değişik sebepler içinde en uygun olanının motorlu taşıt sürücüsünün fiilinin zararla illiyet bağı kurduğunu göstermektedir³³³.

Bu halde fail, ancak yükümlülüğünü gerektiren faktör ile zararlı sonuç arasında uygun bir nedensellik bağının bulunması halinde sorumlu tutulabilir. Zarara sebep olan olaylardan biri diğerinin doğumunda esas ise, onun sebebi sayılacak ve aradaki illiyet bağından söz edilebilecektir³³⁴.

Türk hukukunda, öğreti ve yargı kararlarında ağırlıklı görüş uygun illiyet bağı görüşünden yanadır³³⁵. Bu görüş, sebep ile sonuç arasında bir illiyetin kabulü için, sonucun genel hayat tecrübesine, olayların tabii akımına ve objektif ihmale göre bir sebebe bağlanabilmesini aramaktadır³³⁶. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında uygun illiyet bağının; zararın üzerine tedbir koyulan araca yedieminin gerekli özeni göstermemesinden kaynaklandığını, zarar ile bizzat tedbir koyulması arasında uygun illiyet bağının olmadığını kabul etmiştir³³⁷.

İlliyet bağı haksız fiil ile sonuç arasındaki nedensellik ilişkisine dayanan sorumluluğun tamamlayıcı şartlarından biridir. Bir nevi hukuka aykırı fiil sonucu cereyan etmiş olan zararla, bu fiil arasında sebep sonuç ilişkisinin varlığıdır. Eğer zarar ile haksız eylem arasında bir nedensellik ilişkisi bulunmaz ise bu halde sorumluluktan da söz edilemez³³⁸.

Örneğin bir kimsenin özel yaşamına ilişkin uygunsuz resim ve videolarını web sayfalarına yerleştiren bir içerik sağlayıcının eylemi ile, bu resim ve videoları çok sayıda kişinin izlemesinin verdiği üzüntü sebebiyle manen ortaya çıkan zarar arasında anılan türden bir illiyet bağı vardır. Çünkü kişinin duyduğu elem ve ıstırabın kaynağı içerik sağlayıcının uygunsuz resim ve videoları web sayfalarına yerleştirmesidir. Bu sebep sonuç ilişkisi uygun illiyet olarak adlandırılır. Eğer İnternet servis sağlayıcı internet erişimi vermeseydi, internet kullanıcıları da bu içeriklere erişemezdi denildiği anda şart illiyet teorisi devreye girer ve bu da haksız

³³³ Kılıçoğlu, 2015, s. 314.

³³⁴ Narter., s. 424; Uçakhan Sema Güleç, Maddi Tazminatın Esasları Ve Hesaplanması, Ankara, 1994, s. 168 .

³³⁵ Kılıçoğlu, 2015, s. 314.

³³⁶ Tunçomağ Kenan, Borçlar Hukuku, İstanbul 1972, s. 289 .

³³⁷ HGK,28.04.1976, E. 1974/4-517, K1976/1277; Narter, 2016, s. 424.

³³⁸ Narter, s. 424.

ve adalet duygularını inciten tarzda sorumluluğun kapsamını kişiler bakımından genişletir³³⁹.

Belirtmek gerekir ki hukuk mahkemesince incelenen dosya hakkında ceza mahkemesi illiyet bağıyla ilgili hüküm kurmuş olsa da, ceza hâkiminin verdiği karar illiyet bağı bakımından hukuk hâkimini bağlamayacaktır³⁴⁰.

III. İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali

A. Genel Olarak

İnternet, kuşku yok ki yüzyılımızın en önemli buluşlarından biridir. Bu buluşun olumlu sonuçlarının yanı sıra olumsuz etkileri olduğu da yadsınamaz gerçektir. Bu olumsuzlukların başında kişilerin internet üzerinden kişilik haklarının ihlâl edilmesi eylemleri gelmektedir. İnternet kullanıcıları internet ortamının sanal ortam olmasının, karşılarında gerçek anlamda bir insan bulunmamasının, yüz yüzelikten uzak bu ortamın vermiş olduğu rahatlıkla pek çok hukuka aykırı eylemde bulunabilmektedirler. İnternet üzerinden kişilik haklarının ihlâli yazı, resim, ses, video yoluyla olabilmektedir. Bu eylemlerden suç boyutuna girenler Türk Ceza Kanunu kapsamında değerlendirilirken; suç boyutuna varmasa da kişinin şerefini, haysiyetini, onurunu, saygınlığını rencide edebilecek eylemler özel hukuk kapsamında değerlendirilerek bu eylemlerin sona erdirilmesi ve yarattığı olumsuzlukların giderilmesi boyutunda önlemlere başvurulmaktadır.

Herhangi kişi ve kuruma ait olmayan yapıya sahip internet ortamında, iletişim ve haberleşme özgürlükleri sonuna kadar uygulanmaktadır. Sansürden uzak bir iletişim ortamı olarak topluma hizmet vermekte olan internet gereksiz sansür ve denetimden uzak tutulmaktadır. İnternetin sansür ve denetimden uzak olmasının sebeplerinden biri de geçmişte günümüzdeki kadar yaygın olmamasıdır. Günümüzde ise milyarlara ulaşan kullanıcıyla sansür ve denetimi olmayan internet ortamında

³³⁹ Oğuz, s. 144.

³⁴⁰ Nomer, s. 166.

özellikle kişilik hakları büyük ölçüde ihlâl edildiğinden, onun belli ölçülerde de olsa kontrol altına alınması gerekliliğine dair düşünceler ortaya çıkarmıştır³⁴¹.

Kitle iletişim araçlarını denetleyen bir kamu otoritesi (RTÜK) olduğu gibi özdenetim yapan sivil otoriteler (Basın Konseyi) de bulunmaktadır. Ancak internette içerik denetimi yapan bir kamu otoritesi bulunmamaktadır³⁴².

Kişilik haklarına saldırı bakımından internete, internet kafe veya bu tarz toplu internet kullanımına açık yerlerden girildiği düşünüldüğünde, kişilik hakkını ihlâl eden eylemi gerçekleştiren kişilerin tespiti pek de mümkün görünmemektedir. Bu tarz yerlerde alınabilecek önlemler bazı sitelere girişin engellenmesi olarak düşünülebilir³⁴³.

B. İnternet Ortamında Kişilik Haklarına Saldırı Çeşitleri

İnternet ortamında kişilik haklarına saldırı çeşitleri sınırlı sayıda değildir. Üstelik gün geçtikçe yeni kişilik hakkı ihlalleri ortaya çıkmaktadır. Bu başlık altında bu ihlâl türlerinden bazıları açıklanacaktır. Kişilik hakkının ihlâli çeşitleri tahdidi nitelik taşımamaktadır.

a. Alan Adları İle Kişilik Haklarına Saldırı

Alan ismi birtakım sayılardan oluşan ve IP adresi olarak bilinen sunucuların internet üzerinden birbirlerini tanımlarına yarayan adreslerin, daha kolay anlaşılmasını ve akılda kalıcı olmasını sağlamak için simgelenmiş alternatif bir şeklidir³⁴⁴. Örnek vermek gerekirse 123.123.12.123 şeklinde bir IP adresindense, www.cankaya.edu.tr şeklinde verilen alan adı kişilerin zihninde daha kolay yer

³⁴¹ **Sözer Bülent**, Elektronik Haberleşmeler, İstanbul 2002, s. 16; **Tümerdem Murat**, İnternette Kişilik Hakkı İhlalinden Kaynaklanan Manevi Tazminat (Yüksek Lisans Tezi), 2013, s. 51.

³⁴² **Durak Yasemin**, İnternet Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı Ve Hukuki Korunma, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:22 Sayı:1 2014, s. 103).

³⁴³ **Durak**, s. 104.

³⁴⁴ **Sırabaşı**, s. 174; **Arğılı**, s. 33.

edinebilmektedir. Alan ismi internette web sitesine girmek istediğiniz veya e posta-göndermek istediğiniz bir kişiyi, kuruluşu veya şirketi tanıtan internet adresidir³⁴⁵.

İnternet üzerinde herhangi bir web sitesine ulaşımı sağlayan alan isimleri zamanla ticari bir nitelik kazanmış ve bununla birlikte birtakım hukuki sorunlar ortaya çıkmıştır. Kullanılan bir alan ismi bazen marka hakkına tecavüz, bazen rekabetin haksız ihlâli, bazen de isim hakkına tecavüz haksız fiilinin konusu olabilmektedir³⁴⁶. Kullanılan alan isimlerinin tamamı veya belli bir kısmı, zaten kullanılmakta olan marka, ticari isim ve gerçek veya tüzel kişilerin isimleriyle aynı ise bir tecavüzdense söz edilebilecektir³⁴⁷. Hukuken alan isimleri üzerindeki sorunlar alan adının benzerinin ya da aynısının haksız olarak kullanıldığı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu sorunların çözümü ise özel hukuktaki marka hukuku, haksız rekabet hukuku ve medeni hukuk çerçevesinde kişiler hukuku alanlarını ilgilendirmektedir³⁴⁸.

Alan isimlerinin şahsiyet hakkı bakımından önem arz eden yönü ise, bir şahsa ait olan adın (gerçek veya tüzel kişi) başka biri tarafından alan adı olarak tescil edilmiş ve kullanılmaya başlanmış olmasıdır. Alan ismi bir kere alınabildiği için, ismin gerçek sahibi kendi ismini alan ismi olarak kullanamamaktadır

b. E- Posta Gönderilmesi Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı

İnternet kullanıcıları çok kolay şekilde e-posta edinebilmektedirler. Bu e-mail adresleri, sahibi için iş ve sosyal yaşamında kendisini tanıtan, ona özgü ve kişiliğine sıkı sıkıya bağlı bir çeşit isim olarak kişilik hakkına dahildir³⁴⁹. E-postalarda tıpkı mektuplar ve haberleşme araçları gibi giz hayatına dahildir³⁵⁰.

İnternette yüz yüze olmama, ekran karşısında olmanın vermiş olduğu rahatlıkla; sonuçları düşünülmeden yazılan ve gönderilen e postalarla kişilik hakları sıklıkla ihlâl edilmektedir. Bir kişinin e-posta adresine, onun kişiliğine yönelik;

³⁴⁵ Sırabaşı, s. 174.

³⁴⁶ Sırabaşı, s. 176.

³⁴⁷ Sırabaşı, s. 176.

³⁴⁸ Sırabaşı, s. 176.

³⁴⁹ Sırabaşı, s. 178.

³⁵⁰ Sırabaşı, s. 178; Arğılı, s. 34.

özellikle kişinin şeref ve haysiyetini, özel hayatı veya sırlarını, resmi veya ismi üzerindeki kişilik hakkını ihlâl edici yazıyla veya resimle ya da her ikisi birlikte kullanılarak tecavüzde bulunulabilir³⁵¹. Yine kişilerin e-posta adreslerine; saldırgan, ürkütücü veya pornografik içerikli iletilerin gönderilmesi de kişilik hakkına bu yolla saldırı fiilini oluşturur.

E-posta yoluyla kişilerin bilgisayarlarına virüs gönderilmesi suretiyle alıcı bilgisayardaki verilerin yok edilmesi, sistemin çökmesine sebep olunması, bu virüs vasıtasıyla ilgili bilgisayardaki verilerin bir başka bilgisayara transferinin sağlanması, bir kamu görevlisinin kurumsal internet bağlantısını kullanarak girdiği web sitelerinin dökümünü çıkarmak ve e-postalarını deşifre ederek kamu görevlisinin kişiliği hakkında çıkarımlarda bulunmak, e-posta yoluyla kişilik hakkının ihlâli durumlarına örnek teşkil eder.

E-postaların avantajlarının yanı sıra güvenlik zaafı olduğu bir gerçektir. Kişilerin e-posta adreslerine izinleri dışında girilmesi suretiyle özel bilgileri ele geçirilebilir. Yine bir cihazdan diğerine gönderilen e-posta binlerce domain'den geçer. Buralarda potansiyel suç işlemeye hazır kişiler bu e-postaları durdurarak içeriğine bakabilirler. Bu güvenlik zafiyetleri nazara alındığında çok gizli bilgiler, kayıtlar, dosyalar içeren e-maillerin gönderilmemesi faydalı olacaktır³⁵².

İnternet üzerinden kişileri taciz etmeye ve onlara zarar vermeye yönelik fiiller doğrudan gerçekleştirilebilecekleri gibi dolaylı olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin Amerika'da bir kadının adres ve telefon numarasını ele geçiren tacizci, bu bilgileri telekızlık hizmeti veren bir ajansın telefon ve adresi olarak göstermek suretiyle çeşitli usenet gruplarında paylaşmış ve bu mağdur kadın telefonla ve evine gelinmesi suretiyle çok kez uygunsuz teklife muhatap edilmiştir³⁵³.

E-postadan sorumlu olan kişi, e-postayı hazırlayan ve gönderen kişidir. Bu durumda karşılaşılabilecek en büyük zorluk elektronik postayı kimin gönderdiğinin tespiti aşamasında yaşanacaktır³⁵⁴.

³⁵¹ Sırabaşı, s. 178; Arğıllı, s. 34.

³⁵² Sırabaşı, s. 179.

³⁵³ Sırabaşı, s. 180

³⁵⁴ Arğıllı, s. 34

E-postalar kişilik haklarının bir parçası olan özel hayat kapsamında olduğundan bir e-postanın sahibinin rızası dışında, mahkeme kararı olmaksızın okunması da kişilik hakkına tecavüz teşkil eder³⁵⁵.

c. Spam Gönderilmesi Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı

Kişilerin E-Posta adreslerine gönderilmekle birlikte doğrudan doğruya ona kişiyle ilgili olmayan, rahatsız edici haber ve reklamlar da kişilik hakkını ihlâl edici nitelik taşımaktadır³⁵⁶. Spam istem dışı alınan maillere verilen isimdir³⁵⁷. Spam adındaki elektronik postaları gönderen kişiye ise “spammer” adı verilir³⁵⁸. Günümüzde reklam faaliyetlerinin hız kazanması, kişilerin iletişim bilgilerinin kendilerinin rızaları olmadan reklam veren firmalara dağıtılması durumlarının artması göz önüne alındığında bu eylemin kişilik hakkını ihlâl edici fiil olarak kabulü büyük önem arz etmektedir.

Spam gönderilerinin amacı reklam göndermek, pornografik yayınlara yöneltmek, kanundışı ilaçları pazarlamak, ideolojik amaçlı duyuruları topluma iletme gibi durumlar olabilir³⁵⁹.

Bu tür maillere karşı internet kullanıcıları, Türk Ticaret Kanunu’nun haksız rekabete ilişkin hükümleri, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu kapsamında koruma talep edebileceklerdir³⁶⁰. Ancak ilgili spamde aldatıcılık unsuru varsa ve gönderen de tacir sıfatını haizse haksız rekabet kuralları gündeme gelebilecektir³⁶¹.

³⁵⁵ Arğılı, s. 34.

³⁵⁶ Sırabaşı, s. 182.

³⁵⁷ Çelebi Funda, Kişilik Haklarından Kişinin Özel Yaşamının ve Gizliliklerinin İhlali ve Korunması, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1997, s. 278; Doğan Murat, İnternette Şahsiyet Hakkının İhlali, Ünal Tekinalp’e Armağan Cilt II 2003, s. 466.

³⁵⁸ Ocak Mehmet Akif ve diğer yazarlar, Güncel Tehdit; Siber Suçlar, Ankara 2014, s. 31.

³⁵⁹ Arğılı, s. 35; Oğun Coşkun, Gazete, Radyo, TV Ve İnternet Yayınlarında Basın Davaları, İstanbul 2008, s. 43; Özel, 2004, s. 160.

³⁶⁰ Arğılı, s. 35.

³⁶¹ Arğılı, s. 35.

d. WEB Sitelerindeki Yayınlar Aracılığıyla Kişilik Haklarına Saldırı

Günümüzde internet gazeteciliğinin ve kişisel blog sayfalarının yaygınlaşması, web siteleri üzerinden kişilik haklarına saldırılarda artışlara neden olmuştur. Bu sayfalar vasıtasıyla kişilerin özel hayatlarına ilişkin fotoğrafların, sırların ya da olayların yayınlanması halinde web sitelerindeki yayınlar aracılığıyla kişilik haklarına saldırı söz konusu olmaktadır³⁶². Web sitelerinde gerçeğe aykırı haber veya isnatlarla, iftiralarla, hakaretimiz ifadelerle, karikatür vs. görsel öğelerle ya da incitici eleştiri ve yorumlarla bir kimsenin şeref ve haysiyetine tecavüz edilebilir³⁶³. Web sitesindeki yayınlar nedeniyle maddi yada manevi zarar oluştuğunda ilgili web sitesinin içerik sağlayıcısı zararı tazmin yükü altındadır³⁶⁴.

³⁶² Oğuz, s. 106.

³⁶³ Y. 4.HD. 2012/1397 E. 2012/13189 K. sayılı kararına göre “:...Davacı vekili, davalının imtiyaz sahibi olduğu, Yeni Ulus Elektronik Gazetesi "www.yeniulus.com" isimli internet sitesinde, 24/06/2011 tarihinde davalı tarafından yazılan köşe yazısında, "Özil'in babası da "Mesut", sevgilisi Ebru Polat'la Ibiza da tatil yapan Real Madrid'li Mesut Özil'in babası Mustafa Bey, Bodrum'da oğluna nispet yapıyor" başlığı altında, müvekkilinin özel yaşamına ilişkin fotoğraflar. yayınlamak ve bu fotoğrafların altında da gerekmeyen sözler, üslup kullanarak,müvekkilinin mahrem yaşantısı ihlâl edilmek suretiyle, kişilik haklarına saldırıda bulunulduğunu ileri sürerek davalının manevi tazminat ile sorumlu tutulmasını talep etmiştir. Davalı davaya cevap vermemiştir. Yerel mahkemece, davacının özel ve mahrem olan, yaşantısının bu şekilde haber konusu edilmesinin kişilik haklarına saldırı mahiyetinde olduğu,Türk asıllı ünlü bir futbolcunun babası olmasının, mahrem olan özel yaşantının haber konusu edilmesine hak vermeyeceği, gerekçesiyle istemin kısmen kabulüne karar verilmiştir. Somut olayda, Yeni Ulus Elektronik Gazetesi "www.yeniulus.com" isimli internet sitesinde, 24/06/2011 tarihinde, davacının tatil yaptığı bayanla birlikte plaj fotoğraflar. yayınlanarak verilen haberde, baba oğulun aşk sarhoşu olduğu, suda romantik şakalaşmalar yapıldığı başlıklar. altında, 43 yaşındaki ünlü futbolcu Mesut Özil'in babası Mustafa Bey'in 26 yaşındaki sevgilisi ile tatil yaptığı, sevgilisinin oğlunun sevgilisinden daha küçük yasta olduğuna dikkat çektiği şekilde ifadelerle yer verilmiştir. Davacının Real Madrid Spor Kulübünde futbol oynayan Türk asıllı Alman vatandaşı. Mesut Özil'in babası olduğu, dosyaya ibraz edilen gazete haberlerinden davacının zaman zaman oğlunun transferleri ile ilgili açıklamalarda bulunduğu, menajeri gibi davrandığı, bu nedenle kamuoyunda tanındığı. ve dava konusu fotoğrafların da kamuya açık alanda çekildiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda; davacının kamuya açık alanda magazin basınının ve magazin kamuoyunun ilgisini çeken birçok ünlünün tatil yaptığı yörede, kendi iradesi ile oluşturduğu ortamın basına taşınmasının sonuçlarına katlanması gerekir. Davalının internet sitesinde yayınlanan haberlerin ve resimlerin haber verme, eleştirme ve kamu oyunu bilgilendirme hakkına binaen hazırlanmış, görünen gerçekliğe uygun, güncel bir magazin haberi olduğu, haberin yayınlanmasında toplumsal ilgi bulunduğu, çatisan yararlar dengesinin davacı yararına bozulmadığı, davalı yönünden hukuka uygunluk nedenlerinin bulunduğu ve böylece davacının kişilik haklarının saldırıya uğramadığı benimsenmelidir. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilerek, istemin tümünden reddedilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçeyle, davalının manevi tazminat ile sorumlu tutulmuş olması usul ve yasaya

Web sitesindeki yayınlar yoluyla kişilik haklarına saldırılar link veya frame yoluyla da olabilmektedir³⁶⁵. Link bir web sitesinden başka bir web sayfasına geçilebilmesi için Mouse ile üzerine tıklanmasının yeterli olduğu sembollerdir³⁶⁶. Frame ise bir site üzerindeyken başka bir siteye ait kısmın o site üzerinden bilgisayar ekranında görüntülenebilmesi, geri kalan kısma asıl site üzerinden ulaşılabilmesi durumudur³⁶⁷. Örnek vermek gerekirse bir Link veya Frame aracılığıyla, bir kişi hakkında şeref ve haysiyeti veya özel hayat ve gizliliği tecavüz edici bilgiler sunan web sitesine dikkat çekilmesinde, kişilik hakkına yönelik bir tecavüz vardır³⁶⁸. Bu tecavüze karşı gidilecek yol TMK. madde; 24,25 koruma talebidir³⁶⁹. Zarar doğması halinde maddi, manevi tazminat istemi de mümkün hale gelecektir.

Haber içeriği yayınlayan bir web sitesinde yayınlanan gerçek dışı haberlerle de kişilerin kişilik hakları ihlâl edilebilmektedir. Bu tarz saldırılarda Yargıtay, haberin gerçeğe uygunluğunu göz önünde bulundurmakta, gerçek dışı bir haber yayınlanması halinde kişiye cevap, düzeltme hakkı tanınarak, olayın aslının yayınlanması halinde dahi bunun kişilik hakkı ihlâlini ortadan kaldırmayacağını, sadece tazminat miktarının belirlenmesinde göz önünde bulundurulabileceğini belirtmektedir³⁷⁰.

Bu tür yayınlar web sitesinde bulunduğu sürece tecavüz devam etmektedir³⁷¹. Bu durumda 5651 Sayılı Kanundan önce açılacak dava öncelikle; TMK. Md.25/1

uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.” (yayımlanmamış karar)
(<https://www.lexpera.com.tr/>).

³⁶⁴ **Oğuz**, s. 106.

³⁶⁵ **Tümerdem**, s. 90.

³⁶⁶ **Sırabaşı**, s. 190.

³⁶⁷ **Sırabaşı**, s. 190.

³⁶⁸ **Sırabaşı**, s. 190.

³⁶⁹ **Sırabaşı**, s. 190.

³⁷⁰ Mahkemece yapılan yargılama sonucunda; davaya konu haberin bir ölçüde yasal sınırları aştığı düşünülse bile, davacının başvurusu üzerine durumun gerçeğe uygun bir şekilde ifade edilmesine olanak tanındığı, davacıya cevap hakkı kullandırılarak kişilik haklarının zedelenmesinden doğan zararın bu yol ile giderildiği kabul edilerek davanın reddine karar verilmiştir. Dosya kapsamından, gerçekliği kanıtlanmamış iddiaların yayınlanması yoluyla kişilik haklarına saldırıda bulunduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece bu husus tespit edilmesine rağmen, cevap hakkı kullandırıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Mahkemenin red gerekçesi, ancak tazminat miktarının takdirinde indirim sebebi olabileceğinden, uygun bir miktar tazminat verilmek üzere kararının bozulması gerekmiştir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, Esas Numarası: 2013/6188, Karar Numarası: 2014/2928, Karar Tarihi: 24.02.2014 (<https://legalbank.net/>).

³⁷¹ **Sırabaşı**, s. 191.

gereğince saldırıya son verilmesi (durdurma) davasıydı ve ayrıca bu davayla beraber TMK m 25/2 düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi veya yayınlanması da talep edilebilirdi. 5651 Sayılı Kanun’la birlikte bu husus ilgili kanunun “İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı” başlığı altında 9. Maddede düzenlenmiştir.

e. Çeşitli Yazılımlar Aracılığıyla Kişilik Haklarının İhlâli

i. Truva Atları

Truva atı legal bir program içindeki illegal yazılım olup, talimat alır ve bir iş yapıyormuş gibi görünür. Oysa ki kullanıcıdan habersiz ve kullanıcının iradesi dışında işlemler yapan bir kötü niyetli yazılımdır³⁷². Çeşitli programların içine gizlenen truva atı çalıştırıldıklarında sisteme zarar veren yazılımlardır³⁷³. Truva atları diğer kötü niyetli yazılımlardan farklı olarak kendi başlarına çalışamazlar. Truva atlarının zararlılığı kullanıcının hareketlerine bağlıdır³⁷⁴. Sistem internete bağlandığında dışarıya veri aktarımı yaparlar³⁷⁵. Truva atı mitolojideki Truva savaşlarında tahta atın hediye olarak gönderilmesi ile kale içine alınması, ardından atın içine gizlenen düşman askerlerinin kaleyi ele geçirmeleri mantığıyla çalışmaktadır³⁷⁶. Truva atları virüs ve solucanlardan farklı olarak yayılmayıp, sadece girdikleri sistem içerisinde faaliyet gösterirler.

Bu zararlı yazılımlar genellikle bilgisayarlara indirilen müzik, dosya ve programlara iliştilirmek suretiyle sisteme giriş yapmaktadır³⁷⁷. Bu yazılımlar e-postaların araç olarak kullanılması suretiyle de gönderilebilmektedir³⁷⁸. Bu zararlı yazılımı kötü niyetli kişiler uzaktaki kişilerin bilgisayarlarından veri hırsızlığı amacıyla kullanmaktadırlar.

³⁷² Ocak ve Diğer Yazarlar, s. 28.

³⁷³ Oğuz, s. 110.

³⁷⁴ Demir, s. 78; Akarslan Hüseyin, Bilişim Suçları, Ankara 2012, s. 91.

³⁷⁵ Ocak ve Diğer Yazarlar, s. 28.

³⁷⁶ Oğuz, s. 110.

³⁷⁷ Ocak ve Diğer Yazarlar, s. 28.

³⁷⁸ Oğuz, s. 110.

ii. Bukalemunlar

Bukalemunlar Truva atlarıyla benzer özellik gösteren zararlı yazılımlardır. Bukalemunlar sistem için normal çalışan ve zararı olmayan bir programmış gibi gözükmeyle birlikte sistem içine girdikten sonra gerçek kimliğini ortaya çıkarmakta ve hukuka aykırı eylemler gerçekleştirmek üzere çalışmaktadır³⁷⁹. Bu kötü niyetli yazılımlara kendilerini gizlemelerindeki başarısından dolayı bukalemun adı verilmiştir³⁸⁰. Bukalemunlar özellikle çok kullanıcıli sistemlerde kullanıcı adları ve şifreleri için giriş iletilerini taklit edecek şekilde programlanmışlardır³⁸¹. Bu yazılımlar sisteme giren kullanıcıların kullanıcı adı ve şifre bilgilerini içeriklerindeki dosyaya kaydeder ve daha sonra sisteme bakım için bir süre ulaşamadığı uyarısı verirler³⁸². İşte bu süreçte bukalemunu yazan yazılımcı kendi özel şifresini kullanarak sisteme girmekte ve kaydedilen kullanıcı adı ve şifreleri ele geçirmektedir³⁸³. Böylelikle kullanıcı bilgileri haksız şekilde ele geçirilen kullanıcıların kişilik haklarına saldırı mağduru olmaları kaçınılmaz hale gelmektedir.

iii. Solucanlar

Solucanlar, daha karmaşık yapıya sahip olan zararlı yazılımlardır. Genellikle e-posta ile gönderilen ekler, çeşitli web siteleri ve ağ üzerinde paylaşılan dosyaları kullanarak yayılırlar. Solucanlar, bir sistemi ele geçirdiklerinde, kullanıcının başka bir eylemine ihtiyaç duymadan, kullanıcı veri kaynaklarını kullanarak (e-posta adres listesi gibi) kendi kaynak dosyalarını hızlı bir şekilde diğer kullanıcılara da ulaştırmayı denerler ve bu yolla kendilerini çok fazla sayıda çoğaltabilirler. Solucanlar bunu yaparken, kullanıcıların bant genişliklerini ve ağ kaynaklarını

³⁷⁹ Oğuz, s. 110.

³⁸⁰ Ergün İsmail, Siber Suçların Cezalandırılması ve Türkiye'de Durum, Ankara 2008, s. 355; Oğuz, s. 111.

³⁸¹ Ocak ve Diğer Yazarlar, s. 31.

³⁸² Oğuz, 2010, s. 111; Ocak ve Diğer Yazarlar, s. 31.

³⁸³ Oğuz, s. 111.

kullandıklarından ağların kilitlenmesine; e-posta sunucularının aşırı yüklenmesine veya Web kaynaklarına erişim hızının düşmesine sebep olabilmektedir³⁸⁴.

iv. Virüsler

Yaygın virüsler genellikle dikkatsiz ya da yetersiz bilgi sahibi bilgisayar kullanıcıları tarafından farkında olmadan gönderilirler. Bu kötü amaçlı yazılımlar, çoğunlukla başka bir yazılımın yanında ek olarak internet bağlantılarını (linkler) kullanarak ya da diğer programların kaynak kodlarında kendilerini gizleyerek bilgisayarlara bulaşır. Farklı virüs çeşitleri bulaştıkları işletim sistemlerinin farklı bölümlerinde etkinlik gösterebilirler. Virüsler, etkinlik gösterdikleri alanlara göre 4 farklı gruba ayrılabilir³⁸⁵;

Dosya sistemi virüsleri: Farklı dosya sistemleri içerisinde yer alan virüs çeşididir.

Önyükleme bölümü (boot sector) virüsleri: İşletim sisteminin önyükleme dosyaları arasına sızarak bilgisayarın açılmasıyla birlikte çalışmaya başlayan virüslerdir.

Makro yazılım virüsleri: MS Office gibi makro yazılımların içerisinde gizlenen virüslerdir.

Komut dosyası (script host) virüsleri: İnternet sayfalarının kaynak kodu dosyaları içerisinde gizlenen virüslerdir.

Farklı virüsler, bulaştıkları bilgisayarlara farklı oranlarda zarar verebilmektedir. Bu etki bazen kullanıcıyı fazla rahatsız etmeyecek bir seviyede olurken, bazı virüs çeşitlerinde sistemi tümünden çökertecek kadar ciddi hasarlara sebep olabilmektedir³⁸⁶.

³⁸⁴ İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Web Sitesi, <http://bidb.itu.edu.tr/eskiler/seyirdefteri/blog/2013/09/07/vir%C3%BCs-solucan-ve-truva-at%C4%B1>

³⁸⁵ İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Web Sitesi, <http://bidb.itu.edu.tr/eskiler/seyirdefteri/blog/2013/09/07/vir%C3%BCs-solucan-ve-truva-at%C4%B1>

³⁸⁶ İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Web Sitesi, <http://bidb.itu.edu.tr/eskiler/seyirdefteri/blog/2013/09/07/vir%C3%BCs-solucan-ve-truva-at%C4%B1>

Virüs, solucan ve truva atları arasındaki farklara bakıldığında;

Virüsler yayılabilmek için kullanıcının kendisini diğer kullanıcılara bilerek veya bilmeyerek yollamasını beklerler, solucanlar ise böyle bir şeye gerek duymadan bir bilgisayara girdiği anda kendisini çoğaltmaya ve yeni kullanıcıların bilgisayarlarına ulaşmaya çalışırlar.

Solucanlar genellikle ağ kaynaklarını hedef alırken, virüsler daha çok bulaştığı bilgisayarın sistem kaynakları üzerinde etki gösterirler. Truva atlarının hedefi ise, sistem üzerinde delikler yaratarak programcısına bu bilgisayara müdahale edebileceği bir ortam yaratmaktır.

IV. Kişilik Haklarına Saldırı Halinde Başvurulabilecek Hukuki Yollar

Hukuken en değerli varlık olan insanın, en önemli hakkı kişilik haklarına karşı saldırılar teknolojik gelişmeler göz önüne alındığında sürekli artmaktadır. Kişilik haklarına saldırı, herkes tarafından ve çok çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilmektedir. Bu saldırılara karşı hukukun temeli olan birey ve bireyin de en önemli varlığını teşkil eden kişilik hakları, gerek kamu hukuku gerekse özel hukuk kapsamına giren mevzuata ilişkin düzenlemelerle koruma altına alınmıştır³⁸⁷. Kişilik haklarının korunmasına dair özel hukuk kapsamındaki düzenlemeler; Türk Borçlar Kanununda, Türk Medeni Kanunda, Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda ve haksız rekabete ilişkin hükümler dolayısıyla Türk Ticaret Kanununda yer almaktadır. Kişilik hakkının korunmasına dair özel bir düzenleme öngörülmemen hallerde bu genel koruyucu hükümlerden yararlanılması söz konusu olacaktır³⁸⁸.

İnternet aracılığıyla kişilik haklarına saldırıya karşı hukukumuzda henüz özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Türk Medeni Kanunumuz ve Türk Borçlar Kanunumuz başta olmak üzere genel kanun düzenlemelerindeki kişilik haklarına saldırı hallerinde başvurulacak yollara değinmek yerinde olacaktır. Haberleşme, görüntü alma, ses kaydetme tekniklerinin gelişmesi, internet kullanımının tüm dünyada büyük oranlardaki artışı bu hükümlerin öneminin de

³⁸⁷ Oğuz, s. 144.

³⁸⁸ Zorlu Süheyla, İnternet Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması Tez Çalışması, Konya 2010, s. 88.

artmasına neden olmuştur. Bu sebeple Medeni Kanunumuz kapsamında kişilik hakkının korunması amacıyla, ülkemizdeki herhangi bir mahkeme tarafından, şikayet bulunması halinde, dosya üzerinde koruma tedbiri³⁸⁹ olarak erişimin engellenmesi kararı verilmektedir³⁹⁰. Ancak bazı yazarlara göre, 5651 Sayılı Kanun ile beraber hukuk mahkemelerinin bu yetkisi ortadan kalkmıştır. Yani 5651 sayılı kanun yürürlüğe girdikten sonra erişimin engellenmesine dair kararlar bu kanuna göre verilir³⁹¹.

Kişilik haklarına yapılan saldırılar neticesinde açılacak davalar, koruyucu davalar, tazminat davaları ve vekaletsiz iş görme davaları olarak üçe ayrılarak incelenebilir. Bunlar Anayasanın 17. Maddesine dayanarak Türk Medeni Kanununun 25 ve Türk Borçlar Kanununun 49. Maddelerinde düzenlenmişlerdir³⁹². Bu ayırım Türk Medeni Kanunu, 25. Maddesinde kişiliğin korunmasına ilişkin saldırılar için düzenlenen ; *“Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir. Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir. Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır”* şeklindeki düzenlemeye göre yapılmıştır. Bunların yanında kişilik haklarının ihlâli halinde sebepsiz zenginleşme davasının açılacağı de doktrinde ifade edilmektedir³⁹³. Fikri hakların ihlâli halinde Türk Medeni Kanununda öngörülen davalar açılacağı gibi, Fikri Sınai Haklar Kanunu kapsamında düzenlenen; önleme, durdurma, tespit, maddi ve manevi tazminat davalarını açmak da mümkündür³⁹⁴.

Kişilik haklarına saldırılarda dikkat edilmesi gereken bir konu da, internet ortamında gerçekleştirilen kişilik haklarına saldırılarda saldırıların tespitinin zorluğu, delillerin ortadan kolayca kaldırılabilmesidir. Bu nedenle haksız yayınların

³⁸⁹ **Tatar Erol**, İnternete Erişimin Engellenmesi, YD C.36,S1-2, 2010, s. 138.

³⁹⁰ **Zorlu**, s. 88.

³⁹¹ **Zorlu**, s. 89.

³⁹² **Zorlu**, s. 105.

³⁹³ **Bulut**, s. 177.

³⁹⁴ **Oğuz**, s. 145.

kaybolmaması için ve sorumluların tespiti için sulh hukuk mahkemesinden delillerin tespiti istenmelidir³⁹⁵.

Örneğin; bir internet sitesinde, A şirketinin gerçeğe aykırı şekilde çevreyi kirlettiği haberinin verileceği varsayılırsa, yayına henüz başlanmamışsa önleme davası açılabilir³⁹⁶.

Koruyucu davalar TMK. madde 25/I'de düzenlenen, geniş çerçeveli ve etkili bir koruma sağlamak için kişilik haklarına saldırı halinde açılacak davalardır. Bu davalar tazmini nitelik taşımazlar. Bu sebeple koruyucu davalara, tazmini nitelik taşımayan hukuk davaları da denilmektedir³⁹⁷.

Tazminat davaları ise TMK. madde 25/III'de düzenlenmiştir ve davalar kişilik haklarına saldırı sebebiyle meydana gelen zararları tazmine yöneliktir. Kişiliğin korunmasıyla ilgili davalara geçmeden önce burada Türk Medeni Kanunundaki ve Türk Borçlar Kanunundaki kişiliğin korunmasıyla ilgili düzenlemelere yer vermekte fayda vardır;

Medeni kanunumuz:

“B. Kişiliğin korunması

I. Vazgeçme ve aşırı sınırlamaya karşı

Madde 23- Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.

Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.

Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik Madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz.

II. Saldırıya karşı

1. İlke

Madde 24- Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

³⁹⁵ Durak, s. 110.

³⁹⁶ Durak, s. 110.

³⁹⁷ Bulut, s. 177; Oğuz, s. 145.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.

Davalar;

Madde 25- Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.

Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.

Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.

Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.

Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.”

Borçlar Kanunumuz;

“A. Sorumluluk

I. Genel olarak

MADDE 49- Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

II. Zararın ve kusurun ispatı

MADDE 50- Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır. Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.

III. Tazminat

1. Belirlenmesi

MADDE 51- Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler. Tazminatın irat biçiminde ödenmesine hükmedilirse, borçlu güvence göstermekle yükümlüdür.

2. İndirilmesi

MADDE 52- Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir. Zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir.”

Medenî Kanununun 23 ve 24. maddeleri göz önüne alındığında, kişilik haklarının hukukî işlemle saldırılara (rızaaya dayalı iç korunması - kişinin kendisine karşı korunması) karşı korunması ve üçüncü kişilerin saldırılarına (rıza dışı dış korunma - başkalarına karşı korunma) karşı korunması ayrımı yapıldığı görülmektedir. Biz de bu ayrımlardan kişinin içe karşı korunması – kişinin dışa karşı karşı korunması biçimindeki adlandırmayı göz önünde tutarak konuyu inceleyeceğiz.

A. İçe Karşı Korunma

Medeni Kanunumuzun 23. Maddesinde kişiliğin bizzat, kişilik hakkı sahibine karşı korunmasını düzenlemiştir. Buna göre kişi hak ve fiil ehliyetlerinden, kısmen de olsa vazgeçemeyeceği gibi, özgürlüklerinden de vazgeçemez ve bunları hukuka ve ahlaka aykırı olarak sınırlandıramaz. Bu kural sözleşme serbestliğini kişilik hakkını koruma kaygısıyla sınırlayan bir kuraldır³⁹⁸ Burada kişilik kişinin rızası ile yaptığı hukuki işlemler yoluyla korunmuş ve sınırlar çizilmiştir³⁹⁹. Kişinin, kişilik haklarını aşırı derecede kısıtlayan anlaşmaları hükümsüz olacağı gibi, kişi belli hakların süjesi olmaktan da vazgeçemez. Kendi fiilleri ile hak kazanılmasından ve borç altına girilmesinden de feragat edemez. Yine özgürlükler de kişinin kişiliğinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Toplum halinde yaşamanın gereği, bu özgürlüklerden belli oranda fedakârlık yapmayı gerektirse de bunlardan tamamen feragat ile özgürlükler son

³⁹⁸ **Serozan Rona**, Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku, İstanbul 2017, s. 457.

³⁹⁹ **Kaya Mine**, Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması, Ankara Barosu Dergisi, s. 291.

bulacağından, tamamen feragat hali mümkün değildir. Yine yapılacak kısıtlamaların sınırı da hukuk ve ahlâk kuralları olacaktır⁴⁰⁰. Kişi, hukuk ve ahlâkın çizdiği sınırlar içinde kişilik hakkında kısıtlamalar yapabilir. Örneğin; mektup, fotoğraf, video, ses kaydı, özel hayatına ilişkin sırlarını üçüncü kişilere sunması, kitap, TV programı, habere konu edilmesine rıza göstermesi mümkündür⁴⁰¹.

Örneklerle somutlaştırmak gerekirse bu kapsamda kişi; hak aramama, evlenme ya da evlenmeme, hamile kalmama, eşin evlilik dışı ilişkisine göz yumma, kiralık ana olma, evlat edinme, iğdiş edilme, inanç değiştirme gibi taahhütlerde bulunamayacaktır⁴⁰².

TMK. 23 hükmüne aykırı davranıldığında, kanun yaptırım öngörmüş değildir. Ancak bu gibi aykırılıklarda genelde TBK. 27'nin kişilik haklarına aykırılıklara bağladığı kesin hükümsüzlük yaptırımını işletilir. Çünkü ahlâka ve kişilik haklarına aykırı taahhüt bağlayıcı sayılmaz⁴⁰³.

B. Dışa Karşı Korunma

Kişilik hakları çoğu zaman da rıza dışı, yani üçüncü kişilerin saldırılarıyla karşılaşabilir; haksız eylemler sonucu zarar görebilir. Kişiye yabancı olan, başka söylemle kişiyle hukuki ilişki içinde bulunmayan kişiler tarafından kişilik haklarına verilen zararlar hakkında rıza dışı koruma hükümleri uygulanır⁴⁰⁴. Bir topluluk halinde yaşama zorunluluğunda bulunan kişiler, her an kişilik haklarını başkalarının saldırı tehlikesi altında bulabilirler. Bu sebeple devlet, bu korkuyu gidermek ve kişilerin huzur ve sükun altında yaşamalarını sağlayacak tedbirleri almak zorundadır. Bu zorunluluk gereği, kişiliğin dışa karşı korunmasıyla ilgili düzenlemeler öncelikle ceza kanunlarında düzenlenmiş, ancak mağdurları sadece manevi olarak tatmin etmesi açısından tam olarak yeterli olmayan ceza hükümlerinin yanı sıra, maddi zararlar için özel hukuk kurallarıyla da bu alanda düzenlemelere yer verilmiştir.

⁴⁰⁰ Öztan, s. 262.

⁴⁰¹ Kaya Mine, Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması, Ankara Barosu Dergisi, s. 292.

⁴⁰² Serozan, s. 460.

⁴⁰³ Serozan, s. 462.

⁴⁰⁴ G. Akipek / Akıntürk / Ateş Kahraman, s. 379.

Rıza dışı korumaya ilişkin hükümler Türk Medeni Kanunu 24 ve 25. Maddelerinde, Türk Borçlar Kanunu 49. Maddesinde düzenlenmiştir.

Bu maddelerden yola çıkılarak kişilik haklarını koruyucu davalar üzerinde durulacaktır.

a. Koruyucu Davalar

Bu davalar, kişilik haklarına yapılan saldırıların zararlı sonuçlar doğurmasını engellemek için açılırlar. Bu davaların açılabilmesi için, kişinin kişilik hakkının saldırıya uğraması ya da uğrama tehlikesine maruz kalması gerekir⁴⁰⁵.

Koruyucu davaların açılabilmesi için, tazminat davalarından farklı olarak failin kusuru aranmaz. Yine kişilik haklarının ihlâli nedeniyle bir zararın doğması da gerekmediğinden, kişilik hakları ihlâl edilen kimse madden ya da manen bir zarara uğramamış olsa bile bu davaları açabilir. Yani saldırının önlenmesi, saldırıya son verilmesi ve saldırının hukuka aykırılığının tespiti davalarında kusur ve zarar koşulları aranmamaktadır⁴⁰⁶.

i. Taraflar

Haksız bir eylemle kişilik hakları saldırıya uğramış ya da önleme davaları için saldırı tehlikesiyle karşılaşmış kişiler koruyucu davalarda davacı sıfatını kazanabilirler. Bu davaları açabilmek için dava (hak) ehliyetine sahip olmak yeterli olmakta, fiil ehliyeti aranmamaktadır⁴⁰⁷. Kişilik hakları ihlâl edilen ya da ihlâl tehlikesiyle karşılaşan ayırt etme gücüne sahip çocuklar da davacı olabileceklerdir⁴⁰⁸. Kişinin gerçek ya da tüzel kişi olması fark yaratmayacaktır⁴⁰⁹. Maddi, manevi zarara uğrayan, temyiz kudreti bulunan küçük veya mahcur, yasal temsilcisinin izni

⁴⁰⁵ Oğuz, s. 146.

⁴⁰⁶ Oğuz, s. 146.

⁴⁰⁷ Oğuz, s. 147.

⁴⁰⁸ Oğuz, s. 147.

⁴⁰⁹ Oğuzman M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay-Özdemir, Saibe, Kişiler Hukuku, İstanbul 2012.

aranmaksızın tazminat davası da açabilecektir. Gerçek kişiler gibi tüzel kişiler de manevi tazminat davasının davacısı olabilir⁴¹⁰. Yargıtay gerçek kişilerin kişiliklerine özgü olanlar dışında kalan kişilik haklarına saldırı halinde tüzel kişilerin manevi tazminat talep edebileceklerini kabul etmektedir⁴¹¹.

Mirasçılarının, miras bırakanın dava haklarına sahip olmadığı kural olsa da, istisna olarak; kişiliğe dahil bazı değerlerin ölümden sonra da devam ettiğinden hareketle, ölenin yakınlarının koruyucu davaları açabilecekleri öngörülmektedir⁴¹². Vaki saldırı eğer ki mirasçılarının kişiliğine saldırı niteliğindeyse onlar da koruyucu davaları açabileceklerdir. Bunun yanı sıra müteveffanın sağlığında açmış olduğu davaya devam edebilirler⁴¹³.

Koruyucu davaların davalı tarafı ise kuşkusuz, kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan fiilleri gerçekleştiren kişilerdir. Kişilik haklarını ihlâl eden kimselerin bu davranışlarından sorumluluğu esas itibariyle kusur sorumluluğu olsa da, kusursuz sorumluluk halinde de bu kişilere dava açılması mümkündür⁴¹⁴.

İnternet ortamında gerçekleştirilen kişilik hakları ihlâllerinde davalı taraf bakımından istisnai durumlar mevcuttur. İnternet ortamında kişilik haklarını ihlâl niteliği taşıyan yazı, resim, video, ses gibi içerikleri, yayınların kimliğini belirlemedeki güçlükler, failin kimliği tespit edilmiş olsa bile ona karşı dava açmada yaşanan güçlükler bu türden içeriklerin dağıtımında rol oynayan üçüncü kişilere de dava açılabilmesi eğilimini artırmıştır⁴¹⁵. Böylece internet ortamında gerçekleştirilen kişilik hakları ihlâllerine karşı, hukuka aykırı içeriği bizzat internet ortamına aktaran içerik sağlayıcının yanı sıra; internet servis sağlayıcısı, erişim sağlayıcısı ve yer sağlayıcısı gibi kimselere karşı da, belirli şartların varlığı halinde, dava açılabilir⁴¹⁶. Üçüncü kişilere dava açılabilmesindeki bu şartlar genel olarak, objektif özen yükümlülüğüne aykırılıklardır⁴¹⁷.

⁴¹⁰ **Bulut**, s. 203.

⁴¹¹ Yargıtay 4. HD., 24.09.2001, 4164/8421.

⁴¹² **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 216.

⁴¹³ **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 216.

⁴¹⁴ **Oğuz**, s. 147.

⁴¹⁵ **Oğuz**, s. 148.

⁴¹⁶ **Oğuz**, s. 148.

⁴¹⁷ **Oğuz**, s. 148.

ii. Önleme Davası

743 Sayılı eski Medeni Kanunumuzun 24. Maddesinde yer verilmemiş olan önleme davası, 4.5.1986 tarih ve 3444 sayılı kanunla eklenen 24a maddesinde açık olarak düzenlenmişti⁴¹⁸. Aynı düzenleme 4721 sayılı yeni Türk Medeni Kanunumuzda da yer almıştır. Önleme davası, kişiliği koruyan diğer davalardan (durdurma, tazminat, sebepsiz zenginleşme, vekaletsiz iş görme) farklı olarak, saldırı sonuçlarına değil, bizzat saldırı fiiline yönelen bir davadır⁴¹⁹. Önleme davası henüz saldırı gerçekleşmeden onu önleyen hukuki yoldur. Saldırı henüz var olmasa bile, yakında yapılacağı konusunda önemli belirtiler vardır⁴²⁰. Başka ifadeyle bu dava şerefi, haysiyeti, özel hayatı tehdit eden açıklamaları daha doğmadan önlemeye çalışmaktadır. Örneğin; internet ortamında yasa dışı yollardan film ve müzik paylaşımı yapan web sitelerinde, belirli kimselere ait müziklerin ya da sinema filmlerinin yakın zamanda paylaşılacağını duyurabilirler. İlgili kişiler bu duyurular üzerine mahkemeye başvurup henüz mevcut olmamakla birlikte, gelecekteki zamanda kişilik haklarına zarar getirecek tehlikenin önlenmesini isteyebilirler.

Bu durum acil nitelik arz edebileceğinden, bu yönde bir talepte bulunan davacının, talebinde ihtiyati tedbir istemesi yerinde olacaktır. Bu taleple karşılaşan mahkeme, konunun önemi sebebiyle iddia konusu yayın veya eylemin tedbiren önlenmesine karar verebilir⁴²¹.

Saldırı doğmuş ise artık bu davanın açılması düşünülemeyecektir, zira saldırı doğmuş ise artık bunun önlenmesi söz konusu olamaz⁴²². Saldırı doğduktan sonra açılacak davalar zararı temine yöneliktir. Bu sebeple önleme davası saldırı sonuçlarına değil, saldırı haksız fiiline yönelir⁴²³.

Bu davanın açılabilmesi için, haksız bir saldırının yapılacağı konusunda belirtiler bulunması yeterlidir. Kuvvetli bir saldırı ihtimalinin varlığını ispat külfeti,

⁴¹⁸ **Ayan Mehmet / Ayan Nurşen**, Kişiler Hukuku, Ankara 2016, s. 124; **Kılıçoğlu**, 2008, s. 319.

⁴¹⁹ **Kılıçoğlu**, 2008, s. 321.

⁴²⁰ **Oğuzman Kemal / Seliçi Özer**, Kişiler Hukuku Dersleri, s. 99; **Zevkliler Aydın; Acarbey Beşir, Gökyayla Emre**, Zevkliler Medeni Hukuk, 1999, s. 528.

⁴²¹ **Bulut**, s. 178.

⁴²² **Kılıçoğlu**, 2008, s. 321; **Zevkliler / Acarbey / Gökyayla**, Zevkliler Medeni Hukuk, 1999, s. 528.

⁴²³ **Kılıçoğlu**, 2008, s. 321.

davacıya aittir⁴²⁴. Saldırı tehdidi, yakın ve ciddi olmalıdır. Saldırıda bulunulabileceği varsayımı bu dava için yeterli değildir⁴²⁵. Ayrıca saldırıda bulunmaya hazırlanan kişinin kusuru aranmaz⁴²⁶. Yine saldırının haksız nitelikte olması yeterli olup, ayrıca cezalandırmayı gerektiren bir suç niteliği taşıması da gerekmez⁴²⁷. Buna karşılık, fiilin hukuka aykırı nitelik taşıması şarttır. Hukuka uygunluk sebebinin bulunduğu durumlarda önleme davası açılmaz⁴²⁸. Dava esnasında saldırı gerçekleşirse veya saldırı ortadan kalkarsa dava konusuz kaldığından hâkim; “Esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına” karar verecektir⁴²⁹.

Bu dava sonucunda, yapılma tehlikesi mevcut olan saldırının yapılmaması karara bağlanmaktadır. Saldırı hazırlığında olan kişi, bu saldırı fiilinden men edilmektedir⁴³⁰. Mahkemenin hükmüne uyulmaması halinde herhangi bir cezai yaptırım uygulanmamaktadır. Ancak hüküm icra takibine konu edilirse, icra hukukuyla ilgili yaptırımlar uygulanabilir⁴³¹. Doktrinde karara uyulmaması halinde cezai yaptırım uygulanamayacak olmasının davanın işlevselliğine zarar verdiği, karara uyulmaması halinde cezai hükümlerin uygulanacağına ayrıca ve açıkça belirtilmesi gerektiği tartışılmaktadır⁴³². Örneğin belli zamanda kişinin banda alınmış kendi sesinin yayınlanacağı, bir kişinin afişinin asılacağı, kişiyle ilgili haberin yayınlanacağı önceden ilan edilmiş ise, mahkeme bu eylemleri kişilere önleme davasıyla men edebilir⁴³³.

Davacı aleyhinde yapılan ve hukuka aykırı olduğunu bildirdiği yayınlar nedeniyle, olası saldırı tehlikesinin önlenmesini talep ettiğinde mahkeme, sözü edilen yayınları getirip incelemeli; hukuka aykırı olduğunu ve saldırı tehlikesinin esaslı olduğunu tespit etmesi halinde, aynı nitelikteki yayınların bundan sonra da yapılmaması için; istemin kabulü ile “*aynı nitelikte ve doğrultuda yayın yapılmasının önlenmesine*” karar vermelidir⁴³⁴.

⁴²⁴ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 124.

⁴²⁵ **Helvacı Serap**, Gerçek Kişiler, İstanbul 2010, s. 155.

⁴²⁶ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 125.

⁴²⁷ **Zevkliler / Acarbey / Gökyayla**, Zevkliler Medeni Hukuk, s. 528.

⁴²⁸ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 125.

⁴²⁹ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, 2010, s. 156.

⁴³⁰ **Zevkliler / Acarbey / Gökyayla**, Zevkliler Medeni Hukuk, s. 529

⁴³¹ **Oğuz**, s. 152.

⁴³² **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 125; **Oğuz**, s. 152.

⁴³³ **Zevkliler / Acarbey / Gökyayla**, Zevkliler Medeni Hukuk, s. 528.

⁴³⁴ **Bulut**, s. 178.

Önleme davası bir eda davasıdır⁴³⁵. Gerçek bir eda davasından farkı ise; gerçek eda davasında davalı muaccel olduğu anda belirli bir edada bulunmaya mahkum edilir. Oysa önleme davasında, davacının önleme talebi başlangıçtan beri muacceldir. Fakat bunun kullanılması ileriki bir tarihe ertelenmiştir⁴³⁶.

Önleme davasının açılabilceği süre konusunda hüküm bulunmamaktadır. Bu dava bir zamanaşımı süresine ya da hak düşürücü süreye tabi değildir⁴³⁷. Kuvvetli saldırı ihtimali devam ettiğı sürece açılabilir⁴³⁸.

iii. Saldırıya Son Verilmesi Davası

Eski Medeni Kanunumuzun 24. maddesinde kişilik haklarını koruyan davalar arasında durdurma davasına açıkça yer verilmekteydi. 3444 sayılı kanunla yapılan değişiklik ve yürürlükteki kanunumuz 4721 TMK. ile birlikte, durdurma davası kişilik haklarını koruyan diğer davaların yanında TMK.'nın 25. maddesinde düzenlenmiştir⁴³⁹.

Saldırının durdurulması davası; kişilik haklarına yönelik ve halen devam etmekte olan saldırının durdurulması, tekrarlanmasına engel olunması, ve saldırıyla daha ağır sonuçların ortaya çıkmasına engel olunması amacıyla açılır⁴⁴⁰. Davada Hâkimden talep; kişilik hakkını ihlâl eden davranışa son verilmesine dair hükmü vermesidir. Örneğin; bir internet sitesinde kişi aleyhine, kişilik hakkına saldırı niteliğindeki fotoğraf ve yazının yayınlanmaya devam etmesi durumunda zarar gören kişi, mevcut saldırıya son verilmesini talep ve dava edebilecektir.

Dava, saldırı nedeniyle doğan hukuka aykırı durumu ortadan kaldırmaya yönelik olup⁴⁴¹, bir eda davası niteliği taşımaktadır⁴⁴². Burada davanın hukuka aykırı fiilin varlığına değil; bu saldırı dolayısıyla devam eden hukuka aykırı durumun sona

⁴³⁵ Kılıçoğlu, 2008, s. 322.

⁴³⁶ Kılıçoğlu, 2008, s. 322.

⁴³⁷ Oğuz, s. 150.

⁴³⁸ Ayan / Ayan, Kişiler Hukuku, s. 125.

⁴³⁹ Kılıçoğlu, 2008, s. 331.

⁴⁴⁰ Belli Doğan Bülent, Basın Yolu İle Kişilik Haklarına Saldırlardan Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara 2008, s. 82 .

⁴⁴¹ Kılıçoğlu, 2008, s. 332.

⁴⁴² Belli, s. 83.

erdirilmesine yönelik olduğuna dikkat edilmelidir⁴⁴³. Dava sonucu verilecek kararlar icra kabiliyetine sahiptir.

Saldırıya son verilmesi davasının amacı, önceki durumu yeniden tesis etmek değildir. Çünkü önceki durumu yeniden tesis amacı, tazminat davalarına mahsustur⁴⁴⁴. Bu davada amaç hukuka aykırı duruma son vermek suretiyle daha ağır sonuçların doğmasının önüne geçmektir. Yani durdurma davası kişilik haklarına saldırının sebebi ve kaynağını kurutmayı amaçlar. Bu nedenle davanın amacı geçmişe değil, geleceğe yöneliktir⁴⁴⁵.

Davanın açılabilmesi için davalının kusuru aranmaz. Hukuka aykırı nitelik taşıyan bir müdahalenin varlığı yeterlidir⁴⁴⁶. Hukuka uygunluk sebebinin bulunması, saldırıya son verilmesi davası açmaya engel teşkil eder. Saldırının durdurulması davası için saldırı sonunda zarar doğmuş olması gerekmez. Ancak zararın varlığı halinde bu dava ile birlikte tazminat davası da açılabilir⁴⁴⁷.

Saldırıya son verilmesi davasında da, haksız bir saldırı olduğu ve bunun halen devam etmekte olduğunu ispat külfeti davacıdadır. Saldırı sona ermiş olup da saldırının etkileri devam ediyorsa, açılacak dava saldırıya son verilmesi davası olmayıp, saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası olacaktır⁴⁴⁸. Mahkemece öncelikle iddia olunan saldırının kişilik haklarına yönelik olup olmadığı ve hukuka aykırılık bulunup bulunmadığı araştırılmalıdır⁴⁴⁹. Davanın konusunu bir yayının oluşturduğu düşünüldüğünde, yayının kişilik haklarına saldırı oluşturup oluşturmadığını Hâkim bizzat kendisi değerlendirecek, bilirkişiye müracaat yoluna gitmeyecektir⁴⁵⁰. Talebin kabulü halinde mahkemece saldırıya son verilmesine karar verilecektir.

Bu araç ve içeriğin ortadan kaldırılması ile saldırı sona erse de, başkalarında oluşturduğu olumsuz değer yargısının sona ermesi için bazı yan mekanizmalara da gerek vardır⁴⁵¹. Basın, internet, sosyal medya vb. yolla kişilik hakkına saldırıda

⁴⁴³ Kılıçoğlu, 2008, s. 332.

⁴⁴⁴ Kılıçoğlu, 2008, s. 332.

⁴⁴⁵ Kılıçoğlu, 2008, s. 332.

⁴⁴⁶ Belli, s. 83.

⁴⁴⁷ Belli, s. 83.

⁴⁴⁸ Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 218.

⁴⁴⁹ Bulut, s. 178.

⁴⁵⁰ Bulut, s. 178.

⁴⁵¹ Kaya, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 327.

bulunulmuş ise, eda davası olan saldırının durdurulması davası açılması ve sonucunda verilen karar, zarar görenin manen uğradığı mağduriyetini ortadan kaldırmaya yetmeyebilir. Bu nedenle durdurma davasının tek başına değil, TMK. 25. maddedeki düzeltmenin veya kararın yayınlanması veya üçüncü kişilere bildirilmesi istemleriyle birlikte istenmesi, saldırının durdurulması davası ile istenilen gerçek faydayı sağlayacaktır⁴⁵². Çünkü çoğu zaman kişilik hakkına müdahale niteliğindeki bir saldırıda yayın, yazı, ifşa vb. eylemler ile maddi saldırı sona ermekte ise de; bu fiillerin başkalarının zihninde oluşturacağı fikirler bakımından belli bir değer yargısı oluşturulmak suretiyle saldırının etkileri sürebilmekte, saldırının kişilerin zihinlerinde süren yansısının ortadan kaldırılması ise ancak kararın veya düzeltmenin yayınlanması ya da üçüncü kişilere duyurulması ile mümkün olabilmektedir⁴⁵³.

Bazen bir saldırının sona erdirilmesi, saldırının devamını engellemenin yanı sıra olası bir başka saldırıyı da önleyebilir⁴⁵⁴. Bir kimsenin kişiliğine aykırılık teşkil edebilecek şekilde çekilen bir fotoğrafın yok edilmesi, bu fotoğrafın yayınlanmasını da önlemiş olacaktır. Ancak bu durum her zaman bu şekilde seyir etmeyip; bazen saldırının sona erdirilmesi için talep edilen hükümden ayrı olarak, yeni saldırının önlenmesi için başka bir hükmün de talep edilmesi gerekebilir⁴⁵⁵. Kişinin kişilik hakkını ihlâl eden yayınların internete sızdırılmasına karşın, sızdırılan yayınların erişimden kaldırılması saldırıya son verilmesine, yayın içeriğinde farklı zamanlarda tekrar yayın yapılacağı ilan edildiği düşünülürse, mahkemece internet sitesini bu yayınları yayınlamaktan men kararı verilmesi önleme kararına örnektir. Aynı davada iki talebin birlikte ileri sürülmesine engel yoktur⁴⁵⁶.

Bu davalar genel yetki kuralları gereği; davalının ikametgahında açılacağı gibi, saldırı haksız fiilinin gerçekleştiği yer, ya da kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin ikametgahının olduğu yer mahkemesinde de açılacaktır⁴⁵⁷. Görevli mahkeme genel görevli mahkeme olan Asliye Hukuk Mahkemesidir. Bu dava saldırı devam ettiği sürece açılacaktır⁴⁵⁸.

⁴⁵² **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 327.

⁴⁵³ **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 327.

⁴⁵⁴ **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 219.

⁴⁵⁵ **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 219.

⁴⁵⁶ **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 220.

⁴⁵⁷ **Belli**, s. 83.

⁴⁵⁸ **Belli**, s. 84; **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 220.

Basın Kanunu madde 14 kuralında ve Radyo Televizyon Yayınları Kanunu madde 28’de düzenlenmiş olan düzeltme ve cevap hakkı da bu durdurma davasının özel bir uzantısı sayılmaktadır⁴⁵⁹. Bu dava salt asılsız olgu iddialarına karşı işletilebilecek, ölçüsüz değer yargılarına karşı işletilemeyecektir⁴⁶⁰.

iv. Tespit Davası

Medeni Kanunumuz 3444 sayılı kanunla değiştirilmeden evvel, kişilik haklarından sadece isim hakkıyla ilgili olarak tespit davasını düzenlemiştir⁴⁶¹. Ancak öğreti ve mahkeme kararları, bu dava haklarını bütün kişilik haklarıyla ilgili olarak tanımaktaydı. Buna göre, eda davası açma olanağı varken bir tespit davası açılmayacağı, ancak kişilik haklarının ihlâlinde tespit davası da açılacağı savunulmaktaydı⁴⁶².

4721 sayılı TMK. 25 inci maddesinin, davacının, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebileceğini düzenlemiştir. Bu davanın açılabilmesi için saldırının sona ermiş olması ancak sona ermesine rağmen etkisinin devam ediyor olması gerekmektedir⁴⁶³.

TMK 25/I fıkrasıyla düzenlenmiş olan tespit davası; saldırı tehlikesinin önlenmesi davası ve saldırıya son verilmesi davalarının uzantısı niteliği taşımakta ve onları tamamlamaktadır⁴⁶⁴. Hukuka aykırılığın tespiti davası, taraflar arasında yaşanmış ve sona ermiş hukuka aykırılığın etkilerini ortadan kaldırmaktadır. Bu açıdan saldırıya son verme davasına yaklaşmaktadır⁴⁶⁵.

Kişilik hakkına saldırı halinde açılacak diğer davalarda da bir tespit davası işlevi olduğu söylenebilir⁴⁶⁶. Çünkü saldırının yasaklanmasına, kaldırılmasına, ya da doğan zararın tazminine karar verilebilmesi için hâkim

⁴⁵⁹ Serozan, s. 476.

⁴⁶⁰ Serozan, s. 476.

⁴⁶¹ Ayan / Ayan, Kişiler Hukuku, s. 126; Kılıçoğlu, 2008, s. 313.

⁴⁶² Kılıçoğlu, 2008, s. 313.

⁴⁶³ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 157.

⁴⁶⁴ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 158.

⁴⁶⁵ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 158.

⁴⁶⁶ Serdar İlknur, Radyo Ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali Ve Korunması, Anka, s. 247.

öncelikle, kişilik hakkına gerçekten hukuka aykırı bir saldırı olup olmadığını, saldırı mevcutsa ve zarar iddiası varsa bu iddianın doğruluğunu tespit edecektir⁴⁶⁷. Fakat öteki davalarda bu tespit işlevinin yanında asıl amaç; saldırının kaldırılması, yasaklanması, zararın giderilmesidir. Tespit davasında ise yalnızca saldırının var olup olmadığı belirlenmektedir⁴⁶⁸. Tespit davası bir hukuki meselenin çözümüne ilişkin olmasa da; hukuka aykırılık yargıç tarafından belirlenmekte, ileriye dönük kişilerin haklarını saklı tutmasında elinde delil olmasını sağlamaktadır⁴⁶⁹.

Doktrinde bu davanın açılabilmesi için; saldırının sona ermesini beklemenin muhakkak gerekli olmadığı, kişisel değerlere yönelik haksız saldırının yapılmakta ya da yapılacak olduğunu belirleme amacıyla da bu davanın açılabilmesi görüşü ileri sürülmektedir⁴⁷⁰. Doktrindeki diğer bir görüş de, saldırının henüz gerçekleşmemesi halinde tespit davasının açılmayacağı yönündedir⁴⁷¹.

Sona ermiş bir saldırının etkilerinin devam edip etmediği hususu, zarar görenin statüsüne, toplumun genel yargılarına ve her somut olayın özelliklerine göre mahkemece takdir edilmelidir⁴⁷². Yıllar önce yayın yolu ile kişilik haklarına yapılan saldırı toplum tarafından unutulmuş olmasına, zarar gören kişinin bu tecavüzü çağrıştıracak herhangi bir yayın olmamasına rağmen tespit davası açması söz konusu olamaz. Bu dava ile zarar gören, eylemin kişilik haklarına saldırı oluşturduğunun karar altına alınmasını talep etmektedir. Bu davada kusur ve zarar koşullarının varlığı aranmaz⁴⁷³. Davacı tespitin yapılmasında hukuki yararının bulunduğunu kanıtlamak zorundadır. Hukuki yarar dava şartıdır. Hukuki yarar yoksa tespit davası açılmaz⁴⁷⁴. Burada hukuki yarar, kişinin tespit davası ile istediği hukuki korumayı başka dava ile sağlayamıyor olmasıdır. Kişi eda davası açabilecek iken tespit davası açarsa hukuki yarar yokluğundan davası reddolunacaktır⁴⁷⁵.

⁴⁶⁷ **Serdar**, s. 247.

⁴⁶⁸ **Serdar**, s. 247.

⁴⁶⁹ **Serdar**, s. 247.

⁴⁷⁰ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 158.

⁴⁷¹ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 126; **Bulut**, s. 179.

⁴⁷² **Bulut**, s. 179.

⁴⁷³ **Bulut**, s. 179.

⁴⁷⁴ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s.128.

⁴⁷⁵ **Serdar**, s. 247.

Tespit davası sonucu mahkemece verilen karar icrai nitelik taşımaz⁴⁷⁶. Sadece hukuka aykırı bir saldırının tespiti söz konusudur. Ancak her ne kadar doğrudan icra edilemese de başka bir davaya temel teşkil edebilir⁴⁷⁷. Böyle bir davada da delil olarak kullanılabilir⁴⁷⁸.

Çoğunlukla, üçüncü kişilerin mağdurun kişilik hakkına yapılan saldırıyı öğrenmeleri ve bu durumun onun şeref ve haysiyetine dokunması veya toplumda yanlış izlenimler uyandırması halinde saldırının etkisinin sürdürdüğünden bahsedilir⁴⁷⁹.

Saldırının sadece taraflar arasında da etkisini sürdürmesi mümkündür. Örneğin; bir kimsenin ekonomik özgürlüğüne yapılan saldırı sona ermiş, ciddi bir saldırı tehdidinin de söz konusu olmadığı bir durumda, taraflar arasında davalının davranışının hukuka aykırılığı konusunda şüpheler mevcut olabilir⁴⁸⁰. Mağdur bu durumda, aynı sorun tekrar yaşanmasın diye saldırının oluşturduğu bu hukuki güvensizliğe son vermek isteyebilir⁴⁸¹.

v. Kararın İlanı Ve Üçüncü Kişilere Bildirilmesi

Medeni kanunumuz kararın ilanı ve üçüncü kişilere bildirilmesi talebini, 25/II. maddesinde “*Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.*” şeklindeki düzenlemiştir. Yeni düzenleme eski MK m. 24a’dan farklı olarak sadece tespit davası için değil, bütün koruyucu davalar adına kararın yayımlanması veya üçüncü kişilere bildirilmesi talebini hükme bağlamıştır⁴⁸². Kararın yayımlanması ve üçüncü kişilere bildirilmesi bağımsız bir dava niteliği taşımamaktadır. Koruyucu davalarla birlikte yapılan talep niteliğindedir⁴⁸³.

⁴⁷⁶ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s.128.

⁴⁷⁷ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s.128.

⁴⁷⁸ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s.128.

⁴⁷⁹ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 158.

⁴⁸⁰ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 158.

⁴⁸¹ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 158.

⁴⁸² **Özel**, s. 67.

⁴⁸³ **Özel**, s. 67.

Mahkeme kararının yayımlanması sırasında bunun şekil ve kapsamına, hal ve şartlara göre hâkim karar verecektir. Kişilik hakkını ihlâl eden haksız eylemin üzerinden uzun zaman geçmişse, kararın yayımlanması kamuoyunun ilgisini tekrar davacı üzerine çekebileceğinden ve bu durumun davacı üzerinde daha büyük etkilere yol açabileceğinden hâkim bu konuda davacının hukuki yararı olup olmadığını resen takdir edecektir⁴⁸⁴.

İnternet ortamında yapılan ihlâllerde, tecavüzün etki alanı oldukça geniş olabilmektedir. Bu gibi hallerde kararın üçüncü kişilere bildirilmesinden öte, yayımlanması daha etkili bir yöntem olacaktır.

Sona ermiş saldırının hukuka aykırılığının tespiti ile kararın ilanı yoluyla saldırının sona eren etkisinin bertaraf edilmesi manevi tatmin sağlamaktadır. Bu bakımdan doktrinde, bunun bir manevi tazminat teşkil edip etmeyeceğine ilişkin tartışmalar vardır. Bu imkâna önceki Medeni Kanun'da 3444 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, MK. m. 24/a' da, diğer yandan manevi tazmin tarzı olarak önceki Borçlar Kanununun 49. maddesinin değiştirilmiş metninde yer verilmişken, 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Medeni Kanun ve 11.1.2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunumuzda da bu imkân tanınmaktadır⁴⁸⁵.

Türk Borçlar Kanunu m. 58/2'deki hükme göre, "hâkim, tazminatın ödenmesi yerine diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir". Fakat dikkat edilmelidir ki, MK. m. 25'de sadece hukuka aykırılığı tespit eden kararın yayımlanması söz konusu iken, TBK. m. 58'de hâkimin kınama kararının yayımlanması öngörülmektedir⁴⁸⁶. Böyle bir kınama kararı verilebilmesi için manevi tazminat davasında aranan şartların bulunması gerekirken, tespit kararının yayımlanmasında bu şartlar aranmaz. Manevi tazminat davası açılmışsa ayrıca tespit davası söz konusu olmaz. Buna mukabil sona eren saldırının devam eden etkisinin bertaraf edilmesi için hukuka aykırılığın tespiti ve kararın yayımlanması talebi ile birlikte, şartları varsa manevi tazminat olarak bir miktar para ödenmesi de istenebilir⁴⁸⁷.

⁴⁸⁴ Özel, s. 67.

⁴⁸⁵ Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 224.

⁴⁸⁶ Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 224.

⁴⁸⁷ Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 224.

Bu düzenlemeyle, kişinin saldırıdan dolayı tatmini amaçlanmış olup, saldırının niteliğine göre mahkeme kişilik haklarına saldırı tehlikesini saptaması halinde; bunun önlenmesi, mevcut saldırıya son verilmesi veya saldırının hukuka aykırı olduğunun tespitine ilişkin kararların yayınlanmasına veya üçüncü kişilere bildirilmesine, saldırının yayın yolu ile yapılmış olması halinde ise düzeltmenin üçüncü kişilere duyurulmasına veya yayınlanmasına da karar verilebilecektir⁴⁸⁸.

Kararın yayın yoluyla üçüncü kişilere bildirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlardan biri duyuruda dengenin korunması gerektiğidir. Bir gazetenin üçüncü sayfasında on puntoluk haber vasıtasıyla yapılan kişilik hakkına saldırı konusunda mahkemenin düzeltme ilanı verme kararı, yine gazetenin üçüncü sayfasında on punto şeklinde olmalıdır⁴⁸⁹. Ayrıca bu karar sadece talep olması halinde verilebilecek bir karardır. Talep olmaksızın hâkimin kararı üçüncü kişilere bildirmesi ya da yayınlanmasına karar vermesi tek başına Yargıtay'ca bozma sebebi olarak görülmektedir⁴⁹⁰.

Kararın yayınlanması ve üçüncü kişilere duyurulması talebinin gerçek anlamda etki gösterebilmesi için ve fonksiyonunu tam olarak yerine getirebilmesi için, şeklinin, kimin tarafından ne koşullar altında gerçekleştirilmesi gerektiğinin, ve gerekli masrafların hangi tarafça ödeneceğinin bu konudaki mahkeme kararında açık, net, infaza elverişli ve gerekli ayrıntılara yer verilmek suretiyle belirtilmesi gerekmektedir⁴⁹¹.

vi. Düzeltme ve Cevap Hakkı

Düzeltme ve cevap hakkı Anayasamızın 32. Maddesinde kişisel temel haklardan biri olarak düzenleme alanı bulan, anayasal bir haktır.

Anayasamızın 32 maddesi;

“E. Düzeltme ve cevap hakkı

⁴⁸⁸ **Bulut**, s. 179.

⁴⁸⁹ **Bulut**, s. 179.

⁴⁹⁰ **Bulut**, s. 179.

⁴⁹¹ **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması.

MADDE 32. – Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.

Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Madde metninden de anlaşılacağı üzere, düzenleme, kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapılan saldırılar için öngörülmüştür. Bu hak aynı zamanda kişilerin şeref ve haysiyetlerine karşı gerçek dışı yayınlarla gerçekleştirilen saldırılar hakkında söz konusu edilmektedir⁴⁹². Anayasamız, düzeltme ve cevap hakkının kanunla düzenleneceğine hükmetmiş ve bu hak ilk defa 5680 sayılı Basın Kanunumuzda düzenlenmiştir. Fakat ilgili kanun, 09.06.2004 tarihli ve 5187 sayılı Yeni Basın Kanunumuzla yürürlükten kaldırılarak, yeni kanunumuzun 14. maddesinde düzeltme ve cevap hakkı, 18. maddesinde düzeltme ve cevabın yayımlanmaması düzenlenmiştir. Düzeltme ve cevap hakkı, aynı zamanda 15.2.2011 tarihli 6112 Sayılı Radyo Ve Televizyonların Kuruluş Ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un 18. maddesinde de düzenlenmiştir

Düzeltme ve cevap hakkı haberleşme hürriyetinin kötüye kullanılmasının önüne geçmek, kamusal haberleşme görevinin amaca uygunluğunu temin etmek, kitle haberleşme araçları tarafından kişilik haklarına yapılan tecavüzleri bertaraf edebilmek için tanınmış korunma yollarındandır⁴⁹³. Bu hak kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişi için bir yetkiyi temsil ederken; kişilik hakkına saldırıda bulunan kişi için bir yükümlülüktür⁴⁹⁴. Mirasçılardan da bu hakkı kullanabileceğine yönelik doktrinde görüş bulunmaktadır⁴⁹⁵.

İnternet yayıncılığı tarihi Türkiye’de eskilere dayanmadığından, bu konuda kanunlarda henüz cevap ve düzeltme hakkı spesifik olarak düzenlenmemiştir. Ancak saldırı içeren yayının önlenmesi ve yayının hâkime tespit ettirilmesi halinde

⁴⁹² **Belli**, s. 77.

⁴⁹³ **Belli**, s. 77.

⁴⁹⁴ **Durak**, s. 116.

⁴⁹⁵ **Çiftçi Ahmet**, Radyo Ve Televizyonda Cevap Ve Düzeltme Hakkı Sayı;6, ABD 1991, s. 896; Ancak Basın Kanunu’na göre ölen kişinin hayatta iken kişilik hakları saldırıya uğramışsa ve cevap ve düzeltme hakkını kullanamadan ölmüşse mirasçıları bu hakkı kullanabilir (Basın Kanunu m. 14 f. 7).

mahkemeden ek bir karar talep olunarak, yapılan açıklama ve yayının doğru olmadığı yayınlatılabilir⁴⁹⁶.

Düzeltilme ve cevap hakkı düzeltme ve cevap olmak üzere iki unsurdan oluşmaktadır. Kişilik hakkının ihlâli niteliği taşıyan yayınların gerçek olmadığına ilişkin beyanlar cevap; yayınlardaki gerçek dışı unsurların düzeltilmesine dair açıklamalar ise düzeltme olarak tanımlanmaktadır⁴⁹⁷.

Yargıtay verdiği bir kararda⁴⁹⁸, düzeltme metninin yayınlanmaması nedeniyle ayrıca tazminata hükmedilemeyeceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla her şeye rağmen mahkemenin verdiği düzeltme kararının yayınlamayan bir kimse hakkında manevî tazminat davası açmak mümkün olmayacaktır. Bu durumda düzeltme metnini yayınlamayan kişinin mahkeme kararını yerine getirmediği gerekçesiyle hakkında cezaî soruşturma ve kovuşturma başlatılabilir.

vii. Kişisel Veriler ve Unutulma Hakkı

24.3.2016 tarihinde kabul edilen 6698 sayılı “Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun” 3. Maddesinde kişisel veriyi; “*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” olarak tanımlamıştır. İnsanların kişisel bilgileri olan; adı, kimlik bilgileri, medeni durum bilgileri, telefon numaraları, mail adresleri, banka hesap numaraları kişisel verilere örnek gösterilebilir. Kişilik haklarına saldırının bir diğer çeşidi olarak, kişilere ait kişisel veriler izinsiz olarak internet ortamına sızdırılmakta, kişinin başkalarıyla paylaşmak istemediği, özel yaşamına ilişkin bilgiler üçüncü kişilerle paylaşılabilir. Yine kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kullanılma yöntemine ilişkin bir diğer davranış biçimi ise, sosyal paylaşım sitelerinin kişilerden kayıt sırasında elde ettikleri telefon numarası, mail adresi gibi kişisel verileri üçüncü kişilerle paylaşmayacaklarını taahhüt etmelerine rağmen farklı şirketlere sızdırmaları, şirketlerin bu bilgileri reklamlarını yapma

⁴⁹⁶ Durak, s. 116.

⁴⁹⁷ Kaya, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, 335 Kılıçoğlu, 2008, s. 514.

⁴⁹⁸ Davacının tezkibe konu olan ve haksız eylem oluşturan yazı nedeniyle kişilik hakların saldırıya uğradığını belirterek açtığı dava sonunda, manevî tazminata hükmedildiği ve hükmün kesinleştiği anlaşıldığına göre; aynı yazının tezkibine dair metnin yayınlanması isteminin yerine getirilmemiş olması, ayrıca manevî tazminat verilmesini gerektirmez” (Y. 4HD, 13.5.2002 T., 2613 E.).

amaçlı kullanmalarıdır. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin korunması Hakkında Kanun kişilerin rızası olmadıkça kişisel verilerin elde edilemeyeceğini, kaydedilemeyeceğini düzenlemiştir. Ayrıca kişilerin talebi veya verilerin işlenmesi sebeplerinin ortadan kalkması halinde bu verilerin yok edilmesi gerektiğini düzenlemiş, buna rağmen kişisel verileri kaldırmayan, yok etmeyen kişiler hakkında 5237 sayılı Kanununun 137. Maddesinin uygulanacağını öngörmüştür.

Kişisel veriler internet ortamında bir kez paylaşılmakla, buralarda kayıt altına alınmakta, kayıt altına alınan bu bilgiler bireyin rızası dışında kullanılabilmekte ve bu yolla bireyin kişisel verileri ifşa edilebilmektedir⁴⁹⁹. Unutulma hakkı bu kişisel verilerin ifşası yoluyla kişilik hakları zarar gören kişilerin verilerin ortadan kaldırılmasını talep etmesi hakkının bir görünümüdür⁵⁰⁰. Unutulma hakkı; bireyin dijital hafızada yer alan fotoğrafı, kimlik bilgisi, adresi, ve diğer kişisel verilerinin kendi talebi üzere bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılmasıdır⁵⁰¹. Kişisel verisi işlenen kişi yapacağı talepte kendisi hakkında internette yer alan; toplanılma veya işlenilme amaçları ışığında gereksiz olan, yetersiz veya ilgisiz bilgi içeren ya da bu amaçları taşıyor olarak görünen, yayımlanmasından sonra aradan geçen zaman ve yayımlanma amacı doğrultusunda kendisiyle aşırı ilişkili olan kişisel verilerin arama motorlarında yapılan aramalarda çıkan sonuçların kendisiyle olan bağlantısının kesilmesini istemektedir⁵⁰².

Yargıtay unutulma hakkını; “Üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra *unutulmasını*, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme *hakkı* olarak ifade edilebilir.⁵⁰³” şeklinde tanımlamıştır.

⁴⁹⁹ **Elmalca Hasan**, Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 65 Sayı 4, 2016, s. 1610; **Yavuz Can**, İnternetteki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması, 2018, s. 45.

⁵⁰⁰ **Elmalca**, s. 1611.

⁵⁰¹ **Akgül Aydın**, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: "Unutulma Hakkı" ve AB Adalet Divanı'nın "Google Kararı", Türkiye Barolar Biliği Dergisi , Sayı 116, 2016, s. 16; **Elmalca**, s.161; **Gülener Serdar**, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak “Unutulma Hakkı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, s. 226.

⁵⁰² **Yavuz**, s.45.

⁵⁰³ Hukuk Genel Kurulu 2014/56 Esas, 2015/1679 Karar, 17.06.2015 tarihli kararı (<https://legalbank.net/>).

Günümüzde artan sosyal medya kullanımıyla birlikte unutulma hakkı daha da önem kazanmıştır. Zira kişilerin sosyal medyada ifade özgürlüğü çerçevesinde ve kolaylıkla bilgilerini, fotoğraflarını paylaşımları bu yolla bu verilerin başka kişilerin eline geçmesine sebep olmaktadır. İnternet ortamının daha güvenli bir ortam olması, kişilerin ifade özgürlüğü kadar unutulma hakkına da önem verilerek hukuki yolların etkinleştirilmesi kişilik hakkı ihlallerinin önüne geçecektir.

b. Tazminat Davaları

i. Maddi Tazminat Davası

Kişilik haklarına saldırıdan doğan, maddi zararları giderebilmek için açılabilir dava çeşidi maddi tazminattır.

Maddi zarar; zarar verici eylemin mağduru olan şahsın malvarlığında zarar verici eylem sonucu meydana gelen durum ile bu eylemden önce olan mevcut durum arasındaki farktır⁵⁰⁴. Maddi zarar, doktrinde iki türlü incelenir. Birincisi fiili zarardır; fiili zarar; zarar verici fiil nedeniyle mal varlığındaki aktif azalmadır. İkinci maddi zarar türü ise yoksun kalınan karıdır. Yoksun kalınan kar; malvarlığında zarar verici fiilden önceki hal ile sonraki hal arasında bir değişiklik olmamakla, bu fiil olmasaydı malvarlığında meydana gelebilecek çoğalmayı ifade eder⁵⁰⁵.

Maddi zararın giderilmesine ilişkin genel düzenleme TMK m. 25 maddesinde yer almakta ise de, isme yönelik saldırılar; TMK m 26/II, ölüm ve bedensel bütünlüğe karşı zararlar; TBK m. 53-54 özel düzenlemeleri uyarınca tazmin edilebilir.

Zararın somut ve belirlenebilir olduğu hallerde davacının ispat yükümlülüğünde kolaylığı vardır. Fakat özellikle yoksun kalınan karın belirlenmesinde güçlük çekilebilmektedir⁵⁰⁶. Zararın gerçek miktarının belirlenemediği durumlarda davacının ispat külfeti hafifletilmekte, zararın

⁵⁰⁴ Gökcan, s. 585.

⁵⁰⁵ Gökcan, s. 585.

⁵⁰⁶ Gökcan, s. 585.

saptanması TBK m 50/2.cümle uyarınca hâkime yükletilmektedir⁵⁰⁷. Bu halde hâkim, olayların normal akışını, zarar görenin ekonomik-sosyal durumunu, aldığı tedbirleri göz önünde tutarak zarar miktarını hakkaniyete göre takdir eder⁵⁰⁸.

Maddi tazminat; kişilik haklarına haksız saldırıdan dolayı kişinin uğramış olduğu parasal kaybın telafisidir. Hukuka aykırı davranışla kişilik hakkının ihlâli sonucu tazminat miktarının belirlenmesi için öncelikle zararın hesaplanması gerekmektedir. Maddi tazminata hükmedilebilmesi için kişilik hakkı saldırıya uğrayan şahsın uğradığı maddi zararı ispatlaması gereklidir. Bu anlamda mücerret maddi kayıp iddiası dinlenmeyecektir⁵⁰⁹. Davacı yararına maddi tazminata hükmedilebilmesi için, zararın varlığı ve miktarı ile zarara sebebiyet verdiği ve davalı taraftan sadır olduğu iddia edilen eylemin; hâkim tarafından usulüne uygun yapılan incelemeyle delillerine ulaşılmalı ve aralarında uygun sebep-sonuç ilişkisi bulunduğu kanaat getirilmelidir⁵¹⁰.

Maddi tazminat davasının açılabilmesi için şartlar; zarar, kusur veya özen yükümlülüğünün ihlâli, illiyet ve hukuka aykırılıktır⁵¹¹. Maddi tazminat davası için öncelikle, kişilik hakkına saldırı niteliğindeki eylemin gerçekleşmesinden önceki durum ile sonraki durum arasındaki fark olan zararın gerçekleşmesi gerekir⁵¹². Bu zarar malvarlığında gerçekleşmiş, yani maddi boyuttaki zarar olmalıdır. Örneğin, internette çıkan bir haberle itibar kaybeden işletmenin iflas etmesi, müşterilerinin kaybı, aktifinin azalması, sözleşme iptalleri; eleştirilerin müzisyenin işini kaybetmesine sebep olması zarara ilişkin belirgin örneklerdir⁵¹³. Tazminat koşullarının sağlanması için ikinci şart olan kusur veya özen yükümlülüğü; kişilik hakkına saldırıda bulunanın bu saldırıyla oluşacak hukuka aykırı durumu istemesi veya bu durumu istememekle beraber durumun gerçekleşmemesi için çaba sarf etmemesi halidir⁵¹⁴. Kusur nedeniyle sorumluluk için kusur ehliyetinin bulunması gerekir.

⁵⁰⁷ **Gökcan**, s. 585.

⁵⁰⁸ **Serdar**, s. 278; **Gökcan**, s. 585.

⁵⁰⁹ **Bulut**, s. 180.

⁵¹⁰ **Bulut**, s. 180.

⁵¹¹ **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 337.

⁵¹² **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 338.

⁵¹³ **Kılıçoğlu M.**, s. 1472.

⁵¹⁴ **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 338.

Ayırt etme gücüne sahip olmayanlar, kusur sorumluluğuna tabi değildirler. Ancak bu kişilerin haksız fiilleri nedeniyle verdikleri zararlar bakımından hakkaniyet sorumlulukları vardır⁵¹⁵. Hakkaniyet sorumluluğu, özen sorumluluğu gibi durumlarda sorumluluk, kusursuz sorumluluğa dayalı olduğundan bu hallerde kusur şartı aranmayacaktır⁵¹⁶. Kusur, kusura dayanan sorumlulukta hem tazminat sorumluluğu için kurucu şart, hem de tazminat miktarının belirlenmesinde göz önünde tutulacak unsurlardandır. Yalnızca kişilik hakkına saldırının değil, zarar görenin kusuru da tazminatta dikkate alınacak olup zarardan indirim veya tazminata hiç hükmedilmemesine neden olabilir⁵¹⁷.

Yine maddi tazminata hükmedilebilmesi için gerekli şartlardan bir diğerinin de illiyet bağı olduğunu söylemiştik. Uğranılan maddi zarar, kişilik hakkına yönelik hukuka aykırı ve kusurlu bir saldırı sonucunda meydana gelmiş olmalıdır. Yani zarar ile hukuka aykırı saldırı arasında bir sebep-sonuç ilişkisi mevcut olmalıdır⁵¹⁸. Eğer hukuka aykırı ve kusura dayalı fiil ile kişilik hakkına saldırı olmasaydı, bu zarar da meydana gelmeyecekti denilebiliyor ise, bu durumda zarar ile saldırı arasında illiyet bağı mevcuttur.

İhtilaf halinde, tazminat miktarı zarar miktarından fazla olamayacaktır. Zira tazminatın amacı cezalandırmak değil, haksız fiil neticesinde meydana gelen zararı telafi etmektir⁵¹⁹. Ancak hâkim somut olayın durumuna ve özellikle kusurun ağırlığına göre tazminat oranında indirim yoluna gidebilir⁵²⁰.

Maddi tazminatı ödeme şekli iki türlü olabilir; aynen ya da nakden tazmin⁵²¹. Alman hukuk sisteminde tazmin türü aynen tazmin iken; İsviçre, Türk hukuk sisteminde tazmin şeklinin takdiri hâkime bırakılmıştır⁵²². Hâkim tazminat türünün belirlenmesinde taleple bağlı olmayıp, talep aynen tazmin olmasına rağmen nakden tazmine de hükmedebilir⁵²³.

⁵¹⁵ **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 339.

⁵¹⁶ **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 339.

⁵¹⁷ **Kaya**, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 339.

⁵¹⁸ **Akipek / Akıntürk / Ateş Kahraman**, s. 407.

⁵¹⁹ **Nomer**, s. 247.

⁵²⁰ **Nomer**, s. 247.

⁵²¹ **Nomer**, s. 247.

⁵²² **Oğuz**, s. 166.

⁵²³ **Oğuz**, s. 166.

Bir kişinin aracının camı kırılarak maddi zarara uğratılmışsa, kişiye bu camın parasının verilmesi nakdi tazmin, aracına tekrar camın takdirlmesi aynı tazmindir. İnternet üzerinden gerçekleştirilen kişilik hakkın eylemlerinde kişilerin maddi tazminata uğrayarak aynı tazmin yoluna gidilmesi ender rastlanan durumdur⁵²⁴.

ii. Manevi Tazminat Davası

Türk Medeni Kanunumuz 25. maddesinde “*Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır. Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.*” şeklinde düzenlemeyle manevi tazminatı genel anlamda hüküm altına almıştır. Bu maddede manevi tazminatın şartları yer almamıştır. Manevi tazminatla ilgili bir düzenleme de Türk Borçlar Kanunu 58. maddesidir. Madde manevi tazminatı;

“3. Kişilik hakkının zedelenmesi

MADDE 58- Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.

Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.” şeklinde düzenlemiştir. Bu madde TMK. ve TBK.’da özel düzenlemeyle korunan kişilik değerlerinin dışındaki kişilik değerlerine saldırı halinde başvurulabilecek genel norm niteliği taşıdığından, manevi tazminat davalarında TBK. 58 maddesindeki genel norma bakılarak manevi zararın belirlenmesi gerekir⁵²⁵. Bu genel düzenlemeler dışında isme yönelik manevi zararlar için düzenlenen TMK. m. 26, nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayanlar için özel düzenleme TMK. 121 gibi özel hükümler de bulunmaktadır.

⁵²⁴ Oğuz, s. 166.

⁵²⁵ Kaya, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, s. 342; Eren, s. 803.

Manevi tazminat; zarar görenin kişilik değerlerinde irade dışı meydana gelen eksilmenin giderilmesidir⁵²⁶. Hukuka aykırı olarak saldırıya maruz kalan kişi, manevi zararın yani duyduğu manevi acının, elem ve ızdırabın giderimi amacıyla bu davayı açacaktır⁵²⁷.

Kişilik değerlerinin ihlâlinde hem maddi, hem manevi zarar doğabileceği gibi, bazen sadece manevi zarar da söz konusu olabilir. Bu duruma özellikle beden bütünlüğünün ihlâli hallerinde rastlamak mümkündür⁵²⁸. Zarar verici eylem sonucu maddi zararın doğmadığı, salt manevi zararın doğduğu durumlarda zarar gören manevi zararının karşılanmasını talep edebilecektir. Zira manevi tazminat talebi maddi tazminat talebinden bağımsızdır⁵²⁹.

Doktrinde manevi tazminatın bir özel hukuk yaptırımı mı, ceza hukuku yaptırımı mı olduğuna dair tartışmalar bulunmaktadır. Ceza yaptırımı olduğunu savunan görüşe göre, manevi tazminat cezalandırıcı ve önleyici bir işleve sahiptir. Zarar veren yaptığı kusurlu hareket sonucu para ile cezalandırılmaktadır⁵³⁰. Bu ceza zarar görenin intikam duygusunu tatmin etmekte, zarar verenin aktifindeki azaltma, zarar göreni manevi olarak memnun etmektedir⁵³¹. Bu görüşe göre manevi tazminat bir çeşit özel hukuk cezasıdır⁵³².

Doktrindeki baskın görüş, manevi tazminatta zararın telafi edilmesini veya zarar verenin cezalandırılmasını değil, zarar görende uğramış olduğu manevi zararı; acı ve üzüntüleri dindirecek veya hiç olmazsa hafifletip azaltacak bir tatmin niteliği görmektedir⁵³³. Bu vesileyle kişinin haksız saldırı karşısında uğradığı zarar her ne kadar parayla ölçülemeyecek bir zarar olsa da, hukuki korumadan yoksun kalmaması için uygulanması gerekli olan hukuki yol sağlanmış olur. Şeref ve haysiyete karşı saldırılar, özellikle kitle iletişim araçlarıyla yapıldıklarında ağır sonuçlar doğurabilmektedir⁵³⁴. Bunların başını günümüzün en popüler kitle iletişim aracı olan

⁵²⁶ Eren, s. 802.

⁵²⁷ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 161.

⁵²⁸ Eren, s. 803.

⁵²⁹ Eren, s. 804.

⁵³⁰ Serdar, s. 292.

⁵³¹ Serdar, s. 292.

⁵³² Serdar, s. 292.

⁵³³ Serdar, s. 293.

⁵³⁴ Nomer, s. 257.

internet çekmektedir. Her gün sosyal medya üzerinden, çoğu da dava yoluna taşınmayan kişilik hakkına saldırılar gerçekleşmektedir.

Manevi tazminat davası açılabilmesi için şu şartların varlığı aranır; kişisel değerlerden birine saldırıda bulunulması, saldırının hukuka aykırı olması, manevî zararın meydana gelmiş olması, zararın kusur sonucu ya da kusursuz sorumluluk hâllerinden birinin varlığı sonucu gerçekleşmiş olması, saldırı ile zarar arasında nedensellik bağının bulunması⁵³⁵. Manevi zararın tazmininde öncelikle sorumluluk hallerinden birinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu kusur sorumluluğu olabileceği gibi kusursuz sorumluluk halleri de olabilir⁵³⁶.

Malvarlığına verilen zararlarda kural olarak manevi zararın tazminine hükmedilemez. Aynı esas manevi tazminata ilişkin hükümlerin kıyasen uygulandığı sözleşme ihlallerinde de geçerlidir. Kişilik hakkının ihlâli söz konusu olmadıkça, sözleşme ilişkisinin ihlâli sebebiyle manevi tazminata hükmedilemez. Ancak istisnai durumlarda dolaylı olarak kişilik hakkının ihlâlinin söz konusu olabileceği kabul edilmektedir⁵³⁷. Örneğin; Yargıtay bir yurtdışı seyahati için tur şirketiyle anlaşmış, aylıklı hizmet alan davacıların manevi tazminat taleplerinin ilk derece mahkemesi tarafından reddolunmasıyla ilgili olarak; *"Taraflar arasında imzalanan 16.04.2007 tarihli paket tur sözleşmesinin 4. maddesine göre, "Tur bedeli, gezi programında belirtilen konaklama, ulaşım, rehber gibi hizmetlerin karşılığı toplam bedeldir." O halde, davalı şirket, ulaşım hizmetlerinin eksiksiz ve ayıpsız olarak yerine getirilmesini sağlamakla yükümlüdür. Davacılar A.Berkant ve Seher, tatillerinin ıstıraba döndüğünü belirterek, manevi tazminat talep etmişlerdir. Borçlar Kanunu'nun haksız eylem faslında düzenlenen 49. maddesi, aynı Kanun'un 98/2. maddesi yollaması ile sözleşmeye aykırı davranışlarda da uygulanmaktadır. Kişinin onuru, saygınlığı gibi kişilik haklarını oluşturan değerlere saldırı halinde manevi bir zarar yani kişilik hak ve değerlerinde irade dışında gerçekleşen bir eksilmenin oluştuğunun kabulü gerekir. Davacıların, L... Havayollarında saatlerce bekledikten sonra, üç aktarma yapmak suretiyle, bir gün gecikmeli olarak otele vardıkları, davalı şirketin bir gün eksik hizmet verdiği, dönüş yolculuğunda valizlerinin kaybolduğu, valizlerinin bulunması için İstanbul'da konaklamak zorunda kaldıkları, tatillerinin*

⁵³⁵ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 160.

⁵³⁶ **Nomer**, s. 260.

⁵³⁷ **Nomer**, s. 257.

sıkıntı ve strese neden olduğu, davacıların şahsiyet haklarının hukuka aykırı bir şekilde zarar gördüğü dosya içeriği ile anlaşılmaktadır. Bu durumda mahkemece; tarafların sosyal ve ekonomik durumları incelenerek, davacılar A.Berkant ve Seher lehine, olayın oluşuna uygun ve makul bir miktarda manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken yazılı şekilde bu talebin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.⁵³⁸” şeklinde bozma kararı vererek bu duruma mevzuatın uygulanması açısından açıklık getirmiştir.

Yine Yargıtay 4. Hukuk dairesi 2015/962 E. , 2015/14824 K. Numaralı kararında, gazete haberinde olayla alakası bulunmayan kişinin fotoğrafının kazara kullanılmasının kişilik hakkına saldırı teşkil ettiğine ve manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğine dair “Davacılar, dava konusu yazıda olayla hiçbir ilgisi bulunmayan davacı ...'a ait fotoğrafın kullanılması nedeni ile kişilik haklarının ihlâl edildiğini belirterek manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır. Davalılar ise, haber içeriği ile davacıların ilgilerinin bulunmadığını belirterek davanın reddi gerektiğini savunmuşlardır. Mahkemece, dava konusu haberde, davacının resminin hata sonucu kullanılarak davacı ile ilgili bir ifadeye yer verilmemiş olması gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir. Dava konusu yazı, kamuoyunun gündeminde bulunan kan davası konusunda kaleme alınmış ve yazı içeriğinde yanlışlıkla vurulan dava dışı üçüncü kişinin fotoğrafı yerine davacıya ait fotoğraf kullanılmıştır. Bu durum davacının kişilik haklarına saldırı niteliğindedir. Açıklanan nedenlerle, davacı yararına uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.⁵³⁹” şeklinde hüküm kurmuştur.

Manevi tazminat davalarında kişilik haklarına saldırı iddialarında ceza mahkemeleri tarafından suç oluştuğuna dair verilen hükümler hukuk hâkimini bağlamayacaktır. Öyle ki Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 2017/4459 E. , 2017/7401 K. sayılı kararında hakaret iddiası olan bir davada yerel mahkemenin, ceza mahkemesi tarafından verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını gerekçe göstererek tazminata hükmetmesiyle ilgili; “Dosya kapsamına göre davalının facebook sosyal paylaşım sitesinde ikinci paylaşımındaki "sonradan görme, ..." şeklindeki ifadeyi davacılarından ... için kullandığı, bu ifadelerin diğer

⁵³⁸ (<https://emsal.yargitay.gov.tr>).

⁵³⁹ (<https://emsal.yargitay.gov.tr>).

davacılar ... ve ...'e yönelik olmadığı anlaşılmaktadır. ...'nun 231/5. maddesi uyarınca açıklanması geri bırakılan hükmün, hukuk hâkimi yönünden bağlayıcılığı da

yoktur.

Davaya konu edilen diğer ifadeler ise... Sendikası eski başkanı ...'in tutuklanmasından sonra başkanlık görevine gelen ...'in sendikadaki adaletsiz ve kayırmacı uygulamalarını eleştiren sitem, beddua ve kaba sözlerden ibaret yorumlar olup, davacılar ... ve ...'in kişilik haklarına saldırı oluşturacak nitelik ve ağırlıkta değildir.

Şu halde, mahkemece açıklanan olgular gözetilerek, bu davacıların manevi tazminat istemlerinin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi ile davalının manevi tazminatla sorumlu tutulmuş olması doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması...” şeklinde hüküm kurmuştur⁵⁴⁰.

Manevi tazminat talebinde bulunabilecek kişilere gelince, kişilik hakkı saldırıya uğrayan gerçek ve tüzel kişiler talepte bulunabilecektir⁵⁴¹. Kural olarak ihlâl maruz kalan kişi manevi tazminat talebinde bulunabilecek olsa da TBK. 56/II uyarınca, Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarının da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesini talep edebileceği hüküm altına alınmıştır. Manevi tazminat talebi kişiye sıkı sıkıya bağlı bir talep olduğundan, tam ehliyetliler ve sınırlı ehliyetliler gibi sınırlı ehliyetsizler de tek başlarına bu yola başvurabilirler⁵⁴².

Tazminat davasında davalı kişi kişilik hakkına hukuka aykırı davranışla zarar veren kişidir. Saldırgan ölmüşse dava, mirasçıları aleyhine açılır; saldırgan dava sürecinde ölmüşse dava mirasçıları aleyhine sürdürülür⁵⁴³.

Tazminat davasında yetkili mahkeme birden fazladır. Kişilik hakkı ihlâli aynı zamanda Türk Borçlar Kanununun 49 uncu ve devamı maddeleri anlamında haksız fiil olduğundan, bu dava, "haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer, ya da zarar görenin yerleşim yeri (MK.m.25/V) mahkemesi'nde açılabilir (HMK.m.16). Bu açıdan maddî tazminat

⁵⁴⁰ (<https://emsal.yargitay.gov.tr>).

⁵⁴¹ **Nomer**, s. 261..

⁵⁴² **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 133.

⁵⁴³ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 134.

davası ile manevî tazminat davası arasında fark yoktur⁵⁴⁴. Dolayısıyla, kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişi, fiil nerede işlenmiş olursa olsun veya failin yerleşim yeri nerede bulunursa bulunsun, kendi yerleşim yerinde de dava açabilecektir⁵⁴⁵. Manevî tazminat istemleri açısından da aynı esas geçerlidir. Görevli mahkeme ise 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunumuz 2. Maddesi gereği müddeabihin değerine bakılmaksızın Asliye Hukuk Mahkemesidir.

Manevi tazminat alacağı üçüncü kişilere devredilemez. Fakat manevi tazminat talebi karşı tarafça kabul edilmişse, bu şartla devir gündeme gelebilecektir⁵⁴⁶.

Manevi tazminat davasının kabulü için, kişilik haklarına saldırı sebebiyle açılan tazminat davalarında hukukumuzda Yargıtay içtihatlarıyla girmiş bir dava koşulu olan “*matufiyet şartı*”nın da gerçekleşmiş olması gerekir. Yargıtay içtihatlarında⁵⁴⁷ matufiyet şartını; adı, sanı, kimliği belli olmasa da ona yöneldiği konusunda kuşku bırakmayacak ithamlara, yönelimlere yer veren ifadeler olarak açıklamıştır. Yani internet ortamında isim vermeksizin paylaşılan ve davacının kişilik haklarını ihlâl ettiği öne sürülen bir paylaşımın, ortalama bir kişinin davalının paylaşımını gördüğü anda sözlerin muhatabının davacılar olduğunu anlaması gerekmektedir. Bu vesileyle davanın matufiyet koşulu gerçekleşmiş olmaktadır.

⁵⁴⁴ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 134.

⁵⁴⁵ **Ayan / Ayan**, Kişiler Hukuku, s. 134.

⁵⁴⁶ **Nomer**, s. 263.

⁵⁴⁷ 4. Hukuk Dairesi 2016/2955 E, 2017/8684 K sayılı kararında “*Dava, internet yoluyla kişilik haklarının ihlâli sebebiyle manevi tazminat istemine ilişkindir. Özellikle kişilik haklarına saldırı sebebiyle tazminat istemini içeren davalarda söz konusu olan matufiyet şartı, açıkça kanunda yer almamakla birlikte, Yargıtay içtihatlarıyla hukukumuzda girmiştir. Matufiyet şartı içtihatlarda adı, sanı, kimliği belli olmasa da ona yöneldiği konusunda kuşku bırakmayacak şekilde ithamlara, yönelimlere yer veren ifadeler olarak kabul edilmektedir. Somut olayda, davalının sosyal paylaşım ağı hesabı üzerinden yazdığı ifadelerde, ortalama bir kişinin davalının sözlerini gördüğü anda sözlerin muhatabının davacılar olduğunu anlayamayacağı görülmüştür. Bu durumda davalının ifadelerinin davacılara matuf olmadığı kabulü gerekir. O halde, internet yoluyla kişilik haklarına saldırıdan kaynaklanan manevi tazminat istemine dair davanın, matufiyet unsuru gerçekleşmediğinden reddine karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan gerekçeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.*” (<https://legalbank.net/>).

iii. Vekaletsiz İş Görme Davası

Türk Medeni Kanunumuz 25. Maddesinde “Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekaletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır” şeklindeki düzenlemesiyle kişilik hakları hukuka aykırı olarak ihlâl edilen kişilere, hukuka aykırı saldırı neticesinde elde edilmiş kazançları vekaletsiz işgörme davası yoluyla elde etme imkanı tanımıştır. Bu davanın açılmasında kusur şartı aranmaz⁵⁴⁸.

Vekaletsiz iş görme davası açılabilmesi için; kişisel değerlerden birine saldırıda bulunulması, saldırının hukuka aykırılık teşkil etmesi, failin, mağdurun elde etmek istemediği veya elde edemeyeceği bir kazancı elde etmesi, saldırı ile kazanç arasında illiyet bağı bulunması şartları aranır⁵⁴⁹

Bu davanın amacı; kazanç elde etmek adına başkasının kişiliğine yapılan saldırıları engellemektir. Diğer söylemle, mağdurun elde etmek istemediği ya da elde edemeyeceği bir kazancın, tecavüz eden kişide kalmaması bu dava ile temin edilmektedir⁵⁵⁰. Mağdurun elde etmek istediği ya da elde edebileceği kazançlarda mahrumiyet söz konusu olduğunda bu durumda artık TBK. 414 madde hükmü değil, TMK. 49. Maddesi uygulanacaktır⁵⁵¹.

Örnek olarak; A, hayatı ile ilgili bir kitabı basına hazırlamış, fakat kitabın ilk notları B tarafından çalınıp basılmış ve piyasaya B adı ile sürülmüşse; A, elde edilen ya da elde edilecek kazancı maddi tazminat davası ile ister. Çünkü A, bu halde elde edeceği bir kazançtan mahrum kalmıştır. Buna karşılık, B, A'nın hiçbir zaman yayınlamaya niyeti olmadığı ve kasasında sakladığı hatıralarını çalıp, bunu bir roman haline getirip kendi adı ile yayınlarsa, A, ona karşı vekaletsiz iş görmeden dolayı dava açar. Çünkü B, A'nın elde etmeye niyeti olmadığı bir kazancı elde etmiştir⁵⁵².

Vekaletsiz iş görmeden kazanç hallerine örnek olarak; bir kimsenin fotoğraflarının izni olmaksızın afişlerde, dergilerde yer alması, uygunsuz fotoğraf ve

⁵⁴⁸ **Oğuz**, s. 180.

⁵⁴⁹ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 164.

⁵⁵⁰ **Bulut**, s. 195.

⁵⁵¹ **Bulut**, s. 195.

⁵⁵² **Bulut**, s. 195.

videoların satış amacıyla umuma arzı, özel hayatın kaleme alınıp kitap yapılması suretiyle kazanç temini verilebilir.

İnternette kişilik haklarına saldırı sebebiyle açılacak vekaletsiz iş görme hallerine örnek olarak ise; kişinin özel fotoğraflarının web sayfasında servisi suretiyle kazanç temini, kişinin özel yaşamına ait sırların web sitelerinde yayınlanması suretiyle kazanç temini hallerinde bu dava ikame olunabilecektir⁵⁵³.

iv. Sebepsiz Zenginleşme Davası

Sebepsiz zenginleşme; bir kimsenin malvarlığından geçerli bir sebep olmaksızın başka bir kimsenin malvarlığına kayma olması halidir⁵⁵⁴. Türk Borçlar Kanunumuzun sebepsiz zenginleşme ile ilgili hükümleri 77. ve 82. Maddeleri dahil olmak üzere bu aralıkta düzenlenmiştir;

Genel anlamda sebepsiz zenginleşmenin koşullarına değinmek gerekirse; bir kimsenin malvarlığında artış meydana gelmelidir. Bu artış, doğrudan malvarlığının aktifinin artması ya da pasifinin azalması şeklinde olabileceği gibi, malvarlığında azalmanın önlenmesi şeklinde de olabilir⁵⁵⁵.

Bu zenginleşmeyle bağlantılı olarak bir başkasının malvarlığında azalma olmalıdır⁵⁵⁶.

Zenginleşme ile fakirleşme arasında illiyet bağı mevcut olmalıdır. Buradaki illiyet bağı haksız fiillerdeki nedensellik bağından farklıdır. Çünkü haksız fiilde failin davranışıyla zarar arasında nedensellik bağının varlığı aranırken; burada herhangi bir davranıştan bağımsız olarak, fakirleşme ve zenginleşme halleri arasında bir sebep sonuç ilişkisi aranmaktadır⁵⁵⁷.

Meydana gelen zenginleşme ve fakirleşme olgularının herhangi bir geçerli sebebi bulunmamalıdır⁵⁵⁸. Geçerli bir borcun ifası olarak yapılan kazandırmalar veya

⁵⁵³ Oğuz, s. 180.

⁵⁵⁴ Nomer, s. 275.

⁵⁵⁵ Nomer, s. 275.

⁵⁵⁶ Nomer, s. 276.

⁵⁵⁷ Oğuzman / Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2 .

⁵⁵⁸ Nomer, s. 276.

kanun gereği bir iktisabın korunduğu durumlar sebepsiz zenginleşme davasına konu edilemez⁵⁵⁹.

Sebepsiz zenginleşme davasının mevzuatta düzenlenen koşullarının oluşması halinde zarar gören bu hukuk yoluna giderek zararını tazmin edebilecektir. Örneğin internet üzerinden yayımlanan ilanların yanlış verilmesi neticesinde bir kişinin iş hacminin, müşteri çevresinin, puanının diğer taraf aleyhine artması durumunda bu davanın ikamesi mümkün hale gelebilecektir⁵⁶⁰. Ancak maddi tazminat ve vekaletsiz iş görme davaları açılabilirken bu davanın ikamesine gerek olmayacağını savunan yazarlar vardır⁵⁶¹.

v. Görevli Ve Yetkili Mahkeme

Türk Medeni Kanunu 25. maddesinin 5. fıkrasında “Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.” Şeklinde düzenleme yapmıştır. Türk Medeni Kanunu 25. Madde yetkili mahkemeye ilişkin genel bir düzenleme sunmuştur ve 25. Maddede düzenlenen tüm davalar için bu yetki kuralı geçerli olacaktır.

Ancak TMK 25/5 kesin yetki kuralı olmadığından, haksız fiilden kaynaklandığı hallerde davacı isterse HMK 16 uyarınca haksız fiilin işlendiği yer mahkemesinde dava açabilir⁵⁶². Yargıtay’ın da bu doğrultuda kararları mevcuttur.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeler Kanunumuz 2. Maddesinde göreve ilişkin şu düzenlemeyi yapmıştır;

“Asliye hukuk mahkemelerinin görevi

MADDE 2- (1) Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir.

(2) Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir.”

⁵⁵⁹ **Oğuzman / Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2 .

⁵⁶⁰ **Zorlu**, s. 122.

⁵⁶¹ **Zorlu**, s. 122.

⁵⁶² **Demir**, s. 126.

Kişilik haklarına karşı açılacak davalarda da bu madde uyarınca görevli mahkeme Asliye Hukuk Mahkemesidir⁵⁶³. Zira vekaletsiz iş görme davası, maddi manevi tazminat davaları malvarlığına ilişkin davalardır⁵⁶⁴

İnternet ortamında kişilik haklarına saldırılarda davacının ikametgahı dışında, aynı zamanda web sitesi sorumlusunun yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir⁵⁶⁵.

vi. Ad ve Adın Korunması Davası

Ad Kavramı

Ad, kişileri diğerlerinden ayıran ve onları toplum içinde tanıtmaya yarayan işarettir⁵⁶⁶.

Ad üzerindeki hak kişilik hakkıdır. Bu hak kişiye sıkı sıkıya bağlı, mutlak, devredilemeyen, ve vazgeçilemeyen haklardandır ve hukuken korunurlar⁵⁶⁷.

Adın üç ana görevi vardır. Bunlar; belirtme görevi, düzen görevi ve birlik yaratma görevidir. Bu görevler vasıtasıyla ad; ulusal bütünlük ve aile içinde birlik yaratır, kişilerin bir aileye olan bağlılıklarını gösterir, bir aileye bağlı olan bireylerin diğer ailelere bağlı olan bireylerden ayırt edilmesini ve sosyal düzeni sağlar⁵⁶⁸. Kamu hukuku alanında ise nüfus kayıtlarının düzenli tutulması, resmi belgelerdeki karışıklıkların önlenmesi gibi işlevleriyle öne çıkar. Kural adın değişmezliğidir⁵⁶⁹.

Ad kavramı 4721 Sayılı Medeni Kanunun ve 2525 sayılı Soyadı kanununun kullandığı bir terimdir. 743 sayılı eski Medeni Kanun ad yerine isim kavramını kullanırdı.

Ad kavramına hukukumuzda geniş çaplı koruma sağlanmaktadır. Bu itibarla, gerçek kişilerin adları koruma altına alındığı gibi; tüzel kişi adları, internet alan adları, lakap, müstear ad gibi adlar da koruma altına alınmıştır⁵⁷⁰.

⁵⁶³ Durak, s. 121.

⁵⁶⁴ Demir, s. 125.

⁵⁶⁵ Durak, s. 121.

⁵⁶⁶ Akipek / Akıntürk / Ateş Kahraman, s. 418.

⁵⁶⁷ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 169; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 105.

⁵⁶⁸ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 169.

⁵⁶⁹ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 169.

⁵⁷⁰ Oğuz, s. 185.

Gerçek ve dar anlamda ad ile kastedilmek istenen, bir kimsenin ad ve soyadıdır. Geniş anlamda ad kavramı ise, müstear ad, lakap, ticaret unvanı, marka adı, işletme adı, tüzel kişilerin adları gibi adlardır.

Adın Korunması

Adın korunması Türk Medeni Kanunu 26. Maddesinde düzenleme alanı bulmuştur. TMK 26. Madde düzenlemesi aşağıdaki gibidir;

“III. Ad üzerindeki hak

1. Adın korunması

Madde 26- Adının kullanılması çekişmeli olan kişi, hakkının tespitini dava edebilir. Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevî tazminat ödenmesini isteyebilir.”

Türk Medeni Kanunu adın korunmasını iki çeşit saldırı haline karşın düzenlemiştir. Bunlar; adın kullanılmasının çekişmeye meydan vermesi ve adın haksız olarak kullanılması(adın gaspı) halleridir.

Ad üzerindeki hak bir kişilik hakkı olduğundan ada karşı saldırı kişilik hakkına da saldırı teşkil eder. Bu nedenle TMK 26. madde hükmü, TMK 25’de düzenlenen kişilik haklarının korunmasına ilişkin genel hükmün özel bir uygulama hali niteliğindedir⁵⁷¹.böylece TMK 26 hükmündeki korumanın dışında kalan saldırılara karşı da, adı saldırıya uğrayan kişi kişiliği koruyan davaları ikame edebilecektir⁵⁷².

Adın kullanılmasının çekişmeye meydan vermesi halinde koruma;

Adın kullanılmasının çekişmeye meydan vermesi; kişinin bir adı kullanamayacağı itirazı ile karşılaşmasıdır. Örneğin; ilk evliliği kocasının ölümüyle sona eren bir kadın ikinci kez evlenmiş, ancak bu evliliği de boşanma sonucu sona ermiştir. İkinci evliliğinin sona ermesiyle evlenmeden önceki soy ismini yani ilk evliliği sonucu aldığı soy ismini geri almıştır. Ancak ilk eşinin ailesi eski gelinlerinin bu soy ismini kullanamayacağını ileri sürmektedirler⁵⁷³. Böyle bir durumda adın kullanımının çekişmeye yol açması söz konusu olur.

⁵⁷¹ Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 123.

⁵⁷² Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 123.

⁵⁷³ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 184.

Bu hallerde kanun adın sahibini korumak için, kendisine, o adı taşımaya ve kullanmaya hakkı olduğunun tespit edilmesini hâkimden talep etme hakkı tanımıştır. Bu talep bir tespit davası olarak görülecektir⁵⁷⁴. Burada açılacak olan tespit davası; TMK 25’de düzenlenen tespit davası değil, kanuni dayanağı olmayan, ancak doktrin ve yargı kararlarıyla mutabakata varılmış olan, genel hükümlere dayanan tespit davasıdır⁵⁷⁵. Davalı ise davacının adına itiraz ederek, ismi kullanma hakkı olmadığını ileri süren, çekişmeyi yaratan kimse olacaktır⁵⁷⁶.

Kişinin adının kullanılmasının tartışmalı olduğu durumlarda, hukuka aykırılığın tespitinin talep edilmesinde hukuki yarar olduğu kabul edilir. Ancak adın kullanılmasının hukuka aykırı olduğuna karar verilebilmesi için, ad sahibinin bu adı kullanmasında yararının olduğunu ispat etmesi gerekir⁵⁷⁷.

Adın haksız kullanılması durumunda;

Adın haksız kullanılması ise, kişinin bir hakka dayanmaksızın başkasına ait adı kendi adı olarak veya bir eşyayı, bir ürünü adlandırmak için kullanmasıdır⁵⁷⁸. Adının haksız olarak kullanıldığı iddiasında olan kişi bu hususta korunmaya değer bir menfaati olduğunu ispatlamalıdır⁵⁷⁹. Ürünlere verilen isimlerin haksız kullanım teşkil edebilmesi için, ismin bir kişiyi belirtmesi, başkalarının da sahip olduğu bir ismin olmaması gerekir⁵⁸⁰.

Haksız kullanma halinde, adı haksız olarak kullanan kimsenin bu konuda kusuru bulunsa da bulunmasa da, kanun adın sahibine adının haksız yere kullanılmasına son verilmesini talep etme hakkı tanımaktadır⁵⁸¹.

Adın haksız kullanılması halinde, önleme davası, son verme davası, maddi ve manevi tazminat davaları ikame olunabilir⁵⁸².

⁵⁷⁴ Akipek / Akıntürk / Ateş Kahraman, s. 434.

⁵⁷⁵ Oğuz, s. 185.

⁵⁷⁶ Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 124.

⁵⁷⁷ Oğuz, s. 185.

⁵⁷⁸ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 184.

⁵⁷⁹ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 184; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 124

⁵⁸⁰ Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 124.

⁵⁸¹ Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 124.

⁵⁸² Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 184.

vii. Zamanaşımı

Koruyucu davaların nitelikleri gereği zamanaşımı süreleri yoktur. Saldırı tehlikesinin önlenmesi davası saldırı tehlikesi ortaya çıktığı andan, saldırının gerçekleştiği ya da gerçekleşme tehlikesinin ortadan kalktığı ana kadar, sürmekte olan saldırıya son verilmesi davası, saldırının başlamasından bitimine kadar, saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası ise sona eren saldırının etkileri sürdüğü sürece açılacaktır⁵⁸³.

Zamanaşımına dair özel düzenlemeler bulunmadığından Türk Medeni Kanunumuz 25. Maddesinde belirtilen davalar için Borçlar Kanununda düzenlenen genel zamanaşımı süreleri geçerli olacaktır⁵⁸⁴. Buna göre maddi, manevi tazminat ile vekaletsiz iş görme davalarında zamanaşımı Türk Borçlar Kanunu 72. Maddesine göre tayin edilecektir. Maddeye göre bu davalara ilişkin talep hakları, zarar ve failin öğrenilmesi tarihinden itibaren 1 yıl, ve her halde kişilik hakkı ihlâli tarihinden itibaren 10 yıldır.

Sebepsiz zenginleşme davası ise, fakirleşenin alacak hakkını (sebepsiz zenginleşmeyi, zenginleşenin kim olduğunu ve zenginleşmenin kapsamını) öğrendiği tarihten itibaren 2 yıl, ve her halükarda hakkın doğumundan itibaren 10 yıl içinde açılmalıdır⁵⁸⁵. Aksi halde hak zamanaşımına uğrayacak, talep edilemeyecektir.

c. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve Erişimin Engellenmesi Kararı

İnternet ortamında kişilik haklarına saldırı fiillerinin çeşitliliği karşısında, kişilik hakkı bu çeşitli eylemlerden biriyle saldırıya uğrayan kişinin gidebileceği hukuki yollar yukarıda birçok başlık altında açıklanmıştır. Tüm bunların yanı sıra kanun koyucu tarafından 2007 yılında kabul ettiği ve sonraki yıllarda bir dizi değişik yaptığı, 5651 Sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu

⁵⁸³ Oğuz, s. 184.

⁵⁸⁴ Oğuz, s. 184.

⁵⁸⁵ Nomer, s. 292.

Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” hukukumuzda girmiştir. Bahsi geçen kanun hukukumuzda internet ile ilgili yapılan en kapsamlı düzenlemedir. 04.05.2007 tarihli 5651 sayılı kanun ile internetin sùjeleri hakkında mevzuatta herhangi bir düzenleme yok iken, bu düzenlemeyle birlikte artık içerik sağlayıcı, servis sağlayıcı ve hostların; sorumlulukları, hak ve yetkileri belirlenmiş ve Türk mevzuatındaki önemli bir eksik doldurulmuştur⁵⁸⁶.

14 maddeden oluşan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un amacı internet ortamında yapılan ya da yapılması muhtemel saldırıların önüne geçmektir⁵⁸⁷.

5651 Sayılı Kanun da 1. Maddesinde amaç ve kapsamını şu şekilde belirtmektedir; *“Bu Kanunun amaç ve kapsamı; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usûlleri düzenlemektir.”*

i. Koruma Tedbiri ve İdari Tedbir Olarak Erişimin Engellenmesi Kararı

Erişimin engellenmesi kararı, 30.11.2007 tarihli İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 13. maddesinde koruma tedbiri olarak, 14. maddesinde ise idari tedbir olarak düzenlenmiştir⁵⁸⁸.

Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararını yerine getirmemek bu suçun hareket unsurunu oluşturmakta ve faillerini, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları teşkil etmektedir. İdari yaptırım olarak verilen erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmemesi ise idari yaptırımı gerektirmektedir⁵⁸⁹.

⁵⁸⁶ Ocak Ve Diğer Yazarlar, s. 194.

⁵⁸⁷ Arğıllı, s. 34.

⁵⁸⁸ Meran, s. 120.

⁵⁸⁹ Ocak Ve Diğer Yazarlar, s. 194.

5651 Sayılı Kanun, gençlik ve ailenin korunmasına yönelik olarak belirlediği ve bu doğrultuda önem atfettiği bazı suçları katalog olarak belirlemiş ve bu suçlar için Kanunun 8. maddesinde düzenlediği özel bir tedbir öngörmüştür

Kanun koyucu belirtilen kanun hükmünde, koruma tedbiri olarak erişimin engellenmesi kararının uygulanacağı halleri, uygulayacak makamları belirtmiş, erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen yer ve erişim sağlayıcılar hakkında bu eylemlerini suç kabul ederek, adli para cezasıyla cezalandırılmalarını öngörmüştür.

Erişimin engellenmesine soruşturma aşamasında hâkim, kovuşturma aşamasında ise mahkeme tarafından hükmedilecektir. Soruşturma evresinde gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısı erişimin engellenmesi tedbirine hükmedebilecek, kararını yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunacaktır. Hâkim de buna ilişkin kararını en geç yirmidört saat içinde vermelidir. Hâkim erişimin engellenmesi kararını onaylamazsa, Cumhuriyet Savcısı tarafından tedbir derhal kaldırılacaktır. Görüldüğü üzere 5651 Sayılı kanun 8/2.maddesine göre bu tedbir hâkim, savcı ve mahkeme tarafından verilebilen adli bir tedbirdir. Kanun koyucu adli mercilerce verilmiş erişimin engellenmesi kararlarını “koruma tedbiri” olarak nitelendirmektedir⁵⁹⁰.

5651 Sayılı Kanun, belirlediği şartların varlığı halinde adli bir karar alınmasına gerek olmaksızın, Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumu Başkanlığı tarafından “*re’sen erişimin engellenmesi*” tedbirinin uygulanabilmesini 8. Maddesinin 4. Fıkrasında olanaklı kılmıştır. Şu iki durumda re’sen erişimin engellenmesi kararı verilebilecektir;

1.Kanun’un 8/1. Maddesinde sayılan katalog suçların işlenmesi halinde, içerik veya yer sağlayıcı yurt dışında ise,

2. Çocukların cinsel istismarı ve müstehcenlik suçlarının işlenmesi halinde içerik veya yer sağlayıcı yurt içinde bulunsa bile,

Kanun Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumu Başkanı tarafından erişimin engellenmesi kararı re’sen uygulanabilecektir⁵⁹¹. Kanun bu durumu “*idari tedbir*” olarak nitelendirmektedir⁵⁹².

⁵⁹⁰ Özen / Baştürk, s. 174.

⁵⁹¹ Özen / Baştürk, s. 174.

⁵⁹² Özen / Baştürk, s. 174.

ii. İÇERİĞİN YAYINDAN KALDIRILMASI TALEBİ VE KİŞİLİK HAKKINA SALDIRI HALİNDE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ KARARI

5651 Sayılı Kanun 9. Maddesinde kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişiye; uyarı yöntemiyle saldırı teşkil eden içeriği içerik sağlayıcıya, buna ulaşılamaması halinde yer sağlayıcıya yayından çıkarmayı talep etme imkanı sağlamıştır. 6 Şubat 2014 tarihinde 6518 sayılı kanunla yapılan değişiklikle internet ortamında yapılan bir yayın dolayısıyla kişilik hakkı ihlâl edilen kişilere erişimin engelleme talebinde bulunma hakkı da getirilmiştir. Buna göre kişi içerik veya yer sağlayıcıya başvurarak içeriğin yayından kaldırılmasını isteyebileceği gibi doğrudan Sulh Ceza Hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi talebinde de bulunabilir.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi 25.01.2018 tarih; 2017/3730 Esas, 2018/773 sayılı kararında 19/02/2014 tarihinde 5651 Sayılı Kanunun 9. Maddesindeki önemli değişikliklerden şu şekilde bahsetmiştir; “ 5651 Sayılı Kanun'un 9. maddesi, 19/02/2014 tarihinde yürürlüğe giren 6518 sayılı Kanun'la birlikte önemli ölçüde değişmiştir. İlgili maddede artık kişilik haklarının ihlâl edildiğini iddia edenlerin öncelikle içerik veya yer sağlayıcısına başvurarak "düzeltme ve cevap" usulüyle öncelikle ilgili içerik veya yer sağlayıcısına gitme zorunluluğu ortadan kaldırılmış, mağdur olan kişinin isterse içerik veya yer sağlayıcısına başvurarak ilgili yayını kaldırmasını "uyarı" yöntemiyle isteyebileceği veya doğrudan Sulh Ceza Hâkimliğine başvurmak suretiyle yayının erişime engellenmesine karar verilmesini talep edebileceği düzenleme altına alınmıştır. Ayrıca mahkemece verilen kararın niteliği de artık eskiden olduğu gibi "içeriğin yayından çıkarılması ve cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayınlanması" değil, "erişimin engellenmesi" kararıdır. Adı geçen Kanun'a göre verilecek mahkeme kararlarını uygulayacak merci/kişilerde de değişiklik yapılmış, Kanun'un eski mahkeme kararını "içerik veya yer sağlayıcıları" uygulamakla sorumlu tutulmuş iken değişiklik sonrası "erişim sağlayıcıları birliği" ve "ilgili erişim sağlayıcıları" kararın icrasından sorumlu tutulmuşlardır.”

Kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişi, 5651 Sayılı Kanun 9/1.maddesi uyarınca içeriğin yayından kaldırılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınamaması halinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden yapacağı

bildirimle bu talebini iletebilecektir⁵⁹³. Kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin talebini alan içerik ya da yer sağlayıcının talebi 24 saat içerisinde cevaplandırması gerekir. Aksi halde talep reddedilmiş sayılacaktır.

Bu yöntem adli mercilere müracaat etmeksizin acil olmayan durumlarda gidilebilecek alternatif bir yoldur. İnternette bir içeriğe erişimin tamamen engellenmesi bu yolla mümkündür⁵⁹⁴. Bu yöntem bir internet sitesinin sadece bir sayfasında yayınlanan yayın için, sitenin tamamının engellenmesinin önüne geçen, ölçülülük ilkesi bakımından da daha adaletli bir sistemdir⁵⁹⁵. Kişi bu yola başvurabileceği gibi, kişilik hakkının saldırıya uğraması halinde doğrudan Sulh Ceza Hâkimliğine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de talep edebilecektir. Yargıtay internet ortamında kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişilerin; hem 5651 Sayılı Kanun yoluyla hak arayabileceklerini, hem de TMK 24, ve 25. maddeler uyarınca hukuki korumada bulunabileceklerini, geçerli olan iki düzenlemenin kişilere seçimlik hak tanıdığını belirtmektedir⁵⁹⁶.

5651 Sayılı Kanun 9/4. Maddesinde kişilik hakkına saldırı savıyla erişimin engellenmesi taleplerinde hâkimin vereceği engelleme kararının sınırlarını çizmiştir.

⁵⁹³ **Turan Metin**, Bilişim Hukuku, Anka, s. 145.

⁵⁹⁴ **Kılıç Doğan**, 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XX, Y. 2016, Sa. 2, s. 610.

⁵⁹⁵ **Kılıç**, s. 610.

⁵⁹⁶ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 2016/7331 Esas, 2016/9068 Karar, 27.09.2016 tarihli kararı; *"Davacı ... Ltd. Şti. vekili Avukat ... tarafından, davalı ... A.Ş. aleyhine 28/12/2015 gününde verilen dilekçe ile internet yoluyla yapılan yayının durdurulmasının ve kaldırılmasının istenmesi üzerine mahkemece yapılan yargılama sonunda; mahkemenin görevsizliğine dair verilen 05/01/2016 günlü kararın Yargıtay'ca incelenmesi davacı vekili tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü. Dava, internet yoluyla yapılan yayının durdurulması ve kaldırılması istemine ilişkindir. Mahkemece, görevsizlik kararı verilmiş; hüküm, davacı tarafından temyiz edilmiştir.*

...Öğretide de kabul edildiği üzere belirli bir olayı düzenleyen iki ayrı kanun aynı zamanda yürürlükte olduğu durumlarda yasaların olayı düzenleyen hükümleri arasında bir çelişki yoksa hangisinin uygulanacağı konusunda sorun bulunmamaktadır. Şu halde, yukarıda anılan kanunlar ile yönetmelik hükümleri gözetildiğinde internet yoluyla yapılan yayının durdurulması ve kaldırılması istemlerinde davacı dilerse Sulh Ceza Mahkemesine dilerse Asliye Hukuk Mahkemesine başvurabilecektir. Kaldı ki yönetmelikte belirlenen 15 günlük hak düşürücü süreyi kaçıran davacının her zaman genel hükümlere göre mahkemeye dava açması da mümkündür. Açıklanan nedenlerle; mahkemece işin esasına girilerek karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile görevsizlik kararı verilmesi doğru görülmemiş; hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir."

Madde hükmünde, hâkimin vereceği erişimin engellenmesi kararının, kişilik hakkı ihlâlinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle karar verebileceğini, zorunlu olmadıkça internet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemeyeceğini; ancak, hâkimin URL adresi belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlâlin engellenemeyeceğine kanaat getirmesi hâlinde, gerekçesini de belirtmek kaydıyla, internet sitesindeki tüm yayına yönelik olarak erişimin engellenmesine de karar verebileceğini hüküm altına almıştır. Sulh Ceza Hâkimliği 5651 Sayılı Kanun 9. Maddesi erişimin engellenmesi taleplerinde salt bu doğrultuda karar verecek; içeriğin yayından kaldırılması yahut tekzip yayınlanmasına ilişkin karar veremeyecektir⁵⁹⁷

Hâkim bu doğrultuda aldığı talepleri en geç yirmi dört saat içinde, duruşma yapmaksızın karara bağlayacaktır. Bu kararlara karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilecektir. Hâkimin bu doğrultuda vereceği kararlar; doğrudan erişim sağlayıcıları birliğine gönderilecek, birlik tarafından erişim sağlayıcıya gönderilen, içeriğe erişimin engellenmesi kararı derhal, en geç ise yirmi dört saat içinde içerik sağlayıcı tarafından yerine getirilecektir.

⁵⁹⁷ Yargıtay 19. Ceza Dairesi 25.01.2018 tarih; 2017/3730 Esas, 2018/773 sayılı kararında; "...'nin internet sitesinde 16/08/2016 tarihinde yayımlanan "Beş taş oynuyorlar" başlıklı yazı nedeniyle ilgilisi ... vekili Avukat...'ın tekzip metninin yayımlanması ve ilgili yazının yayından çıkarılması talebinin kabulüne dair Bakırköy 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin 11/11/2016 tarihli ve 2016/4044 değişik iş sayılı kararına yönelik itirazın reddine ilişkin merci Bakırköy 6. Sulh Ceza Hâkimliğinin 01/12/2016 tarihli ve 2016/4562 değişik iş sayılı kararı aleyhine, Adalet Bakanlığı'nın 13/06/2017 gün ve 1599 sayılı kanun yararına bozma istemini içeren yazısı ekindeki dava dosyası, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 29/06/2017 gün ve KYB. 2017 / 39261 sayılı ihbarnamesi ile dairemize gönderilmekle okundu...

... Somut olayda; 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında ve yukarıda belirtilen şartların oluşması halinde, başvuranın ancak "erişimin engellenmesini" talep edebileceği, mahkemece dosya üzerinde yapılacak araştırma sonucu; internet ortamında yapılan yayının başvuranın kişilik hakkını ihlâl edip etmediğinin tespitiyle şartların oluşması halinde 5651 sayılı Kanun gereği olumlu veya olumsuz bir karar verilmesi gerektiği anlaşılmakla,

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden, merci Bakırköy 6. Sulh Ceza Hâkimliğinin 01/12/2016 tarihli ve 2016/4562 değişik iş sayılı kararının CMK'nın 309/4-a. maddesi uyarınca BOZULMASINA, müteakip işlemlerin, kararı veren mahkeme tarafından, gerekli inceleme ve araştırma sonucunda yerine getirilmesine, 25/01/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." (<https://legalbank.net/>).

5651 Sayılı Kanun 9. Maddesi kapsamında, hâkimin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlâlüne ilişkin yayının, başka internet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından erişim sağlayıcıları birliğine müracaat edilmesi hâlinde mevcut karar bu adresler için de uygulanır.

5651 sayılı Kanun 9. maddesinin 10. Fıkrasında, Sulh Ceza Hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, kişilerin adli para cezası ile cezalandırılmalarını hüküm altına almıştır.

Sonuç olarak 5651 sayılı kanunun 8. Maddesinde katalog suçların işlendiği hakkında yeterli şüphe bulunması halinde adli ve koşulları oluşursa idari mercilerden, 9. Maddede ise bu suçların işlenip işlenmediğine bakılmaksızın kişilerin kişilik haklarına saldırı iddiasıyla, bildirim yoluyla içeriğin yayından çıkarılması yahut adli merciler vasıtasıyla içeriğe erişimin engellenmesi yoluna gidilebilmektedir. 5651 Sayılı Kanun internet üzerinden kişilik haklarına saldırı halinde Türk Medeni Kanununun 25. Maddesinde sayılan davaların yanı sıra başvurulabilecek pratik yollar öngörmektedir.

SONUÇ

Kişilik hakları, insanların devletten korunmalarını talep edebilecekleri hakların başında gelir. Kişiyne kişi olmasından ötürü hukukun bahşettiği, devredilemeyen, vazgeçilemeyen, değeri para ile ölçülemeyen ve herkese karşı ileri sürülebilen mutlak haklardan olan kişilik hakları pek çok çeşit halinde karşımıza çıkmaktadır. Bunların yanı sıra kişilik hakları gün geçtikçe içerik olarak; zamana, mekana ve koşullara bağılı olarak çeşitlenmektedir. Kişilik hakkı, belirsiz ve kapsamlı bir kavram olup sınırlandırılmamaktadır. Arz ettiği öneme binaen, kişilik haklarının korunmasına ilişkin düzenlemeler, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası düzenlemelerde, aynı zamanda TMK, TBK gibi kanunlarımızda ulusal düzeyde yer almaktadır. Bu düzenlemelerle, kişinin en önemli haklarından olan kişilik hakları etkili bir şekilde korunmaya çalışılmaktadır.

Teknolojinin gelişmesiyle, hayatımıza sosyal medya gibi yepyeni mecralar girmekte, bu gelişmeler de kişilik haklarına yeni saldırı çeşitlerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Yararlı olarak kullanıldığında faydası saymakla bitmeyecek interneti, kişilik hakkı ihlallerinin en yüksek boyutlara ulaştığı ortam olarak nitelendirmekte sakınca görülmemektedir. *We Are Social* ve *Hootsuite* isimli şirketlerin 2018 Nisan ayında yaptıkları araştırma sonucu yayınladıkları rapora göre, dünyada 4.08 milyar internet kullanıcısı (dünya nüfusunun %54'ü) bulunmaktadır. Bu kişilerin de 3.29 milyarı sosyal medya kullanmakta (dünya nüfusunun %43'si)dir⁵⁹⁸. Ülkemizde ise, 2017'nin ocak ayı itibariyle nüfusun %60'lık kısmını oluşturan 48 milyon kişi internete bağlanmaktadır. Bu verilerden yola çıkıldığında büyük kitleler internet vasıtasıyla iletişim kurmakta, alışveriş yapmakta, bankacılık işlemlerini gerçekleştirmekte, bilgiye erişim sağlamakta ve daha sayamadığımız pek çok işlemi internet üzerinden gerçekleştirmektedir. Böylesine kalabalık ve işlevsel bir ortamda, özellikle de sosyal medya kullanımında yüz yüze olmamanın kişilere

⁵⁹⁸(<https://wearesocial.com/blog/2018/04/social-media-use-jumps-in-q1-despite-privacy-fears>).

vermiş olduğu cesaretle, kişilik hakkı ihlalleri büyük boyutlara varmaktadır. Kişiler, kimliklerini yansıtmayan sahte hesaplar açmak suretiyle gerçek kimliklerinin tespit edilemeyeceğini düşünmekte ve bu düşünce onları kişilik haklarına saldırı ve suç işleme konusunda cesaretlendirmektedir. Oysa ki bu kişiler her ne kadar gerçek kimlikleriyle internet ortamında var olmasalar da kimliklerini gizlemeleri konusunda üst düzey bir bilgiye sahip olmadıkları sürece IP adreslerinden tespit edilebilmektedirler.

İnternet üzerinden yapılan kişilik hakkı ihlalleri çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Bunlara, sosyal medyada hakaret içerikli mesajlar atılması, kişi hakkında aslı olmayan haberlerin web sayfalarında halka arz edilmesi ve kötü niyetli yazılımlarla kişilerin cihazlarında ya da bulut teknoloji denen yapay depolama alanlarında sakladıkları özel verilerine ulaşılması şeklindeki davranışlar örnek olarak gösterilebilir. Kişilik hakkı saldırısına maruz kalan bireyler, gerek Türk Medeni Kanunumuz kapsamında saldırının önlenmesi, saldırıya son verilmesi ve saldırının hukuka aykırılığının tespiti davalarıyla korunmaktadır. Zarara uğramaları halinde ise maddi tazminat ve manevi tazminat davalarıyla bu zararları karşılanmakta. Haksız kazanç elde etmeleri halinde ise vekaletsiz iş görme ve sebepsiz zenginleşme davaları açılabilir. Tüm bunların yanı sıra kişilik hakkının ayrılmaz değerlerinden olan ismin haksız kullanımında adın korunması davası açılabilir⁵⁹⁹.

Hukukumuzda internetle ilgili kapsamlı tek düzenleme 2007 yılında kabul edilen 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'dur. Bu Kanun hukukumuzda yeni tedbirler kazandırmıştır. Bu tedbirler koruma tedbiri olarak "erişimin engellenmesi kararı", idari tedbir olarak "erişimin engellenmesi kararı", kişilik hakkına saldırı halinde gidilebilecek alternatif bir yol olan "bildirim yoluyla içeriğin yayından çıkarılması kararı" yahut yine kişilik hakkına saldırı halinde alınabilecek "erişimin engellenmesi kararı"dır. Bu tedbirler aracılığı ile kişilik hakkı ihlallerinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Özellikle 5651 Sayılı Kanunda yer alan erişimin engellenmesi tedbiri ile kişilerin hukuk mahkemelerine dava açmaksızın Sulh Ceza Hâkimliklerine yapacakları başvurularla daha kısa sürede ve pratik olarak

⁵⁹⁹ Akıntürk / Kahraman, s. 67.

kişilik hakkına yapılan saldırıyı engelleyebilmektedirler. Teknolojinin daha da ilerlemesi sonucu saldırı çeşitlerinin artması hukuken yeni önlemler alınmasını gerektirmektedir.

Günümüz gelişen teknolojisi ile çeşitlenen haksız saldırılar konusunda her ne kadar ulusal ve uluslararası tedbirler alınmış olsa da kişilerin en değerli haklarından olan kişilik haklarının daha etkin şekilde korunması için bireylerin kendi önlemlerini almaları bu tür saldırıları önlemekte önemli rol oynayacaktır.

KAYNAKÇA

Arğıllı, İslim (2014). İnternet Yoluyla Kişilik Hakkı İhlalinde Manevi Tazminat. *İstanbul Barosu Dergisi* , 28-40.

Akarılan, Hüseyin (2012). *Bilişim Suçları*. Ankara: Seçkin.

Akıntürk, Turgut/ Kahraman Derya Ateş (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Beta.

Akgül Aydın (2016) *Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: "Unutulma Hakkı" ve AB Adalet Divanı'nın "Google Kararı"*. Türkiye Barolar Biliği Dergisi , Sayı 116, 2016

Akipek Jale. G. / Akıntürk Turgut / Ateş Karaman Derya (2012). *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*. İstanbul: Beta.

Antalya, Gökhan (2017). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-II*. İstanbul: Legal.

Arpacı Abdülkadir (1993). *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*.

Ayan Mehmet (2016). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin.

Ayan Mehmet / Ayan Nurşen (2016). *Kişiler Hukuku*. Ankara: Seçkin.

Belli Doğan Bülent (2008). *Basın Yolu İle Kişilik Haklarına Saldırılarından Doğan Hukuki Sorumluluk*. Ankara: Yetkin.

Berki Şakir (1961). *Medeni Hukuk Umumi Esaslar Şahıs Ve Aile Hukuku*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.

Bilgili, Fatih & Demirkapı Ertan (2017). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Bursa: Dora.

Bulut Harun (2006). *Yargıtay Kararları Doğrultusunda Kişilik Hakları Ve Kişilik Haklarına Saldırıdan Kaynaklanan Hukuk Davaları*. İstanbul: Beta.

Çelebi Funda (1997). Kişilik Haklarından Kişinin Özel Yaşamının ve Gizliliklerinin İhlali ve Korunması. *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* .

Çiftçi Ahmet (1987). *Kişilik Hakkının Basın Yoluyla İhlalinden Doğan Sorumluluk Ve Özellikle Manevi Tazminat Davası* . Ankara: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çiftçi Ahmet (1991). *Radyo Ve Televizyonda Cevap Ve Düzeltme Hakkı Sayı;6*. ABD.

Demir Esra Peker (2014). *İnternet Aracılığı İle Kişilik Haklarına Saldırı Yüksek Lisans Tezi*.

Doğan Murat (2003). *İnternette Şahsiyet Hakkının İhlali. Ünal Tekinalp'e Armağan Cilt II* , 463-483.

Doğan Pınar Bahar. (2014). *Çatışan İki Değer: Haber Verme Hakkı ve Kişilik Hakkı. Ankara Barosu Dergisi 2014/4* , 477-493.

Durak Yasemin (2014). *İnternet Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı Ve Hukuki Korunma. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:22 Sayı:1* , 101-125.

Dural Mustafa / Öğüz Tufan (2016). *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz.

Elmalıcı Hasan (2016). *Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 65 Sayı 4, 2016

Eren Fikret. (2017). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Ergün İsmail. (2008). *Siber Suçların Cezalandırılması ve Türkiye'de Durum*. Ankara.

G. Akipek, J., Akıntürk, T., & Ateş Karaman, D. (2007). *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*. Beta.

Gezder Ümit (2017). *İçerik Sağlayıcının Ve Yer Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Muafiyeti*. İstanbul: Beta.

Gökcan Hasan Tahsin (2016). *Haksız Fiil Sorumluluğu Ve Tazminat Hukuku*. Ankara: Seçkin.

Gülener Serdar (2012). *Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı"*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, s. 226.

Gürsoy Kemal Tahir (1973). *Manevi Zarar Ve Tazmini. Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi* , 1-4,7-56.

Helvacı Serap (2010). *Gerçek Kişiler*. İstanbul: Legal.

Helvacı Serap (2001). *Türk Ve İsviçre Hukukunda Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*. İstanbul.

Helvacı / Erlüle (2018). *Medeni Hukuk*. İstanbul: Legal

- İçel Kayıhan (2017). *Kitle İletişim Hukuku*. İstanbul: Beta.
- İmre Zahit (1976). *Medeni Hukuka Giriş (Temel Kavramlar Medeni hukukun Başlangıç Hükümleri ve Hakiki Şahıslar Hukuku)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- İnal Emrehan (2005). *E- Ticaret Hukukundaki Gelişmeler Ve İnternette Sözleşmelerin Kurulması*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Kaya Mine (2015). *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*. Seçkin.
- Kaya Mine (2010). *Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması*. *Ankara Barosu* , 279-334.
- Kayıhan Şaban (2016). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin.
- Kayıhan Şaban / Ünlütepe Mustafa (2016). *Medeni Hukuk Bilgisi*. Ankara: Seçkin.
- Kılıç Doğan (2016). 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XX, Y. 2016, Sa. 2* , 577-623.
- Kılıçoğlu Ahmet (2015). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kılıçoğlu Ahmet (2008). *Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kılıçoğlu Ahmet (2017). *Medeni Hukuk Temel Bilgiler*. Ankara. Turhan Kitabevi.
- Kılıçoğlu Mustafa (2016). *Tazminat Hukuku*. Ankara: Bilge.
- Meran Necati (2010). İnternet Yoluyla İşlenen Suçlarda Erişimin Engellenmesi Ve İçeriğin Yayından Çıkarılması. *Terazi Hukuk Dergisi* , 115-129.
- Narter Sami (2016). *Kusursuz Sorumluluk, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku*. Ankara: Adalet,.
- Nomer Haluk N. (2017). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta.
- Ocak Mehmet Akif / Yalman Y. / Çakır H. / Yalçın N. / Uluyol Ç. / Karataş E. (2014). *Güncel Tehdit; Siber Suçlar*. Ankara: Seçkin.
- Oğuz Habip (2010). *İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali Ve Korunması*. Ankara: Adalet.

- Oğuzman Kemal / Öz Turgut (2017). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2*.
- Oğuzman Kemal / Seliçi Özer *Kişiler Hukuku Dersleri*.
- Oğuzman Kemal / Seliçi Özer / Oktay-Özdemir Saibe (2012). *Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Ongun Coşkun (2008). *Gazete, Radyo, TV Ve İnternet Yayınlarında Basın Davaları*. İstanbul.
- Özbek Veli Özer (2002). *İnternet Kullanımında Ortaya Çıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları*.
- Özel, Sibel (2004). *Uluslararası Alanda Medya Ve İnternette Kişilik Haklarının Korunması*. Ankara: Seçkin.
- Özen, Muharrem / Baştürk İhsan (2011). *Temel Hak Ve Özgürlükler Bağlamında Bilişim İnternet Ve Ceza Hukuku*. Ankara: Adalet.
- Özsunay Ergün (1979). *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Öztan Bilge (1997). *Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar*. Ankara: Turhan.
- Reisoğlu Safa (2014). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta.
- Remzi Mehmet / Aydın Sezer (2016). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: İkinci Sayfa.
- Saymen Hakkı / Elbir Kemal (1958). *Türk Borçlar Hukuku Umumi Hükümleri C.I-II*. İstanbul.
- Serdar İlknur (1999). *Radyo Ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali Ve Korunması*. Ankara: Seçkin.
- Serozan Rona (2017). *Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku*. İstanbul: Vedat.
- Sırabaşı Volkan (2007). *İnternet ve Radyo-Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Hukuku)*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Sözer Bülent (2002). *Elektronik Haberleşmeler*. İstanbul.
- Taşkın Cankat (2016). *İnternete Erişim Yasakları*. Ankara: Seçkin.
- Tatar Erol (2010). *İnternete Erişimin Engellenmesi*. YD C.36,S1-2 , 135-151.
- Topaloğlu Mustafa (2005). *Bilişim Hukuku*. Adana.
- Tunçomağ Kenan (1972). *Borçlar Hukuku*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Turan Metin (2016). *Bilişim Hukuku*. Ankara: Seçkin.

Tümerdem Murat (2013). İnternette Kişilik Hakkı İhlalinden Kaynaklanan Manevi Tazminat (Yüksek Lisans Tezi).

Uçakhan Sema Güleç (1994). *Maddi Tazminatın Esasları Ve Hesaplanması*. Ankara: Seçkin.

Yavuz Can (2018). *İnternetteki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması*. Ankara: Seçkin.

Yılmaz Süleyman (2010). *Hukuki Açıdan İnternet Bankacılığı*. Ankara: Yetkin.

Zevkliler Aydın / Acarbey Beşir / Gökyayla Emre (1999). *Zevkliler Medeni Hukuk*. Seçkin.

Zevkliler Aydın / Havutçu Ayşe / Ertuş Şeref / Gürpınar Damla (2015). *Medeni Hukuk Temel Bilgiler*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Zorlu, S. (2010). İnternet Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması Tez Çalışması. Konya.

İNTERNET ERİŞİM ADRESLERİ

(<http://bidb.itu.edu.tr/>).

(<http://www.bilisimterimleri.com/>).

(<http://www.dijitalajanslar.com>).

(<https://dijilopedi.com/>).

(<https://emsal.yargitay.gov.tr>).

(<https://legalbank.net/>).

(<https://www.lexpera.com.tr/>).

(<https://www.armadigital.net/>).

(<https://wearesocial.com/>).

(<https://www.chip.com.tr>).

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim : Kılıç, Nurettin
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 21/03/1992, Altındağ
Medeni Hali : Bekar
Telefon : +90 532 784 46 85
E-Posta : klcnuirettin@gmail.com

EĞİTİM

DERECE	KURUM	MEZUNİYET TARİHİ
LİSANS	Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2014
LİSE	75. Yıl Lisesi	2010

İŞ DENEYİMİ

YIL	POZİSYON
2015	Serbest Avukat
2017-2018	Cumhuriyet Savcısı Adayı
2018-Halen	Cumhuriyet Savcısı

YABANCI DİL

İngilizce